

سال (جلد) ششم، شماره ۲۲، زمستان ۱۳۸۸

صاحب امتیاز: صندوق بیمه کشاورزی ایران

مدیر مسئول: قربانعلی خمسه

زیر نظر شورای سردبیری

دبیر تحریریه: جمشید ارجمند

مدیر اجرایی و سرویراستار: حسین رسول‌اف

هیئت تحریریه و شورای علمی، به ترتیب الفبا:

دکتر محمد بخشوده: دانشیار بخش اقتصاد کشاورزی دانشگاه شیراز

دکتر جواد ترکمانی: استاد بخش اقتصاد کشاورزی دانشگاه شیراز

دکتر ابوالفضل جوادیان: عضو هیئت مدیره صندوق بیمه کشاورزی و دکتری ترویج و آموزش کشاورزی

دکتر علی دهقانی: استاد اقتصاد (گرایش بیمه) دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

دکتر حبیب الله سلامی: دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه تهران

دکتر منصور شاه‌ولی: استاد بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز

محمدحسین صفرپور طاهر: قائم مقام صندوق بیمه کشاورزی و کارشناس مهندسی علوم دامی

دکتر محمد طالبی: رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل بانک کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی

دکتر عباس عرب مازار: دانشیار گروه علوم اقتصادی دانشگاه شهید بهشتی

دکتر محمدرضا کهنسال: دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

دکتر بهالدین نجفی: استاد بخش اقتصاد کشاورزی دانشگاه شیراز

دکتر ابوالقاسم هاشمی: استاد گروه علوم اقتصادی دانشگاه شهید بهشتی

مجری طرح، امور تحریریه، فنی، اداری و نظارت:

طرح جلد و نامواره: استاد قباد شیوا

امور تحقیق و ترجمه:

گروه مترجمان فراوند (مهندس حسین رسول اف و دکتر رحیم موسوی نسب)

بخش چکیده‌های انگلیسی: نادره شعبانی

امور اداری و روابط عمومی: سمیرا خوش‌روش

امور فنی و نظارت چاپ: فرح‌روز باقری

صفحه‌آرایی: علی‌اکبر حکم‌آبادی

لیتوگرافی: تکنوگراف، چاپ: محمدزاده، صحافی: بقیة‌الله

نشانی صندوق بیمه کشاورزی: تهران، خیابان دکتر حبیب‌الله، خیابان یکم دریا‌ن‌نو، نبش زنجان شمالی، شماره ۵۸	نشانی مجری طرح: تهران، میدان ونک، ابتدای خیابان ونک، برج آسمان، طبقه هشتم، واحد ۸۰۴
صندوق پستی: ۱۴۱۵۵/۳۳۶۵	تلفن: ۸۸۶۵۲۸۰۸-۱۱
تلفن و فکس: ۶۶-۶۶۵۵۷۷۰۸	فکس: ۸۸۶۵۲۸۱۱
پست الکترونیکی: info@aiiri.gov.ir	پست الکترونیکی: faravand_co@yahoo.com
پایگاه اینترنتی: www.aiiri.gov.ir	& info@zistarad.com

فصلنامه در ویرایش فنی و ادبی مقالات و کاربرد شیوه نگارش خود، آزاد است. مسئولیت نظرها، عقاید و مطالب هر مقاله، بر عهده نویسنده(گان) است. بهره‌گیری از مقالات فصلنامه به طور کلی و جزئی، با ذکر مأخذ، آزاد است.

فهرست

- ✍ **بررسی تأثیر بیمه محصولات زراعی بر رشد زیربخش زراعت و باغبانی ایران**
دکتر حسین مهربانی بشر آبادی، علی اکبر باغستانی، حبیبه شرافتمند
۵
- ✍ **بررسی میزان رضایتمندی بیمه گذاران از عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در استان خراسان رضوی**
دکتر ناصر شاهنوشی، علی عدالتیان، حمیده خاکسار آستانه، سحر سلطانی، فاطمه رحمانی
۲۱
- ✍ **بررسی نگرش کشاورزان نسبت به بیمه انگور**
دکتر محمدرضا کهنسال، علی رهنما
۵۱
- ✍ **چالشها و مزایای آموزش مجازی امور کارگزاری خدمات بیمه از دیدگاه کارگزاران خصوصی بیمه کشاورزی در ایران**
دکتر مریم امیدی نجف آبادی، دکتر سید جمال فرج الله حسینی، دکتر سید مهدی میردامادی
۶۷
- ✍ **واکاوی چالشهای فراروی صندوق بیمه کشاورزی ایران**
محمدمهدی فاضل بیگی، دکتر غلامرضا یآوری
۸۷
- ✍ **تحلیل لجستیک عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول پسته**
ریحانه ریاحی، دکتر اسدالله زمانی پور، دکتر کوروش روستا، دکتر همایون فرهنگ فر
۱۰۹
- ✍ **بررسی ویژگیهای فردی، اقتصادی و زراعی گندمکاران در پذیرش بیمه گندم**
علی دادرس مقدم
۱۳۱

دست اندرکاران «فصلنامه بیمه و کشاورزی» پیشاپیش، فرارسیدن بهار و آغاز سال نوی خورشیدی (۱۳۸۹) را به همگان، بویژه خوانندگان فرهیخته و ارجمند فصلنامه و همه فعالان پرتلاش و گرامی بخش کشاورزی و منابع طبیعی و صنعت بیمه کشور، شادباش می گویند.

راهنمای نگارش و تدوین مقاله برای فصلنامه «بیمه و کشاورزی»

«فصلنامه پژوهشی صندوق بیمه کشاورزی»

با سیاست از همکاری صمیمانه و راهگشای تمامی صاحب نظران و دانشپژوهان ارجمندی که پیش از این با نگارش و ارسال مقالات وزین و ارزشمند خود، فصلنامه «بیمه و کشاورزی» را یاری کردند؛ بویژه استادان، پژوهشگران و دانشجویان گرانقدری که رهاورد تلاش، همکاری و همراهی صمیمانه آنها در شماره‌های پیشین و کنونی فصلنامه بازتاب یافته است؛ در اینجا، برای آن دسته از مخاطبان گرامی که علاقه به همکاری با فصلنامه بیمه و کشاورزی دارند، چند نکته را برای بهتر و آسانتر کردن روند کار بررسی و درج مطالب ارسالی یادآور می‌شود:

نوع و روش مقاله‌های ارسالی

فصلنامه بیمه و کشاورزی با رویکرد علمی – پژوهشی، ترجیحاً پذیرای مقالات تألیفی (بویژه به روش علمی – پژوهشی) و به طور محدود، ترجمه و گردآوری مقالات کلیدی روزآمد، کاربردی و راهبردی از منابع معتبر علمی جهان در قلمرو و موضوعی بیمه و کشاورزی است. بدیهی است که در بررسی و چاپ مطالب ارسالی، اولویت با مقالات پژوهشی است که در هر یک از زمینه‌های علوم بیمه‌ای و مدیریت ریسک و بحران و گرایشهای علمی نزدیک به آنها، بویژه با تأکید بر قلمرو کشاورزی و منابع طبیعی محیط زیست و زمینه‌های وابسته، همچنین در مورد موضوعهای مربوط به بررسی منابع ریسک و خسارت در بخش کشاورزی، از جمله رویدادهای اقلیمی و هواشناسی و بلاهای طبیعی، تهیه شده باشد.

شیوه نگارش و تهیه و تنظیم مقاله

برای انجام گرفتن هر چه بهتر روند بررسی تا چاپ مقاله خود، خواهشمند است در نگارش و تهیه آن به موارد زیر توجه فرمایید:

۱. اصل مقاله بر یک روی کاغذ **A4** با دست کم ۲ سانتیمتر فاصله بین خطوط و به صورت تایپ شده در محیط برنامه واژه پرداز: **Word** (ترجیحاً نسخه ۲۰۰۷) تهیه شود.
۲. برای نشانه‌های اختصاری و اصل واژه‌ها و عبارتهایی که هم ارز فارسی آنها در متن مقاله نگاشته شده است، در هر صفحه از متن و در قسمت بالای آن واژه(تک آن) از عدد یک شماره‌گذاری شود و در پانویث انتهای همان صفحه به ترتیب توضیح داده شود.
۳. شماره‌های مربوط به منبع یا مرجع مطلب درون متن، با شماره‌های آن در بخش منابع، یکی باشد و عدد مربوط نیز درون پرانتز () و همسطر با جمله نگاشته شود.
۴. نمودارهای هر مقاله، به طور دقیق در محیط یکی از برنامه‌های رایانه‌ای گرافیکی، نشر یا آماری، طراحی و اجرا شود و در جای مناسب خود در متن مقاله قرار گیرد.
۵. جدولها و عکسهای مقاله، دارای عنوان با توضیح گویا باشد. به گونه‌ای که بتواند دورنمایه و اطلاعات مورد نظر را نشان دهد. همچنین به مأخذ و واحد جدول و منبع عکس نیز به طور دقیق اشاره شود و نسخه اصلی عکسها ارسال گردد.

ساختار و بخش‌بندی لازم برای هر مقاله

برای هماهنگی و یکدست شدن سبک و شیوه نگارش و ارائه مقالات (بویژه پژوهشی)، خواهشمند است موارد زیر را در ساختار مقاله ارسالی رعایت فرمایید:

۱. **عنوان مقاله:** برگرفته از محتوای مقاله و مختصر و گویا باشد.
۲. **چکیده فارسی:** خلاصه‌ای از مطالب اصلی مقاله با تأکید بر شیوه کار و دستاوردها و یافته‌های پژوهش و مطالعه، در حداکثر ۱۵ سطر یا ۲۰۰ کلمه تهیه و ارسال شود.
۳. **کلیدواژه‌ها:** در پایان چکیده هر مقاله، دست کم سه واژه کلیدی بر پایه محورهای اصلی مطالعه برگزیده و نگاشته شود.
۴. **مقدمه:** این بخش در برگیرنده مطالبی در زمینه اهمیت موضوع مطالعه، پیشینه و تاریخی، هدفها و مبانی نظری و فرضیه‌های تحقیق، منطقه مورد مطالعه و بررسی یافته‌های دیگر دانشپژوهان و صاحب نظران در این باره (با اشاره به منبع و مأخذ) است.
۵. **مواد و روشها (روش و ابزار تحقیق):** مواد یا ابزارها و شیوه و روش به کار رفته در پژوهش، جامعه آماری، روشهای نمونه‌گیری و شیوه تجزیه و تحلیل آمار و اطلاعات آن در این بخش به طور دقیق شرح داده شود.

۶. **مشاهدات و نتایج (یافته‌های تحقیق):** در این بخش، داده‌ها و اطلاعاتی که در هنگام مطالعه بر پایه روشها و ابزارهای پژوهش و موضوع هدفها و فرضیه‌های آن، به دست آمده است، به صورت علمی و با بهره‌گیری از جدول، نمودار، عکس، شکل، منحنی و مانند آن، به همراه توضیحات مناسب و دقیق ارائه می‌شود.

۷. **بحث و نتیجه‌گیری:** یافته‌ها و نتایج به دست آمده از مطالعه، در این بخش از مقاله، تجزیه و تحلیل و تفسیر شود و با یافته‌ها و دستاوردهای علمی دیگران در این باره مورد مقایسه و داوری قرار گیرد و نتیجه‌گیری نهایی به کمک فرضیه‌ها و مبانی نظری تحقیق ارائه شود.

۸. **جمع‌بندی (و پیشنهادها):** در صورت نیاز، از کل مطالب ارائه شده، جمع‌بندی کوتاهی انجام گیرد. در پایان مقاله، بر پایه تفسیر و گزینش نتایج معتبر، پیشنهادهایی علمی و اجرایی در راستای حل مسئله تحقیق ارائه شود. یادآوری می‌شود، بخش جمع‌بندی، برای مقالات تحلیلی و توصیفی با رویکرد ویژه آن مقالات، الزامی است.

۹. **منابع:** نمایه‌ای از منابع و مأخذی که در پژوهش و نگارش مقاله به کار رفته است، بر حسب حرف اول نام خانوادگی نگارنده نخست آن منبع و به ترتیب حروف الفبا (در همان زبان منبع) شماره‌گذاری شود. و این شماره منبع نیز در متن اصلی مقاله، پس از نام خانوادگی پدیدآورنده(گان) آن و یا در پایان جمله مربوط به آن و درون پرانتز نگاشته شود. باید یادآور شد که در شماره‌گذاری منابع، نخست منابع فارسی و سپس منابع خارجی و به طور پیوسته نگاشته شود. فهرست منابع فصلنامه‌های پیشین و کنونی نمونه‌ای از این روش است.

۱۰. **چکیده انگلیسی (Abstract):** عنوان و متن چکیده فارسی مقاله به زبان انگلیسی ترجمه شود. همچنین درجه و سمت علمی – پژوهشی نگارنده (گان) و محل کار آنها نیز در پانویث آن به زبان انگلیسی درج گردد.

۱۱. **مشخصات کامل نگارنده(گان):** افزون بر صفحه اول مقاله، در یک صفحه جداگانه، نام و نام خانوادگی، درجه علمی و پژوهشی، سمت، محل خدمت، نشانی کامل و دقیق، شماره تلفن، فاکس و پست الکترونیکی (**E-mail**) نوشته شود.

نکته مهم

ناگفته پیداست که در ساختار یاد شده، موارد ۵ تا ۷، برای مقالات علمی – پژوهشی در نظر گرفته شده است و برای دیگر مقالات تألیفی (تحلیلی، توصیفی و ...) از شیوه‌های ویژه نگارشی مرسوم این گونه مقالات می‌توان بهره گرفت. دیگر موارد یاد شده در این ساختار برای تمایز مقالات تألیفی و مطالب گردآوری و اقتباس، الزامی است. همچنین، برای مقالات ترجمه، مانند هر اثر ترجمه‌ای دیگر، مسئله امتداداری و اصلی حفظ ساختار آن، مهمترین ویژگی است.

شیوه ارسال مقاله

برای فرستادن مطالب خود به فصلنامه بیمه و کشاورزی به دو روش زیر می‌توان اقدام کرد:

۱. پست عادی: ۳ نسخه رونوشت از متن نهایی تایپ شده با **Word** به همراه یک نسخه کپی از آن بر روی لوح فشرده (CD) تهیه کنید و با نسخه اصلی عکسها یا ترجیحاً فرمت **tif** آنها در دیسک (اگر مقاله شما عکسدار است) و یک نسخه از متن اصلی منبع ترجمه شده (برای مقالات ترجمه یا اقتباس) به نشانی پستی:

تهران، میدان ونک، ابتدای خیابان ونک، برج آسمان، طبقه هشتم، واحد ۴۰۴۰۴ ارسال فرمایید

۲. پست الکترونیکی: پس از تهیه مقاله به روش یاد شده، تمامی مندرجات آن را بر روی یک پرونده یا فرمت **Word** (در صورت عکسدار بودن، ترجیحاً به همراه فرمت گرافیکی یا **tif** عکسها) به نشانی اینترنتی:

info@zistarad.com و یا **Faravand_co@yahoo.com** ارسال کنید.

بررسی تأثیر بیمه محصولات زراعی بر رشد زیربخش زراعت و باغبانی ایران

دکتر حسین مهرابی بشرآبادی*، علی اکبر باغستانی**، حبیبه شرافتمند***

چکیده

تنوع آب‌وهوایی و وجود مخاطره‌های طبیعی از یکسو و فراوانی کشاورزان خرده‌پا، از دیگر سو، ضرورت وجود نظام بیمه محصولات کشاورزی را اجتناب ناپذیر می‌سازد. بیمه محصولات زراعی، بخشی از نظام بیمه محصولات کشاورزی است که با هدف کاهش اثرهای بلاهای طبیعی و حمایت از تولیدکنندگان زراعی، پدید آمده است. در همین راستا، در این مطالعه، ضمن بررسی بخشی از عملکرد صندوق بیمه کشاورزی ایران در زمینه محصولات زراعی، تأثیر غرامتهای پرداختی صندوق بیمه کشاورزی و تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی به زیربخش زراعت و باغبانی، بر رشد این زیربخش طی سالهای ۸۶-۱۳۶۳ با استفاده از مدل خود توضیح برداری، بررسی شده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد، غرامتهای پرداختی صندوق بیمه کشاورزی و تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی، اثر مثبت و معنیداری بر رشد زیربخش زراعت و باغبانی داشته است. هرچند به نظر می‌رسد، تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی، تأثیر مستقیم بیشتری، بر رشد زیربخش زراعت و باغبانی گذاشته است.

کلیدواژه‌ها:

بیمه محصولات کشاورزی، مدل خود توضیح برداری، زراعت، باغبانی، صندوق بیمه کشاورزی، بانک کشاورزی، ایران.

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

مقدمه

فعالیت‌های تولیدی در بخش کشاورزی، به علت وابستگی زیاد به طبیعت و عوامل و شرایط جوی و محیطی، فعالیت‌ی همراه با ریسک، به شمار می‌رود (۱۵) و تولیدکنندگان این بخش، بویژه تولیدکنندگان محصولات زراعی، همیشه با خسارت‌های برخاسته از پدید آمدن حوادث پیش‌بینی نشده و بلاهای طبیعی روبه‌رویند و زندگی اقتصادی آنها در برابر خطرهای جدی قرار دارد. در کنار این عوامل کنترل ناپذیر، می‌توان به نوسانهای تقاضا و عرضه برآمده از شرایط بازار نیز، اشاره کرد؛ به گونه‌ای که این مسائل موجب می‌شود، کشاورزان و دامداران، همواره نگران بازپرداخت هزینه‌های مختلف تولید و حتی هزینه‌های ضروری زندگی و معاش خود باشند (۲).

از سویی، بیمه محصولات کشاورزی، سازوکاری برای مشارکت در ریسک است که در عمل، سبب انتقال ریسک از کشاورزان به مؤسسه‌های بیمه‌کننده دولتی و یا خصوصی می‌شود (۱۸). بیمه محصولات کشاورزی، نوعی تأمین پوششی حمایتی برای انواع محصولات کشاورزی در برابر خسارت‌های برخاسته از سوانح طبیعی و حوادث قهری است (۴ و ۲۴) و به کشاورزان کمک می‌کند تا به منظور کاهش ریسک، بهترین برنامه‌های مدیریتی و راهبردهای پایدار را به کار گیرند (۱۶). اگرچه باید توجه داشت، بیمه محصولات کشاورزی نوعی فناوری است که در آغاز ورود به جامعه روستایی، ممکن است با موانع مختلفی روبه‌رو شود (۱۰). در هر سال، دولت به منظور حمایت از بخش کشاورزی در چارچوب بودجه‌های سالانه و برنامه‌های توسعه، بخشی از منابع خود را صرف پرداخت یارانه حق‌بیمه و تشویق بیمه محصولات کشاورزی می‌کنند و بخشی دیگر را برای تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی در چارچوب اعتبارات تکلیفی به کار می‌گیرند. بانک کشاورزی نیز، سالانه بخشی از منابع خود را صرف پرداخت‌های غیرتکلیفی به کشاورزان می‌کند. شناسایی تأثیر این پرداخت‌ها در چارچوب تسهیلات و غرامت پرداختی صندوق بیمه می‌تواند، راهنمای خوبی برای سیاست‌گذاران و بررسی سودمندی این پرداخت‌ها باشد.

فصلنامه
پژوهشی

در راستای آنچه گفته شد، این پژوهش نیز، همگام با دیگر پژوهشها و مطالعاتی که بر روی جنبه‌های مختلف بیمه محصولات کشاورزی، از جمله، عوامل مؤثر بر تقاضا و پذیرش آن (اسمیت و باکوت^۱، ۱۹۹۶، ویلیامز و همکاران، ۱۹۹۸، گودین^۲، ۱۹۹۳، کوبل و همکاران^۳، ۱۹۹۶، ترکمانی و قربانی، ۱۳۷۸، قربانی و همکاران، ۱۳۷۹، نیکوئی و ترکمانی، ۱۳۷۹)، نقش مخاطره‌های طبیعی (جاست و کالوین^۴، ۱۹۹۳، کوبل و همکاران، ۱۹۹۷)، انتخاب ناسازگار^۵ (اتوود و شیک^۶، ۱۹۹۹، جاست و کالوین، ۱۹۹۵، کوایگین و همکاران^۷، ۱۹۹۴)، روشهای ارزشگذاری (اولویر ماهول^۸، ۱۹۹۹، گودوین و کر^۹، ۱۹۹۸، اسکین، بلک و بارنت^{۱۰}، ۱۹۹۷، گودوین، ۱۹۹۳) و نقش دردسترس بودن بیمه بر تخصیص منابع (هاروویتز و لیچنبرگ، ۱۹۹۳، اتوود و همکاران، ۱۹۹۶، اسمیت و گودوین، ۱۹۹۶) صورت گرفته است، به بررسی عملکرد صندوق بیمه کشاورزی ایران پیرامون محصولات زراعی و تأثیر بیمه محصولات زراعی بر رشد زیربخش زراعت و باغبانی طی سالهای ۸۶-۱۳۶۳ می‌پردازد.

بررسی پیشینه و وضعیت بیمه محصولات زراعی در ایران

وظایف صندوق بیمه کشاورزی، تأمین پوشش حمایتی برای انواع محصولات کشاورزی (زراعی و باغی)، دام، طیور، زنبورعسل، کرم‌ابریشم، آبزیان پرورشی، طرحهای جنگلکاری، مرتعداری و آبخیزداری، در برابر خسارتهای برخاسته از سوانح طبیعی و حوادث قهری همچون تگرگ، توفان، خشکسالی، زلزله، سیل،

1. Smith & Baquet
2. Goodwin
3. Coble & et al.
4. Just & Calvin
5. Adverse Selection
6. Atwood & Shaik
7. Quiggin & et al.
8. Olivier Mahul
9. Goodwin & Ker
10. Skees, Black & Barnett

سرمازدگی و یخبندان، آتشسوزی، صاعقه، آفتها و بیماریهای گیاهی عمومی و قرنطینه‌ای و بیماریهای واگیر جانوری عمومی و قرنطینه‌ای، به عنوان ابزاری برای دستیابی به هدفها و سیاستهای بخش کشاورزی است (۳).

اداره بیمه زراعت و باغبانی که نخستین تشکیلات اجرایی عملیاتی بیمه‌ای در صندوق بیمه کشاورزی، می‌آید، فعالیت خود را از سال ۱۳۶۳ با بیمه کردن دو محصول زراعی چغندر قند و پنبه در استانهای خراسان و مازندران آغاز کرده و پس از آن فعالیت خود را به دیگر استانها گسترش داده است. هم اکنون این اداره، فعالیتهای اجرایی بیمه ۱۲ محصول زراعی دربرگیرنده: گندم آبی، گندم دیم، چغندر قند، پنبه، برنج، سویا، سیب زمینی، ذرت دانه‌ای، پیاز، آفتابگردان، جو آبی و چغندر بذری را انجام می‌دهد. اداره بیمه زراعت و باغبانی، فعالیتهای مطالعاتی خود را در زمینه بیمه باغها از سال ۱۳۷۳ آغاز کرد و موظف شد که محصولات اساسی باغی همچون خرما، سیب، مرکبات، انگور، پسته، چای و انار را زیر پوشش حمایتی خود قرار دهد.

نظر به اهمیت این موضوع، در پژوهش پیش‌رو، به منظور بررسی عملکرد بیمه زراعی صندوق بیمه کشاورزی ایران، مواردی همچون، تعداد کل بیمه‌گذاران، سطوح بیمه شده زراعی و میزان غرامت پرداختی، مورد بررسی قرار گرفته است.

به طور متوسط طی سالهای ۸۶-۱۳۶۴، محصول گندم ۷۰ درصد سطح بیمه شده را به خود اختصاص داده است. در مجموع نیز، محصولات گندم، برنج، پنبه، چغندر قند و جو، ۹۲ درصد از کل سطح بیمه شده محصولات زراعی را دربر گرفته است. سطح بیمه شده محصولات زراعی، از ۸۹ هزار هکتار در سال زراعی ۶۵-۱۳۶۴ با متوسط نرخ رشد سالانه ۲۴/۵ درصد، به مقدار ۶۷۰۷ هزار هکتار در سال زراعی ۸۷-۱۳۸۶ رسیده است. دلیل این گسترش نیز، برانگیختن و جلب توجه کشاورزان به سوی بیمه و افزایش شعبه‌های فعال صندوق بیمه در سراسر کشور و موفقیت نسبی صندوق در جذب کشاورزان بوده است.

بررسی میزان غرامت پرداختی صندوق بیمه به فعالیتهای زراعی بر پایه قیمت‌های جاری نشان می‌دهد که این میزان از ۱۰ میلیون ریال در سال زراعی ۶۴-۱۳۶۳ به مبلغ ۱۷۱۰ میلیارد ریال در سال ۸۶-۱۳۸۵ رسیده است. اگرچه میزان غرامت پرداختی، بستگی به تعداد بهره‌برداران بیمه‌شده، سطوح بیمه‌شده، حق بیمه پرداختی، میزان و سطح خسارت دیده برگرفته از موارد زیر پوشش دارد، اما، در کل نشان‌دهنده روند رو به رشد گسترش فعالیتهای صندوق بیمه است. بررسی تعداد کل بیمه‌گذاران صندوق بیمه کشاورزی نشان می‌دهد، این تعداد از ۲۹۸۰۸ بهره‌بردار در سال ۱۳۶۳، به نزدیک ۱/۷ میلیون بهره‌بردار در سال ۱۳۸۶ افزایش یافته است. این امر نیز، روند رو به پیشرفت را در صندوق بیمه کشاورزی نمایان می‌سازد.

روشها و ابزارهای پژوهش

روش این پژوهش، از نوع کتابخانه‌ای و اسنادی است. متغیرهای به کار رفته عبارت است از: تسهیلات پرداختی بانک کشاورزی به زیربخش زراعت، بر پایه قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶، غرامت پرداختی صندوق بیمه کشاورزی به زیربخش زراعت، بر پایه قیمت‌های ثابت سال ۱۳۷۶ و ارزش افزوده زیربخش زراعت و باغبانی به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶.

داده‌های این مطالعه که سالهای ۸۶-۱۳۶۳ را در بر می‌گیرد از پایگاه داده‌های اقتصادی بانک مرکزی، پایگاه اینترنتی صندوق بیمه کشاورزی و بانک کشاورزی برداشت شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز، با بهره‌گیری از نرم‌افزار Excel و برآورد مدل هم، به کمک بسته نرم‌افزاری Eview 5 انجام گرفته است. با توجه به اینکه رهیافت مورد استفاده در این مطالعه، مدل خود توضیح برداری است، در این بخش از مقاله، مبانی نظری این مدل، آورده می‌شود:

مدل خود توضیح برداری^۱

مدلهای خود توضیح برداری (VAR) را می‌توان، حالت کلی‌تر مدل‌های خود توضیح تک متغیره دانست. مدل خود توضیح برداری دارای دو بعد^۲ است؛ نخست، طول یا درجه^۳ فرایند خود توضیح (p) و دوم، تعداد متغیرهایی (k) که به طور همزمان مدلسازی می‌شود. برای نمونه، یک مدل VAR با $p=1$ و $k=2$ به صورت زیر نشان داده می‌شود:

$$\begin{pmatrix} y_{1t} \\ y_{2t} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \mu_1 \\ \mu_2 \end{pmatrix} + \begin{bmatrix} \pi_{11.1} & \pi_{12.2} \\ \pi_{21.1} & \pi_{22.2} \end{bmatrix} \begin{pmatrix} y_{1t-1} \\ y_{2t-1} \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} e_{1t} \\ e_{2t} \end{pmatrix} \quad (۱)$$

که در شکل فشرده، به صورت زیر بیان شدنی است.

$$y_t = \mu + \pi_1 y_{t-1} + e_t \quad (۲)$$

که در آن داریم:

$$\mu' = (\mu_1, \mu_2) \quad , \quad e'_t = (e_{1t}, e_{2t}) \quad , \quad y'_t = (y_{1t}, y_{2t}) \quad (۳)$$

فرم عمومی یک مدل VAR درجه p با k متغیر به صورت زیر است:

$$y_t = \mu + \pi_1 y_{t-1} + \pi_2 y_{t-2} + \dots + \pi_p y_{t-p} + e_t \quad (۴)$$

این فرم از مدل VAR، فرم خلاصه شده نامیده می‌شود؛ بدین مفهوم که هیچ تغییری به صورت مقدار جاری در سمت راست معادله ظاهر نشده است (۷).

نتایج و بحث

به طور کلی در مطالعات مربوط به سریهای زمانی، تعیین درجه جمع‌بستگی متغیر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به منظور بررسی ایستایی متغیرهای به کار رفته، از آزمون دیکی‌فولر تعمیم‌یافته^۴ استفاده شده است. وقفه بهینه با بهره‌گیری از معیار شوارز اصلاح شده^۵، تعیین شده است. نتایج به دست آمده که در جدول

1. Vector Auto-Regressive
2. Dimension
3. Length or Order
4. Augmented Dickey-Fuller
5. Modified Schwarz

شماره ۱ نمایان است، نشان می‌دهد، تمامی متغیرهای این مطالعه در سطح ۵ درصد، با یک مرتبه تفاضلگیری ایستا می‌شوند.

جدول شماره ۱: نتایج به دست آمده از بررسی ایستایی متغیرها
با استفاده از آزمون دیکی فولر تعمیم یافته

نام متغیر	لگاریتم تسهیلات اعطایی (Lfa)	لگاریتم غرامت پرداختی (Lre)	لگاریتم ارزش افزوده (Lva)
وقفه بهینه در سطح	۲	۰	۱
وقفه بهینه با یک مرتبه تفاضل گیری	۰	۱	۱
فرضیه صفر	وجود ریشه واحد	وجود ریشه واحد	وجود ریشه واحد
آماره آزمون در سطح	-۱/۲	-۳/۱	-۲/۵
آماره آزمون با یک مرتبه تفاضل گیری	۵/۶	-۳/۷	-۳/۸
سطح ۱٪	مقادیر بحرانی*	-۴/۴	-۴/۴
سطح ۵٪		-۳/۶	-۳/۶
سطح ۱۰٪		-۳/۲	-۳/۲

* مقادیر بحرانی آزمونها در سطح و یک مرتبه تفاضلگیری، تنها با دو رقم اعشار با یکدیگر تفاوت داشت که تنها با یک رقم اعشار گزارش شد.
برگرفته از: یافته‌های پژوهش

از سویی، در این پژوهش، به منظور بررسی ارتباط میان متغیرها، مدل خود توضیح برداری، به کار رفته و برای تعیین وقفه بهینه مدل با متغیرهای لگاریتمی نیز،

از معیار شوارز اصلاح شده، استفاده شده است. براساس این معیار، تعداد یک وقفه برای مدل VAR تعیین شد. پس از تعیین وقفه بهینه مدل، می‌توان مدل VAR را برآورد کرد. که نتایج آن در زیر نشان داده شده است. (اعداد داخل پرانتز، انحراف معیار است).

$$LVA_t = \frac{3}{92} + \frac{0.56}{14} LVA_{(t-1)} + \frac{0.34}{16} LRe_{(t-1)} + \frac{0.56}{34} LFa_{(t-1)} \quad (1)$$

$$R^2 = 0.94 \quad F = 121.4$$

نتایج برگرفته از مدل خودتوضیح برداری نشان می‌دهد که غرامت پرداختی صندوق بیمه کشاورزی در برابر خسارتهای وارد شده به زارعان، تأثیر مثبت بر رشد زیربخش زراعت و باغبانی داشته است. همچنین، افزایش تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی به فعالیتهای زراعی نیز، تأثیر مثبت و معنیداری بر رشد زیربخش زراعت و باغبانی گذاشته؛ به گونه‌ای که حتی میزان این تأثیر از تأثیر غرامت پرداختی نیز، بیشتر بوده است. این موضوع نشان می‌دهد که قدرت تأمین سرمایه و مانور کشاورزان بر روی تسهیلات اعطایی به فعالیتهای زراعی، بیشتر است. به دیگر سخن، غرامت پرداختی، نوعی پرداخت جبرانی با هدف کاهش اثرها و پیامدهای منفی خسارتهای وارد شده بر مزرعه است؛ در حالی که تسهیلات اعطایی از توانایی سرمایه‌گذاری و تأمین سرمایه نیز، برخوردار است. این تسهیلات می‌تواند به استفاده از فناوریهای بینجامد که سبب جلوگیری از اثرهای ویرانگر بسیاری از بلاها و حوادث پیشبینی ناپذیر شود.

همچنین، به منظور بررسی تأثیر غرامت پرداختی و تسهیلات اعطایی بر ارزش‌افزوده زیربخش زراعت و باغبانی، تابع ضربه-پاسخ^۱ به کاربرده می‌شود.

جدول شماره ۲: واکنش رشد زیربخش زراعت و باغبانی

نسبت به تکانه در دیگر متغیرها

LFA	LRe	LVA	
۰	۰	۰/۰۶۷	۱
۰/۰۱۳	۰/۰۳۳	۰/۰۵	۲
۰/۰۲۴	۰/۰۴۶	۰/۰۴	۳
۰/۰۳۱	۰/۰۵	۰/۰۳۳	۴
۰/۰۳۵	۰/۰۴۹	۰/۰۲۹	۵
۰/۰۳۷	۰/۰۴۷	۰/۰۲۶	۶

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

بررسی داده‌ها و اطلاعات جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که با فاصله گرفتن از دوره جاری، اثر تغییر در غرامت پرداختی بر ارزش افزوده، اثری مثبت و رو به کاهش است. این اثر در دو دوره، افزایشی و پس از آن، کاهشی می‌شود. این موضوع نمایان می‌کند که غرامت پرداختی به زارعان، اثر خود را با وقفه نشان می‌دهد. این پرداختها با توجه به اینکه جنبه جبرانی داشته‌اند، در مقایسه با تسهیلات اعطایی به فعالیتهای زراعی، خود را سریعتر نشان می‌دهد. این امر سبب می‌شود تا تأثیر یک انحراف معیار تکانه وارد بر غرامت پرداختی در مقایسه با تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی در دوره‌های آغازین، بیشتر باشد. این اثر، با گذشت زمان، رو به کاهش گذارده؛ در حالی که تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی، از تأثیری با ثبات‌تر طی زمان برخوردار بوده است.

به منظور بررسی سهم غرامت پرداختی و تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی در تغییرات ارزش افزوده، تجزیه واریانس صورت گرفته است که نتایج به دست آمده از آن نشان می‌دهد، با گذشت زمان، سهم غرامت پرداختی از نوسانهای ارزش افزوده، افزایش یافته؛ در حالی که تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی، سهمی کمتر و با ثبات‌تر داشته است.

از سویی، یافته‌ها نشان می‌دهد میزان غرامت پرداختی در برابر خسارتهای زیر پوشش، رابطه‌ای مستقیم با ارزش خسارت وارد شده بر سطح مزرعه دارد. به دیگر سخن، همواره، بسته به نوع بیمه و حوادث زیر پوشش، سهمی از خسارت وارد بر مزرعه از سوی بیمه‌گذار، بسته به میزان حق‌بیمه پرداختی، پوشش داده می‌شود. به دیگر سخن، میزان غرامت پرداختی را می‌توان به عنوان نشانگری از خسارت وارد شده - به مزرعه نیز در نظر گرفت. خسارت وارد شده به مزرعه - به عنوان مثال در اثر سیل، خشکسالی و یا سرمازدگی محصولات زراعی - به معنای از بین رفتن این محصولات است. برخی خسارتهای، همچون سرمازدگی نیز، اثر خود را تنها در یک دوره نشان می‌دهند و جبران نقدی این گونه خسارتهای در همان دوره امکانپذیر است؛ در حالی که خسارتهای برگرفته از سیل و خشکسالی، سبب از بین رفتن بسترهای لازم برای تولید است. زمین زراعی ویران شده بر اثر سیل نیز، برای بازسازی و برگشت به فرایند تولید، نیاز به زمان بیشتری دارد. چنانکه غرامت پرداختی در چارچوب بیمه زراعی، به درستی هزینه شود، اثرهای مثبت خود را در دوره‌های بعدی، در قالب بازگشت مجدد زمین به فرایند تولید و ارزش آفرینی نشان خواهد داد. غرامتهایی از این دست که با این هدف سرمایه‌گذاری شوند، تنها به معنای جبران درآمد از دست‌رفته برگرفته از خسارت نیست، بلکه به معنای حفظ ظرفیت تولید است. اگرچه در نهایت، این کشاورز است که در مورد چگونگی برخورد با غرامت دریافتی، تصمیمگیری می‌کند.

جدول شماره ۳: تجزیه واریانس متغیر ارزش افزوده زیربخش زراعت و باغبانی

LFa	LRe	LVA	S.E	
	۰	۱۰۰	۰/۰۶۷	۱
۲/۲	۱۳/۱	۸۴/۷	۰/۰۹	۲
۶	۲۵/۶	۶۸/۴	۰/۱۱	۳
۱۰/۱	۳۳/۳	۵۶/۶	۰/۱۳	۴
۱۳/۸	۳۷/۶	۴۸/۶	۰/۱۵	۵
۱۶/۹	۳۹/۹	۴۳/۲	۰/۱۶	۶

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جمع‌بندی و پیشنهادها

بررسی عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در مورد محصولات زراعی نشان می‌دهد، سطح بیمه‌شده و تعداد بهره‌برداران کشاورزی زیر پوشش، طی سالهای مورد بررسی، افزایش یافته است. پیشنهاد می‌شود تا در مطالعات آینده، درصد پوشش بیمه محصولات زراعی و بهره‌برداران آن به صورت منطقه‌ای تهیه شود و راهکارهای افزایش این پوشش با هدف کاهش ریسک، بهبود درآمد و ارتقای فضای اطمینان تولید، مورد مطالعه قرار گیرد.

فعالیت‌های زراعی، در شمار گسترده‌ترین فعالیت‌های کشاورزی به لحاظ تعداد بهره‌برداران و زمین اختصاص یافته، است. این زیربخش، نقش مهمی در تأمین مواد خام و اولیه مورد نیاز برای دیگر بخشهای اقتصادی و زیربخش‌های کشاورزی ایفا می‌کند. همچنین، بسیاری از محصولات زراعی، به طور مستقیم به مصرف انسان می‌رسد و نقش مهمی در تأمین امنیت غذایی دارد. رشد این بخش که به معنای افزایش تولیدات نیز هست، به طور مستقیم، سبب بهبود شاخصهای تغذیه‌ای مردم

می‌شود. از سویی دیگر، به طور مستقیم شاغلان این زیربخش و به طور غیرمستقیم به سبب تحرک اقتصادی برآمده از رشد آن، دیگر شاغلان را نیز، بهره‌مند خواهد ساخت. فضای تولید زیربخش زراعت و باغبانی، در مقایسه با دیگر زیربخشهای کشاورزی، بیشتر به شرایط جوی وابسته است. بسیاری از بلاهای طبیعی، بسرعت بر این زیربخش و محصولات آن تأثیر می‌گذارد. به رغم تلاشهای صورت گرفته، همانند کشت گلخانه‌ای، با هدف کاهش تأثیر متغیرهای جوی بر تولید زراعی، همچنان این زیربخش، دارای بیشترین میزان تأثیرپذیری از شرایط کنترل نشده است. در همین راستا، صندوق بیمه کشاورزی، پس از آغاز فعالیت در سال ۱۳۶۳، توجه ویژه‌ای به این زیربخش داشته است.

اگرچه همواره پذیرش بیمه از سوی کشاورزان یکی از چالشهای صندوق بیمه بوده؛ ولی بررسی نشان داد، میزان غرامت پرداختی که به عنوان نماینده‌ای از خسارت وارد شده و سطح خسارتدیده مطرح است، طی زمان افزایش یافته است. نتایج این مطالعه، رابطه مثبت میان این پرداختها و رشد ارزش افزوده را نمایان می‌سازد. اگرچه تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی که به لحاظ ارزشی نیز، تا چندبرابر غرامت پرداختی می‌رسد، اثر بزرگتری بر رشد داشته است.

وقوع خساراتهایی مانند سیل، تگرگ، خشکسالی و سرمازدگی از جمله مواردی است که تولیدات زراعی را تهدید می‌کند. این خسارتها را باید به دو گروه خسارت‌های با تأثیر یک دوره زراعی مانند تگرگ، سرمازدگی و خسارت‌های با تأثیر چند دوره‌ای همچون سیل، تقسیمبندی کرد. تفکیک حق بیمه‌ها و به دنبال آن غرامت پرداختی، بسته به میزان احتمال وقوع هر پیشامد در منطقه، می‌تواند ضمن تأمین منافع بیمه‌گذار، منافع کشاورز خسارتدیده را هم تأمین کند.

نتایج برگرفته از تجزیه واریانس ارزش افزوده زیربخش زراعت و باغبانی نشان می‌دهد که سهم غرامت پرداختی از نوسانهای ارزش افزوده، بیشتر از

تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی است. این نتیجه به معنای تأثیرگذاری خسارتهای وارد شده بر ارزش افزوده بخش است و غرامت پرداختی به زارعان نیز، به معنای جبران درآمد و خسارت وارد بر آنان است. پرداخت نقدی و در بعضی موارد فوری، به معنای ایجاد فرصت برای حفظ ظرفیت تولید زراعی است؛ از این رو پیشنهاد می‌شود تا بخش بیشتری از تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی، بویژه از اعتبارات تکلیفی، به بیمه محصولات کشاورزی اختصاص یابد.

رشد درآمد کشاورزان که به معنای رونق یافتن تولید است، در نهایت، به افزایش توان مالی کشاورزان برای پرداخت حق بیمه می‌انجامد. این افزایش بنیه مالی، سبب می‌شود تا با گذشت زمان، دولت بتواند سهم خود را از یارانه‌های پرداختی برای حق بیمه، به صفر برساند. افزایش تعداد کشاورزان زیر پوشش، به همراه تلاش برای کشت زیر کنترل، به افزایش سودآوری فعالیت بیمه کردن کشاورزان می‌انجامد و این به معنای ورود شرکتهای خصوصی بیمه، به بخش کشاورزی است. بسیاری از صنایع تبدیلی بخش کشاورزی، زیر پوشش شرکتهای بیمه دیگر است. این مشارکت باید به سوی زیربخش زراعت نیز، رهنمون یابد. پیشنهاد می‌شود تا اقدامهایی برای آگاه‌سازی کشاورزان برای سرمایه‌گذاری غرامت دریافتی به جای هزینه‌کردن آن در امور جاری صورت گیرد. منافع این اقدام نیز، اثر خود را پس از چند دوره نشان خواهد داد.

منابع

۱. ترکمانی. ج و قربانی. م. (۱۳۷۸)، «عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه محصولات کشاورزی: مطالعه موردی شهرستان ساری»، *مجله علوم کشاورزی ایران*، ۲۱-۲۰۲۷.
۲. رحیمی. ع. (۱۳۷۹)، سیاستهای حمایت از کشاورزان (مطالعه موردی بخشهای دام و شیلات کشور)، انتشارات مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی وزارت جهاد سازندگی. تهران.
۳. رسولاف. ج. (۱۳۸۰)، «روند تحول برنامه‌ها و سیاستهای بیمه کشاورزی در ایران»، *مجموعه مقالات همایش بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری*. تهران، بانک کشاورزی.
۴. قلاوند. ک. و م. م. چیدری، (۱۳۸۳)، «بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی در بین کشاورزان استان‌های تهران و مازندران»، *صندوق بیمه محصولات کشاورزی، مجموعه مقالات دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری*. تهران.
۵. قربانی. ب، کرباسی. ع، و ز. فرهنگ، (۱۳۷۹)، «بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی»، *خلاصه مقالات سومین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران*، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۶. نیکوئی، ع. و ج. ترکمانی، (۱۳۷۶)، «عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه محصولات زراعی استان فارس: مطالعه موردی گندم»، *خلاصه مقالات سومین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران*، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۷. نوفرستی. م. (۱۳۷۷)، ریشه واحد و همجعبی در اقتصاد سنجی، انتشارات رسا، تهران.
8. Atwood, Joseph A., M. J. Watts and A.E. Baquet, (1996), "An Explanation of the Effects of Price Supports and Federal Crop Insurance upon the Economic Growth, Capital Structure, and Financial Survival of Wheat Growers in the Northern Plains," *American Journal of Agricultural Economics*. 78: 212-24.
9. Atwood, Joseph A., and Saleem Shaik, (1999), "Measurement of Adverse Selection in Crop Insurance Using an Expected Indemnity Approach" Revision with *American Journal of Agricultural Economics*.
10. Baker, J.R. (1990), "Demand for rainfall insurance in the semi- arid topics in India" *Resource management program*, 4: 101-151.
11. Coble, Keith., T.O. Knight, R.D. Pope, and J.R. Williams, (1997), "An Expected Indemnity Approach to the Measurement of Moral Hazard in Crop Insurance" *American Journal of Agricultural Economics*, 79: 216-226.
12. Coble, K. H., T. O. Knight, R. D. Pope, and J. R. Williams. (1996), "Modeling Farm-Level Crop

- Insurance Demand with Panel Data.” *American Journal of Agricultural Economics*, 78: 439-47.
13. Goodwin, Barry K., A. P. Ker, (1998), “Nonparametric Estimation of Crop Yield Distributions: Implications for Rating Group-Risk Crop Insurance Contracts”, *American Journal of Agricultural Economics*. 80: 139-153.
 14. Goodwin, B.K, (1993), “An empirical analysis of the demand for multiple peril crop insurance”, *American Journal of Agricultural Economics*, 75: 425-434.
 15. Horowitz, J.K., and E. Lichtenberg, (1993), “Insurance, moral hazard, and chemical use in agriculture”, *American Journal of Agricultural Economics* 75: 926-935.
 16. Haq, A., Hartman, E., and Myers, A, (2003), “Agriculture and Green Insurance”, *Research Report*.
 17. Just, Richard E. and Linda Calvin, (1995), Adverse Selection in U.S. Crop Insurance: The Relationship of Farm Characteristics to Premiums. Unpublished manuscript. College Park: University of Maryland, College of Agriculture and Natural Resources.
 18. Nelson, C.H. and E.T. Loehman, (1987), “Further toward a theory of agricultural insurance”, *American Journal of Agricultural Economics*, August, pp. 523-531.
 19. Mahul, Olivier, (1999), “Optimum Area Yield Crop Insurance,” *American Journal of Agricultural Economics*, 81: 75-82.
 20. Quiggin, J., G. Karagiannis, and J. Stanton, (1994), Crop Insurance and Crop Production: An Empirical Study of Moral Hazard and Adverse Selection. *Economics of Agricultural Crop Insurance: Theory and Evidence*. Ed. Darrell L. Hueth and William H. Furtan. Norwell, MA: Kluwer Academic Publishers, pp. 253- 272.
 21. Skees, J., J. R. Black and B. J. Barnett, (1997), “Designing and Rating an Area Yield Crop Insurance Contract”, *American Journal of Agricultural Economics*, 79:430-438.
 22. Smith, V.H., and B.K. Goodwin, (1996), “Crop Insurance, Moral Hazard and Agricultural Chemical Use”, *American Journal of Agricultural Economics*. 78: 428-38.
 23. Smith, V. and Baquet, A.E, (1996), “The demand for multiple peril crop insurance: Evidence from Montana wheat farms”, *American Journal of Agricultural Economics*, 78: 189-201.
 24. William C.A, M.L Smith and D.C. Young, (1998), Risk management and Insurance, Eight edition, McGraw – Hill Book Co.

Study of Effects of Agricultural Crop Insurance on Development of Cultivation & Horticulture Sub-Sectors in Iran

Dr. H. Mehrabi Boshrabadi *, A. A. Baghestani**
& H. Sherafatmand***

Abstract

Climatic diversity and natural hazards as well as majority of small farmers underline the need for practice of agriculture insurance system. Insurance of crops is part of agricultural products insurance system which is being practiced with an aim to decrease impacts of natural hazards and thereby support farmers. Within this context, the present study, while examining parts of the performance of Agriculture Insurance Fund in Iran in the area of agricultural products, has studied effects caused by payments of the Fund and facilities offered by Bank Keshavarzi to cultivation sub-sector for its development in 1984-2007 by applying Vector Autoregressive model. Results indicated that Fund payments and Bank Keshavarzi facilities have significant positive effects on development of cultivation and horticulture sub-sectors. However, facilities of Bank Keshavarzi seem to have more direct effects on the development of cultivation and horticulture sub-sectors.

Keywords:

Crop Insurance, Vector Autoregressive Model, Cultivation, Horticulture, Agricultural Insurance Fund, Bank keshavarzi & Iran.

* Associate Professor, Agricultural Economics, Shahid Bahonar University, Kerman
E-mail: hmehrab2000@gmail.com

** PhD candidate, Agricultural Economics Dept., Islamic Azad University, Science & Research Branch, Tehran

*** MS, Agricultural Economics

بررسی میزان رضایتمندی بیمه‌گذاران از عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در استان خراسان رضوی*

دکتر ناصر شاهنوشی^{**}، علی عدالتیان^{***}، حمیده خاکسارآستانه، سحر سلطانی، فاطمه رحمانی^{****}

چکیده

بیمه کشاورزی را می‌توان یکی از اهرمهای توسعه کشاورزی دانست؛ زیرا با استفاده از این سازوکار، می‌توان امنیت بیشتری برای تولیدکنندگان محصولات کشاورزی فراهم ساخت. در این مطالعه، میزان رضایتمندی بیمه‌گذاران (زراعی، باغی و دامی) از بیمه کشاورزی و عوامل سازمانی و ساختاری مؤثر بر آن در استان خراسان رضوی، مورد بررسی قرار گرفته است. برای جمع‌آوری آمار و اطلاعات لازم نیز، ابزار پرسشنامه و نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای در سطح شهرستانهای استان، به کاررفته است. حجم نمونه نیز، بیش از ۱۰۰۰ نمونه (زارعان بیمه‌گذار ۵۰۳ نمونه، باغداران ۲۵۰ نمونه و دامداران ۲۷۰ نمونه) در نظر گرفته شد و از آزمونهای آماری برای بررسی هدفهای مطالعه استفاده گردید. نتایج به دست آمده نشان داد، زارعان، باغداران و دامداران از همه فعالیتهای مرتبط با بیمه کشاورزی از نظر سازمانی و ساختاری، رضایت داشته‌اند. با این حال، اگرچه بیشتر بیمه‌گذاران، رضایت خود را از فعالیتهای مرتبط با بیمه کشاورزی نشان داده‌اند، اما این رضایت، بیشتر در حد متوسط بوده است؛ بنابراین برای افزایش کارایی نظام بیمه کشاورزی، همچنان نیاز به بهبود شیوه ارائه خدمات بیمه‌ای است. در یک جمع‌بندی می‌توان گفت، علتهای عمده نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات کشاورزی، عبارت است از: پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزانی کمتر از مقدار خسارت، برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی در زمینه بیمه کشاورزی، تنگناها و دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه کشاورزی، برخورداری نبودن برخی تولیدات و محصولات از خدمات بیمه‌ای و زیاد بودن مبلغ حق بیمه عنوان شده است.

کلیدواژه‌ها:

بیمه کشاورزی، رضایتمندی، بیمه‌گذاران، صندوق بیمه کشاورزی، استان خراسان رضوی.

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

* این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی است که به سفارش صندوق بیمه کشاورزی انجام شده است

E-mail: naser.shahnoushi@gmail.com

** دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

*** مدیر گروه خدمات بیمه‌ای خراسان رضوی

**** پژوهشگران گروه پژوهشی اقتصاد جهاد دانشگاهی مشهد

مقدمه

بیمه کشاورزی، بالاترین ظرفیتهای اجرایی و عملیاتی و بیشترین توانمندیها و قابلیتها را برای رویارویی با مخاطره‌ها دارد و یکی از مناسبترین سازوکارها برای ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی به شمار می‌آید. دولتها به دلیل اهمیت راهبردی و کلیدی بخش کشاورزی با برنامه‌های مختلف، تلاش برای گستردن و فراگیر ساختن بیمه در بین کشاورزان دارند. از سویی، پذیرش بیمه کشاورزی در جامعه روستایی، مانند هر نوآوری دیگری از سوی تولیدکنندگان محصولات کشاورزی با مقاومت روبه رو می‌شود و یا به کندی پیش خواهد رفت و پذیرش آن، زمانبر است. یکی از راههایی که در توسعه بیمه کشاورزی می‌تواند مؤثر باشد، هماهنگ و نزدیک کردن این برنامه‌ها با خواستها، نیازها و انتظارات کشاورزان است. از همین‌رو، رویکرد و تلاش برنامه‌های بیمه، باید در راستای برآوردن انتظارات کشاورزان باشد تا در این صورت کشاورزان رضایتمند، به نشر و گسترش آن در میان دیگر کشاورزان پردازند و بنابراین، آگاهی از انتظارات خواسته‌های کشاورزان و بررسی میزان رضایتمندی و عوامل سازمانی و ساختاری مؤثر بر آن، در خور اهمیت است. استفاده از نظرات کشاورزان در اینگونه ارزیابیها می‌تواند، اطلاعات مهمی را در این باره ارائه دهد. در همین راستا و در ادامه این مقاله، نتایج برخی مطالعات داخلی و خارجی در زمینه رضایت از بیمه کشاورزی آورده شده است.

سنجایی و همکاران (۱۳۸۳)، به تعیین عوامل ریسک‌پذیر در گاوداریهای سنتی و عوامل مؤثر بر رضایتمندی بیمه‌گذاران پرداخته‌اند. آنها مهمترین عوامل مؤثر بر میزان رضایتمندی را چگونگی و شیوه برخورد کارشناسان و سرعت بازدید آنها و دقت عمل در تعیین خسارت، برشمردند. اما عمده بیمه‌گذاران از مقدار غرامت پرداختی، نارضایتی داشته و سرعت پرداخت غرامت را نامطلوب دانسته‌اند.

کرمی و همکاران (۱۳۸۳)، در پژوهشی، به بررسی رضایتمندی از بیمه محصولات کشاورزی و سازه‌های مؤثر بر آن پرداخته‌اند. در این مطالعه، نخست،

فصلنامه
پژوهشی

یافته‌های مربوط به میزان رضایتمندی کشاورزان بیمه‌گذار در سه استان فارس، بوشهر و کهگیلویه و بویراحمد ارائه شده، سپس سازه‌های مؤثر بر رضایتمندی بیمه‌گذاران تشریح گردیده است. یافته‌های این پژوهش نشان‌دهنده سطح پایینی از رضایتمندی پیرامون بیمه کشاورزی در بین کشاورزان است. در میان سه استان یاد شده، بالاترین سطح رضایتمندی، به ترتیب مربوط به استان: بوشهر، فارس و کهگیلویه و بویراحمد است.

راستگو و رضوانفر (۱۳۸۶)، عوامل مؤثر بر توسعه بیمه محصولات راهبردی کشاورزی را در شهرستان خدابنده، مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش، با توجه به رضایت پایین کشاورزان از عواملی همچون سرعت پرداخت غرامت و مقدار غرامت دریافتی پیشنهاد شده است که با به‌کارگیری تمهیدهایی از سوی صندوق بیمه کشاورزی، پرداخت غرامت به کشاورزان آسیب دیده با سرعت و دقت بیشتر انجام گیرد تا موجب تقویت انگیزه کشاورزان شود. در پژوهشی دیگری، موتز و ویور^۱ (۲۰۰۶) رضایت ۱۶۵۰ بیمه‌گذار را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که عوامل مؤثر بر رضایتمندی بیمه‌گذاران، به ترتیب اهمیت عبارت است از: اطمینان به کیفیت خدمات ارائه شده، قابلیت درک و وضوح اطلاعات عرضه شده، توجه کافی به نیازهای بیمه‌گذاران، دشواریهای موجود در واحدهای خدمت‌رسانی مشتریان، اعتماد به حفاظت از اطلاعات شخصی، رویکرد انفرادی، اطمینان کامل به شرکت بیمه، زمان لازم برای حل کردن مسئله، کیفیت و سودمند بودن مشورت.

موویسن و همکاران^۲ (۲۰۰۱) دیدگاه و باور کشاورزان را در مورد ریسک و مدیریت ریسک، در میان دامداران هلند، با استفاده از تحلیل عاملی مورد بررسی قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که تولید و قیمت، مهمترین منبع ریسک از دید کشاورزان است و اجرای بیمه، مناسبترین راهبرد برای مدیریت ریسک است. بارنت و همکاران^۳ (۲۰۰۰) پذیرش بیمه محصولات پنبه و سویا از سوی کشاورزان مناطق

1 . Muze and Vevere
2 . Meuwissen et al
3 . Barnett et al

آرکانزاس، لوئیزیانا و می‌سی‌سی‌پی ایالات متحد آمریکا را مطالعه و گزارش کردند که زارعان این مناطق نسبت به تولیدکنندگان دیگر ایالت‌های آمریکا، گرایش کمتری برای خرید بیمه محصولات کشاورزی دارند. آنان استقبال اندک زارعان از بیمه کشاورزی را به هزینه بالای بیمه در منطقه، کاستی در طرح قرارداد، مخاطره‌های اخلاقی نسبت دادند.

پاتریک^۱ (۱۹۹۸) در مطالعه خود، راهبردهای ریسکی برای رویارویی با تغییرات را به گروه‌های اصلی تولیدی، بازاریابی و مالی تقسیم‌بندی کرد. واکنشهای تولیدی و بازاریابی همانگونه که از نامشان پیداست، به طور مستقیم با ریسکهای تولید و بازار ارتباط دارند. واکنشهای تولیدی به طور مستقیم در زمینه کاهش تغییرپذیری در تولید عمل می‌کنند. واکنشهای بازاریابی ریسک، از راه کم کردن دامنه تغییرات درآمدها یا انتقال ریسکهای قیمتی به اشخاص یا نهادهای دیگر عمل می‌کنند. در یک جمع‌بندی می‌توان مهمترین عوامل مؤثر بر رضایت از بیمه را، عوامل سازمانی مرتبط با عملکرد صندوق بیمه، عوامل ساختاری بخش و نگرشی کشاورزان برشمرد. در بیشتر این مطالعات، ایجاد ساختارهای مناسب، آموزش و اطلاع‌رسانی و تغییرات سازمانی مؤثر بر صندوق بیمه کشاورزی، به عنوان راهکارهایی برای بهبود خدمات بیمه‌ای برشمرده شده است.

روشها و ابزارهای پژوهش

روش جمع‌آوری آمار و اطلاعات در این تحقیق، آمیزه‌ای از روش تحقیق اسنادی، و میدانی است. در روش اسنادی، برای بررسی پیشینه پژوهش در زمینه میزان رضایت بیمه‌گذاران از عملکرد صندوق بیمه کشاورزی، در دو بخش مطالعات داخلی و خارجی و انتخاب روش مناسب تحقیق و تنظیم پرسشنامه طرح از اطلاعات موجود در سایتها و کتابخانه‌های سازمانها و اداره‌های مختلف استفاده شده است. در روش میدانی نیز، برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز که از راه اسنادی امکانپذیر نبود، سه نوع پرسشنامه فراهم گردید که در این پرسشنامه‌ها با مراجعه به کشاورزان،

1. Patrick

باغداران و دامداران برخوردار از مزیت‌های بیمه کشاورزی در شهرستان‌های مختلف استان خراسان رضوی اطلاعات مورد نظر در مورد ویژگی‌های فردی، چگونگی بیمه محصولات و میزان رضایت از عملکرد صندوق بیمه کشاورزی و دیگر موارد، جمع‌آوری شده است.

در این پژوهش، جامعه آماری در برگیرنده همه زارعان، باغداران و دامداران بیمه‌گذار در استان خراسان رضوی بوده و برای نمونه‌گیری نیز، از روش دو مرحله‌ای خوشه‌ای استفاده شده است. خوشه‌ها در این مطالعه شهرستان‌های مختلف استان خراسان رضوی بوده و بیمه‌گذاران واحدهای زراعی، باغی و دامی در شهرستان‌های مورد نظر هم، به طور تصادفی انتخاب شده‌اند. حجم نمونه نیز، بر اساس روش کوکران، بیش از ۱۰۰۰ در نظر گرفته شد و در گروه زارعان بیمه‌گذار ۵۰۳ نمونه، در گروه باغداران، ۲۵۰ نمونه و در گروه دامداران، ۲۷۰ نمونه به دست آمد. برای تکمیل پژوهش، از دیدگاه‌های ۱۱۰ نفر از کارشناسان سازمان جهاد کشاورزی، بانک کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی، نظرخواهی به عمل آمد.

در بخشهایی از پژوهش، آماره‌های میانگین و انحراف معیار و نیز، آزمون خی‌دو به کار رفته است. این آزمون زمانی استفاده می‌شود که پژوهشگر بخواهد، توزیع نسبت مقادیر یک متغیر را در رده‌های مختلف، با توزیعی از پیش تعیین شده، مقایسه کند.

همچنین برای اولویت‌بندی موارد در دست بررسی، از تکنیک «مجموع ساده وزین»^۱ استفاده شده است. این روش یکی از قدیمی‌ترین روش‌های به کاررفته در MADM است؛ به گونه‌ای که با مفروض بودن بردار W (اوزان اهمیت از شاخصها) برای آن، مناسبترین گزینه (A^*) به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$A^* = \left\{ A_i \left| \max_i \frac{\sum_j w_j \cdot r_{ij}}{\sum_j w_j} \right. \right\}$$

به گونه‌ای که: $\sum_j w_j = 1$

$$A^* = \left\{ A_i \mid \max_i \sum_j w_j . r_{ij} \right\}$$

این روش نیاز به مقیاسهای مشابه و یا اندازه‌گیریهای «بی مقیاس شده» دارد که بتوان آنها را با یکدیگر مقایسه کرد.

نتایج و بحث

۱- بررسی دیدگاههای بیمه‌گذاران واحدهای زراعی، باغی و دامی پیرامون بیمه

کشاورزی در استان خراسان رضوی

داده‌های جدولهای شماره ۱، ۲ و ۳ دیدگاههای بیمه‌گذاران واحدهای زراعی، باغی و دامی را پیرامون بیمه کشاورزی نشان می‌دهد. این موارد دربردارنده عوامل سازمانی مانند شیوه اطلاع‌رسانی در زمینه هدفها و سودمندیهای (فواید) بیمه، شیوه اطلاع رسانی کارگزاران بیمه در زمینه انواع و شرایط بیمه، شیوه اطلاع رسانی بانک کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی، چگونگی تنظیم و عقد قرارداد، سرعت عمل در انجام امور اداری از سوی صندوق بیمه، سرعت بازدید کارشناسان از واحد زیر پوشش خود، در هنگام پدید آمدن خطر، چگونگی برخورد کارشناسان (میزان تعهد- آگاهی- تجربه- ادب و خوشرویی) در تعیین خسارت وارد شده، دقت عمل کارشناسان در تعیین خسارت وارد شده، میزان غرامت پرداختی از سوی صندوق بیمه، سرعت عمل صندوق بیمه در پرداخت غرامت، رعایت عدالت در برخورداری از خدمات بیمه (چگونگی و میزان تعیین خسارت و پرداخت غرامت) و عوامل ساختاری از جمله، دسترسی آسان و راحت به کارگزار و کارشناس بیمه و نیز، میزان حق بیمه محصولات است. در پایان نیز، هر یک از این موارد در چارچوب یک فرضیه آماری، مورد آزمون واقع شده است.

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد، زارعان، باغداران و دامداران مورد مطالعه در استان خراسان رضوی، از همه فعالیتهای مرتبط با بیمه محصولات کشاورزی از بعد سازمانی و ساختاری، رضایت داشته‌اند و بر اساس آماره‌های دو محاسباتی نظرهای

فصلنامه
پژوهشی

این بیمه‌گذاران با اطمینان ۹۹ درصد در تمامی موارد، تعمیم‌پذیر به کل بیمه‌گذاران کشاورزی استان خراسان رضوی است.

همچنین، بیشترین بیمه‌گذاران مورد بررسی بر این باورند که بیمه محصولات کشاورزی، باعث افزایش تولید آنها شده است. مقدار آماره خی دو (۷۸/۱۱۸) نمایانگر تعمیم آن با اطمینان ۹۹ درصد به کل بیمه‌گذاران کشاورزی استان است. افزون بر اینکه عملکرد صندوق بیمه کشاورزی از نظر بیمه‌گذاران باعث افزایش تولید آنها شده و به افزایش آگاهی و بهبود مدیریت در واحدهای تولیدی آنها، کمک کرده است. در این مورد نیز آماره خی دو به دست آمده، این نتیجه را با اطمینان ۹۹ درصد به کل جامعه آماری بیمه‌گذاران واحدهای تولیدی کشاورزی استان تعمیم می‌دهد. به همین ترتیب، از نظر بیشتر بیمه‌گذاران موجود در نمونه آماری، صندوق بیمه کشاورزی توانسته است، در هنگام پدید آمدن خطر، به گونه‌ای مطلوب و مناسب به بیمه‌گذاران کشاورزی کمک کند و از کارایی لازم برخوردار بوده است. نتایج آزمون این فرضیه نیز نشان می‌دهد، دیدگاههای بیمه‌گذاران مورد مطالعه در زمینه کارایی و چگونگی فعالیت صندوق بیمه در هنگام پدید آمدن خطر با اطمینان ۹۹ درصد، تعمیم‌پذیر به کل بیمه‌گذاران استان است. از سویی، بیشتر بیمه‌گذاران مورد بررسی، نسبت به بیمه کردن واحد خود، رضایت داشته‌اند و این نتیجه نیز، با اطمینان ۹۹ درصد، به کل بیمه‌گذاران استان خراسان رضوی، تعمیم پذیر است.

با این همه، گفتنی است، در مجموع، اگرچه بیشتر بیمه‌گذاران مورد بررسی، از فعالیتهای مرتبط با بیمه محصولات کشاورزی، رضایت داشته‌اند، اما این رضایت، بیشتر در حد متوسط بوده است (در تمامی موارد بین ۳۰ تا ۴۰ درصد، پاسخ متوسط را انتخاب کرده‌اند). بنابراین برای افزایش کارایی نظام بیمه محصولات کشاورزی، همچنان نیاز به بهبود شیوه ارائه خدمات بیمه‌ای از بعد ساختاری و سازمانی است.

جدول شماره ۱: درصد توزیع نظرها و دیدگاههای بیمه‌گذاران واحدهای زراعی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی در استان خراسان رضوی

ردیف	مباحث مورد پرسش	اصلاً	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	بی‌پاسخ	آماره خی‌دو	سطح معتبری
۱	شیوه اطلاع رسانی در زمینه اهداف و فواید بیمه	۱/۱۹	۶/۳۶	۹/۹۴	۴۲/۴۴	۲۶/۴۴	۸/۵۴	۴/۷۷	۱۹۱/۶۶۸	۰/۰۰۰
۲	شیوه اطلاع رسانی کارگزاران بیمه در زمینه انواع و شرایط بیمه	۰/۳۹	۱/۳۹	۷/۵۵	۳۳/۷۹	۳۶/۷۷	۱۳/۹۱	۶/۱۶	۳۰۲/۷۲	۰/۰۰۰
۳	شیوه اطلاع رسانی بانک کشاورزی و صندوق بیمه	۰/۹۹	۲/۷۸	۷/۹۵	۳۶/۱۸	۳۲/۴۰	۱۳/۱۲	۶/۵۶	۲۶۳/۶۳۶	۰/۰۰۰
۴	چگونگی تنظیم و عقد قرارداد	۰	۲/۱۸	۹/۱۴	۲۹/۶۳	۳۶/۱۸	۱۵/۵۰	۶/۹۵	۳۶۵/۸۸۸	۰/۰۰۰
۵	سرعت عمل در انجام امور اداری از سوی صندوق بیمه	۱/۳۹	۴/۵۷	۱۴/۷۱	۳۲/۲۰	۲۸/۲۳	۱۰/۵۳	۸/۳۴	۱۳۸/۸۴۸	۰/۰۰۰
۶	سرعت بازدید کارشناسان از واحد زیر نظر خود در هنگام پدید آمدن خطر	۱/۹۸	۵/۷۶	۱۴/۵۱	۳۳/۷۹	۲۸/۲۳	۸/۷۴	۶/۹۵	۱۲۷/۲۱۴	۰/۰۰۰
۷	چگونگی برخورد کارشناسان در تعیین خسارت وارد شده	۱/۱۹	۳/۵۷	۸/۳۴	۳۱/۳۱	۳۲/۶۰	۱۴/۵۱	۸/۵۴	۳۳۳/۸۷۸	۰/۰۰۰
۸	دقت عمل کارشناسان در تعیین خسارت وارد شده	۱/۳۹	۹/۷۴	۱۲/۳۲	۳۰/۶۱	۳۲/۶۰	۱۱/۱۳	۶/۹۵	۱۶۷/۵۲۱	۰/۰۰۰
۹	میزان غرامت پرداختی از سوی صندوق بیمه	۳/۱۸	۶/۵۶	۲۱/۲۷	۳۲/۶۰	۲۱/۴۷	۷/۳۵	۷/۵۵	۵۰/۳۴۲	۰/۰۰۰
۱۰	سرعت عمل صندوق بیمه در پرداخت غرامت	۲/۹۸	۱۰/۱۳	۲۰/۳۷	۳۰/۶۱	۲۱/۴۷	۶/۳۶	۸/۱۵	۳۴۳/۳۶۴	۰/۰۰۰
۱۱	رعایت عدالت در برخورداری از خدمات بیمه	۱/۹۸	۸/۹۴	۱۷/۲۹	۳۰/۰۱	۲۶/۴۴	۷/۵۵	۷/۷۵	۶۹/۸۲۸	۰/۰۰۰
۱۲	دسترسی آسان و راحت به کارگزار و کارشناس بیمه	۰/۳۹	۲/۱۸	۱۰/۳۳	۲۶/۲۴	۲۶/۳۸	۱۶/۸۹	۷/۵۵	۲۴۱/۳۴۴	۰/۰۰۰
۱۳	میزان حق بیمه محصولات	۲/۵۸	۸/۳۴	۱۸/۰۹	۳۵/۷۸	۲۱/۴۷	۶/۱۶	۷/۵۵	۶۴/۳۶۳	۰/۰۰۰
۱۴	استمرار و افزایش تولید در واحد تولیدی	۱/۷۸	۸/۱۵	۱۷/۴۹	۳۴/۵۹	۲۴/۶۵	۶/۱۶	۷/۱۵	۷۸/۱۱۸	۰/۰۰۰
۱۵	افزایش آگاهی و بهبود مدیریت در واحد تولیدی	۳/۶۸	۸/۴۱	۱۷/۳۲	۳۷/۵۲	۱۹/۵۷	۱۱/۲۰	۲/۳	۴۷/۵۴۰	۰/۰۰۰
۱۶	کارایی صندوق بیمه	۲/۱۸	۸/۹۴	۱۳/۷۱	۴۵/۵۲	۱۹/۴۸	۶/۳۶	۳/۷۷	۱۱۳/۱۳۲	۰/۰۰۰
۱۷	رضایت از بیمه	۲/۷۸	۳/۷۷	۱۱/۳۳	۳۹/۵۶	۳۷/۸۳	۱۱/۷۲	۲/۹۸	۱۹۴/۳۹۳	۰/۰۰۰

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

شاهنوشی، عدالتیان و همکاران

جدول شماره ۲: درصد توزیع نظرها و دیدگاههای بیمه گزاران واحدهای باغی پیرامون عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در استان خراسان رضوی

ردیف	مباحث مورد پرسش	اصلاً	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	بی پاسخ	آماره خی دو	سطح معنیداری
۱	شیوه اطلاع رسانی پیرامون اهداف و فوائد بیمه	۰/۸	۴/۴	۱۴	۴۵/۶	۳۱/۳	۹/۳	۴/۸	۸۴/۷۲۳	۰/۰۰۰
۲	شیوه اطلاع رسانی کارگزاران بیمه در زمینه انواع و شرایط بیمه	۰/۴	۲	۱۰	۳۷/۶	۳۹/۳	۱۴/۴	۶/۴	۱۲۶/۴۲۷	۰/۰۰۰
۳	شیوه اطلاع رسانی بانک کشاورزی و صندوق بیمه	۲	۴/۴	۱۳/۳	۳۴	۲۵/۶	۱۲	۸/۸	۷۴/۱۲۳	۰/۰۰۰
۴	چگونگی تنظیم و عقد قرارداد	۱/۶	۳/۶	۸/۸	۳۲	۳۰/۴	۱۴	۹/۶	۱۰۷/۶۸۱	۰/۰۰۰
۵	سرعت عمل در انجام امور اداری از سوی صندوق بیمه	۲	۶	۱۴/۴	۳۲/۸	۲۶/۴	۱۰/۴	۸	۶۰/۵۳۹	۰/۰۰۰
۶	سرعت بازدید کارشناسان از واحد خود در هنگام پدید آمدن خطر	۱/۲	۴/۸	۱۷/۶	۲۸	۲۸/۸	۱۳/۳	۶/۴	۵۷/۵۰۴	۰/۰۰۰
۷	چگونگی برخورد کارشناسان در تعیین خسارت	۱/۲	۳/۶	۱۴/۴	۲۸	۲۶/۸	۱۶/۸	۹/۳	۷۵/۵۹۹	۰/۰۰۰
۸	دقت عمل کارشناسان در تعیین خسارت وارد شده	۱/۲	۴/۴	۱۹/۳	۲۸/۴	۲۷/۳	۱۰/۸	۸/۸	۴۷/۴۳۹	۰/۰۰۰
۹	میزان غرامت پرداختی از سوی صندوق بیمه	۳/۲	۸	۲۵/۶	۳۲/۸	۱۵/۲	۷/۶	۷/۶	۹/۵۶۳	۰/۰۰۲
۱۰	سرعت عمل صندوق بیمه در پرداخت غرامت	۳/۶	۸/۸	۱۹/۶	۳۶/۸	۱۷/۳	۶/۴	۷/۶	۳۱/۸۲۳	۰/۰۰۰
۱۱	رعایت عدالت در برخورداری از خدمات بیمه	۳/۶	۵/۶	۱۶/۴	۳۸/۴	۳۰	۸/۴	۷/۶	۴۵/۹۲۶	۰/۰۰۰
۱۲	دسترسی آسان و راحت به کارگزار و کارشناس بیمه	۱/۲	۱/۲	۱۵/۲	۳۱/۶	۳۷/۳	۱۶	۷/۶	۸۸/۵۲۴	۰/۰۰۰
۱۳	میزان حق بیمه محصولات خود	۴	۷/۶	۲۲	۳۱/۶	۱۷/۳	۹/۳	۸/۴	۱۶/۳۴۹	۰/۰۰۰
۱۴	استمرار و افزایش تولید در واحد تولیدی	۵/۷	۷/۳	۱۸/۳۶	۳۵/۶۸	۱۵/۱۶	۸/۳	۹/۷	۵۳/۲۶۶	۰/۰۰۰
۱۵	افزایش آگاهی و بهبود مدیریت در واحد تولیدی	۴/۰۷	۸/۸۸	۱۳/۷۰	۳۷/۰۳	۲۴/۸۱	۱۴/۸۱	۶/۶۶	۴۶/۲۸۶	۰/۰۰۰
۱۶	کارایی صندوق بیمه	۱/۶	۷/۶	۱۶/۸	۴۷/۳	۱۶/۸	۵/۶	۴/۴	۴۹/۷۱۱	۰/۰۰۰
۱۷	رضایت از بیمه	۳/۸	۵/۲	۱۳/۶	۴۲	۲۶	۹/۳	۱/۳	۷۸/۲۲۳	۰/۰۰۰

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

بررسی میزان رضایتمندی ...

جدول شماره ۳: درصد توزیع نظرها و دیدگاههای بیمه گذاران واحدهای دامی پیرامون عملکرد صندوق بیمه کشاورزی در استان خراسان رضوی

ردیف	مباحث مورد پرسش	اصلاً	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	بی پاسخ	آماره خی دو	سطح معنیداری
۱	شیوه اطلاع رسانی در خصوص اهداف و فوائد بیمه	۱/۱۱	۴/۴۴	۹/۶۲	۴۸/۵۱	۲۷/۰۳	۹/۲۵	۰	۷۸/۲۲۳	۰/۰۰۰
۲	شیوه اطلاع رسانی کارگزاران بیمه در خصوص انواع و شرایط بیمه	۰/۷۴	۲/۹۶	۶/۲۹	۳۲/۲۲	۳۷/۴۰	۱۸/۵۱	۱/۸۵	۱۶۸/۰۰۴	۰/۰۰۰
۳	شیوه اطلاع رسانی بانک و صندوق بیمه	۰/۷۴	۳/۷۰	۸/۸۸	۳۸/۸۸	۳۱/۸۵	۱۴/۰۷	۱۴/۸۱	۱۴۰/۵۶۲	۰/۰۰۰
۴	چگونگی تنظیم و عقد قرارداد	۰/۷۴	۳/۳۳	۹/۶۲	۲۴/۸۱	۳۹/۶۲	۲۰	۱/۸۵	۱۳۷/۶۶۴	۰/۰۰۰
۵	سرعت عمل در انجام امور اداری از سوی صندوق بیمه	۴/۰۷	۴/۸۱	۱۳/۳۳	۲۸/۵۱	۳۰	۱۴/۴۴	۴/۸۱	۷۳/۰۳۱	۰/۰۰۰
۶	سرعت بازدید کارشناسان از واحد خود در هنگام پدید آمدن خطر	۰/۷۴	۵/۵۵	۱۰	۳۳/۷۰	۳۴/۸۱	۳۲/۲۲	۲/۹۶	۱۱۵/۵۵۷	۰/۰۰۰
۷	چگونگی برخورد کارشناسان در تعیین خسارت وارد شده	۰/۷۴	۱/۸۵	۶/۶۶	۲۱/۴۸	۳۵/۱۸	۳۷/۷۷	۶/۲۹	۱۶۲/۸۸۱	۰/۰۰۰
۸	دقت عمل کارشناسان در تعیین خسارت وارد شده	۱/۴۸	۵/۵۵	۸/۸۸	۲۷/۷۷	۳۴/۴۴	۱۷/۷۷	۲۰/۳۷	۱۱۵/۵۵۶	۰/۰۰۰
۹	میزان غرامت پرداختی از سوی صندوق بیمه	۹/۶۲	۱۱/۱۱	۱۷/۷۷	۳۱/۱۱	۲۰/۳۷	۵/۹۳	۴/۰۷	۹/۶۱۵	۰/۰۰۲
۱۰	سرعت عمل صندوق بیمه در پرداخت غرامت	۵/۹۳	۵/۹۳	۱۸/۱۴	۳۲/۹۶	۲۵/۵۵	۷/۰۳	۴/۴۴	۳۸/۷۶	۰/۰۰۰
۱۱	رعایت عدالت در پرداخت خدمات بیمه	۳/۷۰	۷/۰۳	۱۲/۹۶	۳۲/۹۶	۲۵/۹۲	۱۰/۷۴	۶/۶۶	۶۱۰/۱۶	۰/۰۰۰
۱۲	دسترسی آسان و راحت به کارگزار و کارشناس بیمه	۰/۷۴	۴/۴۴	۶/۲۹	۲۵/۱۸	۳۴/۸۱	۲۵/۹۲	۲/۵۹	۱۵۳/۶۱۶	۰/۰۰۰
۱۳	میزان حق بیمه محصولات	۸/۱۴	۱۴/۴۸	۱۴/۰۷	۶۶/۳۶	۱۴/۸۱	۱۱/۱۱	۳/۷۰	۳۳/۴	۰/۰۰۰
۱۴	استمرار و افزایش تولید در واحد تولیدی	۵/۱۸	۸/۱۴	۱۴/۰۷	۳۳/۳۳	۳۲/۵۹	۱۱/۴۸	۵/۱۸	۴۵/۵۶۲	۰/۰۰۰
۱۵	افزایش آگاهی و بهبود مدیریت در واحد تولیدی	۴/۰۷	۸/۸۸	۱۳/۷۰	۲۷/۰۳	۳۴/۸۱	۱۴/۸۱	۶/۶۶	۴۶/۳۸۶	۰/۰۰۰
۱۶	کارایی صندوق بیمه	۰/۳۷	۷/۷۷	۱۴/۰۷	۴۷/۳۳	۳۷/۴۰	۵/۹۳	۱/۱۱	۱۰۹/۵۱۷	۰/۰۰۰
۱۷	رضایت از بیمه	۲/۲۲	۷/۴۰	۸/۱۴	۴۱/۱۱	۲۵/۵۵	۱۴/۴۴	۱/۱۱	۸۰/۹۳۳	۰/۰۰۰

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

۲- بررسی علت‌های نارضایتی از بیمه در واحدهای زراعی، باغی و دامی استان

خراسان رضوی از دید بیمه‌گذاران

بر اساس نتایج به دست آمده، برخی از بیمه‌گذاران مورد بررسی، از فعالیتهای مرتبط با بیمه محصولات کشاورزی رضایت نداشته و یا رضایت اندکی داشته‌اند. بنابراین در این بخش از پژوهش، علت‌های نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه کشاورزی از ابعاد سازمانی و ساختاری و از دید دو گروه بیمه‌گذاران و کارشناسان مورد مطالعه، بررسی شده و در ادامه، هریک از موارد در چارچوب یک فرضیه با استفاده از آزمون خی‌دو تخمین زده شده و چگونگی تعمیم نتایج به کل جامعه آماری مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۱- بررسی علت‌های نارضایتی از بیمه محصولات کشاورزی، از دید بیمه‌گذاران

نتایج نظرخواهی از بیمه‌گذاران مورد مطالعه در واحدهای زراعی، باغی و دامی استان خراسان رضوی، پیرامون هریک از علت‌های نارضایتی، به تفکیک سازمانی و ساختاری در جدولهای شماره ۴، ۵ و ۶ آورده شده است.

بر طبق داده‌های جدول شماره ۴، زارعان بیمه‌گذار مورد مطالعه، عوامل سازمانی همچون پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق بیمه در مورد با برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزان کمتر از خسارت وارد شده، پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک، اطلاع رسانی نامناسب در زمینه مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی، چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی، نبود اطلاع رسانی مناسب در زمینه انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات، اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار و برگزار نشدن و نبود یا کمبود فعالیتهای آموزشی-ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی را از علت‌های نارضایتی خود از بیمه، برشمرده‌اند.

نتایج آزمون این فرضیه‌ها نشان می‌دهد، موارد پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق بیمه در زمینه برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزان کمتر از خسارت وارد شده، پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک، نبود اطلاع‌رسانی مناسب پیرامون انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات و نیز برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی-ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی، با اطمینان ۹۹ درصد و مورد اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار با اطمینان ۹۵ درصد، تعمیم‌پذیر به کل جامعه آماری بیمه‌گذاران واحدهای زراعی استان خراسان رضوی است و تنها، اظهارنظر بیمه‌گذاران مورد مطالعه در زمینه برخورد نامناسب و پاسخگو نبودن کارمندان بانک و صندوق بیمه، تعمیم‌پذیر به کل بیمه‌گذاران واحدهای زراعی استان نیست.

از سویی، در بین عوامل ساختاری، دسترسی نداشتن به خدمات بیمه و فاصله زیاد محل سکونت تا بانک، دورافتاده بودن روستا و نبود جاده مناسب و سخت و دشوار بودن رفت و آمد تا صندوق بیمه و بانک، نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری برای پرداخت حق بیمه، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای، همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران، زیاد بودن مبلغ حق بیمه، اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران، تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه نامه قبلی، از جمله علت‌های نارضایتی بیمه‌گذاران مورد مطالعه در واحدهای زراعی استان به شمار می‌آید.

اما نتایج آزمون این فرضیه‌ها نشان می‌دهد، از دیدگاه تعمیم‌پذیری، تنها عوامل ساختاری نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری

برای پرداخت حق بیمه، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای، همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران، زیاد بودن مبلغ حق بیمه، اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران، تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه‌نامه، با اطمینان ۹۹ درصد، تعمیم‌پذیر به کل جامعه زارعان بیمه‌گذار در استان خراسان رضوی است.

بر اساس جدول شماره ۵، باغداران مورد مطالعه نیز، دلایلی نارضایتی خود را از بیمه، در بخش عوامل سازمانی مانند پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزان کمتر از خسارت، پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک، نبود اطلاع رسانی مناسب پیرامون مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی، نبود اطلاع رسانی مناسب در زمینه انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات، اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار و برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی، دانسته‌اند.

نتایج آزمون هریک از این فرضیه‌های نشان می‌دهد، نظرها و دیدگاههای بیمه‌گذاران باغدار مورد مطالعه، در نمونه آماری پیرامون موارد عدم پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق بیمه در مورد برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت، پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک، دیوانسالاری و پیچیدگی فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی، اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار، با اطمینان ۹۹ درصد تعمیم‌پذیری، موارد نبود اطلاع رسانی مناسب در مورد انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات و نیز، برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی، با اطمینان ۹۵ درصد

تعمیم‌پذیری و در نهایت، نبود اطلاع رسانی پیرامون مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی، با اطمینان ۹۰ درصد، درخور تعمیم به کل باغداران بیمه‌گذار استان خراسان رضوی است.

عوامل ساختاری نارضایتی از بیمه، از دید باغداران مورد مطالعه نیز، در بردارنده: دسترسی نداشتن به خدمات بیمه و فاصله زیاد محل سکونت تا بانک، دورافتاده بودن روستا و نبود جاده مناسب و سخت و دشوار بودن رفت و آمد تا صندوق بیمه و بانک، نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری برای پرداخت حق‌بیمه، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای، همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران، زیاد بودن مبلغ حق‌بیمه، اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران، و ندادن تخفیف در حق‌بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه‌نامه قبلی است.

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش پیرامون عوامل ساختاری نیز نشان می‌دهد، نظرها و دیدگاههای باغداران بیمه‌گذار مورد مطالعه در زمینه دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، زیاد بودن مبلغ حق‌بیمه و اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران، با اطمینان ۹۹ درصد تعمیم‌پذیر و در زمینه برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای نیز، با اطمینان ۹۵ درصد، در خور تعمیم به کل جامعه بیمه‌گذاران است.

بر طبق آمار و اطلاعات جدول شماره ۶، از نظر دامداران مورد مطالعه در استان خراسان رضوی، پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق بیمه در مورد برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت، پرداخت نشدن بموقع غرامت، نبود اطلاع رسانی پیرامون مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی، و برگزار

نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی در زمینه بیمه محصولات کشاورزی، عوامل سازمانی نارضایتی را از خدمات بیمه‌ای، تشکیل داده است.

بر طبق نتایج آزمونهای آماری در زمینه عوامل سازمانی، تنها نظرها و دیدگاههای دامداران بیمه‌گذار استان پیرامون مواردی همچون پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق بیمه در مورد برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت، و برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی در زمینه بیمه محصولات کشاورزی، با اطمینان ۹۹ درصد، تعمیم‌پذیر به کل جامعه آماری دامداران بیمه‌گذار استان خراسان رضوی است.

از دیگر سو، مواردی مانند نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری برای پرداخت حق بیمه، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی عوامل خطر از خدمات بیمه‌ای، همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران، زیاد بودن مبلغ حق بیمه و اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران، دلایلهای ساختاری نارضایتی از بیمه کردن واحدهای دامی است.

در بین عوامل ساختاری که از نظر دامداران مورد مطالعه، علتهای نارضایتی از بیمه به شمار می‌آید، موارد دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی عوامل خطر از خدمات بیمه‌ای، همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران و اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران با اطمینان ۹۹ درصد، تعمیم‌پذیر و زیاد بودن مبلغ حق بیمه با اطمینان ۹۵ درصد، درخور تعمیم به کل جامعه آماری است.

جدول شماره ۴: درصد توزیع نظرها و دیدگاههای بیمه‌گذاران پیرامون علتهای نارضایتی از بیمه در واحدهای زراعی در استان خراسان رضوی

سطح معیاداری	آماره خی‌دو	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	اصلاً	علتهای نارضایتی
۰/۰۰۰	۰۴/۱۳۷	۸/۹۰	۲۴/۳۲	۳۴/۵۹	۱۲/۳۳	۱۳/۳۶	۶/۵۱	پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق بیمه در مورد برخی حوادث
۰/۰۰۰	۸۸/۲۶۹	۱۴/۶۲	۳۵/۵۵	۲۶/۹۱	۱۲/۲۹	۶/۹۸	۳/۶۵	پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت
۰/۰۰۰	۶۴/۶۷۱	۱۷/۴۸	۲۷/۶۲	۲۸/۶۷	۱۱/۱۹	۷/۶۹	۷/۳۴	پرداخت نشدن به موقع غرامت از سوی بانک
۰/۰۰۵	۷/۹۷۵	۶/۸۶	۹/۷۵	۳۴/۹۱	۱۹/۴۹	۱۷/۶۹	۲۱/۳۰	بر خورد نامناسب و پاسخگو نبودن کارمندان بانک و صندوق
۰/۳۱۹	۰/۹۹۲	۸/۱۴	۱۴/۷۳	۳۰/۳۳	۱۸/۶۰	۱۱/۶۳	۱۶/۶۷	نبود اطلاع رسانی پیرامون مزایاها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی
۰/۰۰۰	۱۶/۹۶۸	۹/۲۴	۲۵/۳۰	۲۸/۵۱	۱۸/۰۷	۹/۲۴	۹/۶۴	چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی
۰/۰۰۵	۷/۷۵۹	۶/۹۰	۱۶/۴۸	۳۵/۳۵	۱۳/۴۱	۱۲/۲۶	۱۵/۷۱	نبود اطلاع رسانی مناسب پیرامون انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات
۰/۰۵۷	۳/۶۲۹	۶/۸۶	۱۷/۷۴	۳۱/۴۵	۱۸/۱۵	۱۰/۴۸	۱۵/۳۲	اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار
۰/۰۰۱	۱۰/۶۴۶	۸/۶۶	۲۲/۰۵	۲۹/۵۳	۱۴/۹۶	۱۵/۷۵	۹/۰۶	بر گزار نشدن فعالیتهای آموزشی - ترویجی پیرامون بیمه محصولات
۰/۸۰۲	۰/۰۶۳	۷/۴۸	۱۷/۳۲	۲۵/۹۸	۱۷/۳۲	۱۵/۷۵	۱۶/۱۴	دسترسی نداشتن به خدمات بیمه و فاصله زیاد محل سکونت تا بانک
۰/۵۳	۰/۳۹۴	۹/۸۴	۱۶/۱۴	۲۵/۹۸	۱۲/۹۹	۱۶/۵۴	۱۸/۵۰	دور افتاده بودن روستا و نبود جاده مناسب و سخت و دشوار بودن رفت و آمد تا صندوق بیمه و بانک
۰/۰۰۸	۷/۰۸۴	۸/۸۱	۲۱/۴۶	۳۷/۹۷	۱۸/۰۱	۱۱/۴۹	۱۲/۲۶	نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری برای پرداخت حق بیمه
۰/۰۰۰	۱۲/۴۴۴	۹/۹۲	۲۱/۰۳	۳۰/۱۶	۱۵/۴۸	۵/۱۱	۱۱/۹۱	دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی
۰/۰۰۰	۲۱/۵۵۹	۱۱/۸۱	۱۶/۱۴	۳۶/۶۱	۱۵/۳۵	۹/۸۴	۱۰/۳۴	بر خودار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای
۰/۰۰۵	۷/۸۷۹	۸/۵۶	۱۵/۱۸	۳۵/۰۲	۱۶/۳۴	۹/۷۳	۱۵/۱۸	همسو و مرتب نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران
۰/۰۰۰	۵۵/۵۳۷	۱۵/۳۰	۲۴/۲۵	۳۲/۳۱	۱۱/۹۴	۱۰/۰۷	۵/۲۲	زیاد بودن مبلغ حق بیمه
۰/۰۰۱	۱۱/۸۶۳	۱۴/۵۱	۱۴/۱۲	۳۲/۱۶	۱۹/۳۲	۱۱/۷۶	۸/۲۴	اعطای نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران
۰/۰۰۰	۲۲/۵۹	۱۶/۰۶	۲۲/۰۹	۲۶/۹۱	۱۶/۰۶	۱۳/۲۵	۵/۶۲	تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه‌نامه قبلی

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

شاهنوشی، عدالتیان و همکاران

جدول شماره ۵: درصد توزیع نظر ها و دیدگاههای بیمه‌گذاران پیرامون علتهای ناراضیاتی از بیمه در واحدهای باغی استان خراسان رضوی

سطح معتبری	آماره خی‌دو	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	اصلاً	علتهای ناراضیاتی	عوامل سازمانی
۰/۰۰۰	۲۵/۳۰	۳۲/۱۶	۱۹/۱۶	۲۸/۱۴	۱۴/۳۷	۶/۵۹	۹/۵۸	پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث	عوامل سازمانی
۰/۰۰۰	۵۰/۳۸	۱۹/۶۴	۲۸/۵۷	۳۹/۱۷	۱۳/۵	۴/۷۶	۵/۳۶	پرداخت غرامت به میزان کمتر از خسارت	
۰/۰۰۰	۱۸/۸۹	۲۰/۴۸	۳۷/۷۱	۱۸/۶۷	۱۶/۸۷	۴/۳۲	۱۲/۰۵	پرداخت نشدن به موقع غرامت از سوی بانک	
۰/۰۳۰۷	۴/۳۳	۳/۸۵	۱۰/۹۰	۳۶/۹۲	۱۷/۳۱	۱۴/۷۴	۳۶/۲۸	پرداخت نامناسب و پاسخگو نبودن کارمندان بانک و صندوق بیمه	
۰/۰۹۲	۲/۸۵	۴/۵۲	۲۰/۶۵	۳۱/۶۱	۲۱/۲۹	۵/۱۶	۱۶/۷۷	نبود اطلاع رسانی پیرامون مزایاها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی	عوامل سازمانی
۰/۰۰۰	۱۹/۴۴	۸/۶۷	۲۱/۳۳	۳۹/۳۳	۱۶/۶۷	۳/۳۳	۱۰/۶۷	چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی	
۰/۰۵۸	۳/۶۰	۶/۸۰	۱۷/۰۱	۳۴/۰۱	۱۹/۷۳	۶/۱۲	۱۶/۳۳	نبود اطلاع رسانی مناسب در زمینه انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات	
۰/۰۰۲	۹/۸۱	۱۱/۶۱	۱۲/۲۶	۴۰	۱۵/۴۸	۶/۴۵	۱۴/۱۹	اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار	
۰/۰۳۹	۴/۲۵	۸/۱۶	۱۶/۳۳	۳۶/۰۵	۱۶/۳۳	۸/۸۴	۱۴/۳۹	نبر گزار نشدن فعالیتهای آموزشی - ترویجی در مورد بیمه محصولات	عوامل سازمانی
۰/۷۴۶	۰/۱۱	۵/۲۶	۱۷/۱۱	۲۸/۹۵	۱۹/۷۴	۱۱/۱۸	۱۷/۷۶	دسترسی نداشتن به خدمات بیمه و فاصله زیاد محل سکونت تا بانک	
۰/۲۱۹	۱/۵۱	۶/۷۱	۱۸/۱۲	۳۰/۳۰	۱۲/۷۵	۱۰/۰۷	۳۲/۱۵	دورافتاده بودن روستا و نبود جاده مناسب و سخت و دشوار بودن رفت و آمد تا صندوق بیمه و بانک	
۰/۵۲۲	۰/۴۱۰	۶/۴۱	۱۹/۸۷	۳۶/۲۸	۳۳/۱۹	۹/۶۲	۱۸/۵۷	نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری جهت پرداخت حق بیمه	
۰/۰۰۳	۸/۸۳	۱۰/۳۲	۱۸/۷۱	۳۴/۱۹	۱۲/۲۶	۸/۳۹	۱۶/۱۳	دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی	عوامل ساختاری
۰/۰۴۵	۴/۰۳	۱۰/۹۷	۱۹/۳۵	۳۹/۰۳	۱۶/۷۷	۴/۵۲	۱۹/۳۶	بر خوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه ای	
۰/۵۱۶	۰/۴۲	۴/۶۱	۱۲/۵	۳۵/۵۳	۳۳/۰۳	۷/۳۴	۱۷/۱۱	همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه گذاران	
۰/۰۰۰	۱۹/۷۷	۱۳/۷۳	۲۴/۱۸	۳۱/۳۷	۱۱/۷۶	۷/۱۹	۱۱/۷۷	زیاد بودن مبلغ حق بیمه	
۰/۸۵۲	۰/۹۲	۱۰/۲۱	۲۱/۰۵	۱۹/۷۴	۳۳/۰۳	۵/۵۸	۲۰/۴۰	اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران	عوامل ساختاری
۰/۰۰۰	۱۷/۰۰	۹/۸۰	۲۰/۹۲	۳۷/۲۵	۱۳/۷۳	۳/۲۷	۱۵/۰۳	تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه‌نامه قبلی	

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۲: درصد توزیع نظرها و دیدگاههای بیمه گذاران
پیرامون علتهای ناراضی از بیمه در واحدهای دامی استان خراسان رضوی

سطح مغنیاری	آماره خیدو	بسیار زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	اصلاً کم	علتهای ناراضی
۰/۰۰۰	۲۴/۴۱۵	۲۲/۰۵	۲۵/۶۴	۱۲/۳۱	۱۹/۲۳	۱۰/۷۷	پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث
۰/۰۰۰	۵۵/۴۰۳	۳۷/۶۴	۳۲/۱۳	۱۰/۰۵	۱۰/۵۵	۳/۰۲	پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت
۰/۱۰۳	۳/۶۵۹	۱۴/۲۹	۳۲/۵۳	۱۸/۶۸	۱۴/۲۹	۱۰/۹۹	پرداخت نشدن بموقع غرامت توسط بانک
۰/۰۰۵	۸/۰۲۲	۹/۴۴	۱۹/۴۴	۱۲/۷۸	۳۳/۸۹	۳۳/۸۹	بر خورد نامناسب و پاسخگو نبودن کارمندان بانک و صندوق
۰/۷۰۷	۰/۱۴۱	۱۱/۳۰	۲۸/۳۵	۳۲/۰۳	۱۲/۴۳	۱۴/۱۲	نبود اطلاع رسانی پیرامون مزایها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی
۰/۰۰۰	۱۴/۵۳۵	۱۵/۷۰	۲۹/۶۵	۱۵/۱۲	۱۱/۶۳	۸/۷۲	چالشهای فراپند اداری بیمه محصولات
۰/۸۱۷	۰/۰۵۳	۷/۶۹	۲۸/۴۰	۳۳/۶۷	۸/۲۸	۱۸/۹۴	نبود اطلاع رسانی مناسب در زمینه انواع بیمه و زمان بیمه کردن دامها
۰/۴۵۱	۱۳/۱۶	۹/۳۶	۲۴/۵۶	۳۱/۰۵	۱۶/۳۷	۱۶/۹۶	اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه گر و بیمه گذار
۰/۰۰۰	۱۳/۴۴۱	۱۱/۲۹	۳۵/۴۸	۱۷/۷۴	۸/۶۰	۱۰/۲۲	بر گزار نشدن فعالیتهای آموزشی - ترویجی در زمینه بیمه محصولات کشاورزی
۰/۷۱۰	۰/۱۳۸	۱۳/۸۱	۲۴/۸۶	۳۲/۱۰	۱۵/۴۷	۱۳/۸۱	دسترسی نداشتن به خدمات بیمه و فاصله زیاد محل سکونت تا بانک
۰/۰۰۲	۹/۴۴۱	۱۲/۲۹	۲۰/۶۷	۱۳/۴۱	۲۱/۲۳	۱۶/۲۰	دور افتاده بودن روستا و نبود جاده مناسب و سخت و دشوار بودن رفت و آمد تا صندوق بیمه و بانک
۰/۴۰۳	۰/۶۹۹	۱۰/۴۱	۲۵/۴۳	۲۳/۱۲	۱۵/۰۳	۸/۶۷	نداشتن سرمایه کافی و نداشتن دسترسی کشاورزان به منابع اعتباری جهت پرداخت حق بیمه
۰/۰۰۱	۱۱/۵۷۱	۱۰/۸۶	۳۱/۴۳	۲۰	۹/۷۱	۷/۴۳	دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی
۰/۰۰۰	۱۲/۷۸۳	۳۲/۵۳	۲۶/۳۷	۱۴/۲۹	۷/۶۹	۴/۴۰	بر خوردار نبودن برخی عوامل خطر از خدمات بیمه ای
۰/۰۳۴	۴/۵۰۶	۶/۹۰	۳۳/۳۳	۳۰/۱۱	۹/۷۷	۱۲/۰۷	همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه گذاران
۰/۰۰۰	۱۸/۶۸۹	۱۸/۳۳	۲۶/۶۷	۱۴/۴۴	۱۰/۵۶	۸/۸۹	زیاد بودن مبلغ حق بیمه
۰/۷۶۲	۰/۰۹۲	۱۲/۶۴	۲۰/۱۲	۳۰/۶۹	۲۰/۱۱	۸/۰۵	اعطا نشدن هدیه های مختلف به بیمه گذاران
۰/۷۰۲	۰/۱۴۶	۱۶/۳۷	۱۵/۷۹	۲۵/۱۵	۱۴/۰۴	۱۲/۲۸	تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه نامه قبلی

برگرفته از: پایتتهای پژوهش

۲-۱-۱- اولویتبندی دلایلهای نارضايتی بیمه‌گذاران از بیمه کشاورزی با استفاده از روش SAW

در بخش پیشین، علت‌های نارضايتی بیمه‌گذاران واحدهای زراعی، باغی و دامی به تفکیک عوامل سازمانی و ساختاری مورد بررسی قرار گرفت. در این بخش از مطالعه، برای بررسی اهمیت هریک از این عوامل، به اولویتبندی آنها پرداخته شده است. جدولهای ۷، ۸ و ۹ به ترتیب نشان‌دهنده اولویتبندی نظرهای بیمه‌گذاران واحدهای زراعی، باغی و دامی در زمینه دلایلهای نارضايتی از بیمه است. در این جدولها، وزن هریک از عوامل با استفاده از روش SAW محاسبه شده و در نهایت، اولویتبندی با استفاده از این وزنها، انجام گرفته است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد، در مورد محصولات زراعی و باغی، عوامل پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت و پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک و در مورد واحدهای دامی، عامل پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت، مهمترین دلایلهای نارضايتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات کشاورزی به شمار می‌رود. گفتنی است، این موارد در شمار عوامل سازمانی نارضايتی بیمه‌گذاران از بیمه است. در زمینه دیگر علت‌های نارضايتی از بیمه در واحدهای زراعی، به ترتیب اولویت عواملی همچون: زیاد بودن مبلغ حق بیمه، نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری، تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه نامه قبلی، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای، پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق بیمه در مورد برخی حوادث، اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران، همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران، نبود اطلاع‌رسانی مناسب در زمینه انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات، اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار و برگزاری فعالیتهای آموزشی- ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی از مهمترین دلایلهای برشمرده می‌شود.

جدول شماره ۷: اولویتبندی دلایلی ناراضی بیمه‌گذاران واحدهای زراعی

با استفاده از روش SAW

اولویت	وزن	عوامل	ردیف	
۶	۰/۶۱	پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث	۱	عوامل سازمانی
۱	۰/۶۸	پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت	۲	
۱	۰/۶۸	پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک	۳	
۵	۰/۶۲	چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی	۴	
۹	۰/۵۸	نبود اطلاع رسانی مناسب پیرامون انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات	۵	
۹	۰/۵۸	اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار	۶	
۹	۰/۵۸	برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی	۷	
۸	۰/۵۹	همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران	۸	عوامل ساختاری
۲	۰/۶۵	زیاد بودن مبلغ حق بیمه	۹	
۳	۰/۶۴	نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری برای پرداخت حق بیمه	۱۰	
۵	۰/۶۲	دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی	۱۱	
۶	۰/۶۱	برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای	۱۲	
۷	۰/۶	اعطا نشدن هدیه‌های مختلف به بیمه‌گذاران	۱۳	
۴	۰/۶۳	تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه نامه قبلی	۱۴	

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

به همین ترتیب در واحدهای باغی، پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث، زیاد بودن مبلغ حق بیمه، تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه‌نامه قبلی، چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار، نبود اطلاع‌رسانی پیرامون مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی در حل کردن مشکلات بیمه‌گذاران، نبود

فصلنامه
پژوهشی

اطلاع‌رسانی مناسب پیرامون انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات و برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی در مورد بیمه محصولات کشاورزی، از دیگر دلایلهای نارضایتی باغداران بیمه‌گذار استان را از بیمه محصولات کشاورزی تشکیل داده‌اند.

جدول شماره ۸: اولویتبندی دلایلهای نارضایتی بیمه‌گذاران واحدهای باغی
با استفاده از روش SAW

اولویت	وزن	عوامل	ردیف	
۲	۰/۶۸	پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در رابطه با برخی حوادث	۱	عوامل سازمانی
۱	۰/۷	پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت	۲	
۱	۰/۷	پرداخت نشدن بموقع غرامت توسط بانک	۳	
۸	۰/۶	نبود اطلاع‌رسانی پیرامون مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی	۴	
۵	۰/۶۴	چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی	۵	
۹	۰/۶	نبود اطلاع‌رسانی مناسب در مورد انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات	۶	
۷	۰/۶۲	اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار	۷	
۹	۰/۶	برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی	۸	
۳	۰/۶۶	زیاد بودن مبلغ حق بیمه	۹	عوامل ساختاری
۶	۰/۶۳	دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی	۱۰	
۵	۰/۶۴	برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه ای	۱۱	
۴	۰/۶۵	تخفیف ندادن در حق‌بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه‌نامه قبلی	۱۲	

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

در واحدهای دامی بیمه شده استان نیز، اولویتهای بعدی نارضایتی از بیمه محصولات عبارت است از: برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای، پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث، زیاد بودن مبلغ

حق بیمه، دیوانسالاری و پیچیدگی فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی، برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی و همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران.

جدول شماره ۹: اولویتبندی دلایلهای نارضایتی بیمه‌گذاران واحدهای دامی،
با استفاده از روش SAW

اولویت	وزن	عوامل	ردیف	
۳	۰/۶۸	پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث	۱	عوامل سازمانی
۱	۰/۷۱	پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت	۲	
۵	۰/۶۳	چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی	۳	
۶	۰/۶۱	برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی پیرامون بیمه محصولات کشاورزی	۴	
۷	۰/۵۸	همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران	۵	عوامل ساختاری
۴	۰/۶۵	زیاد بودن مبلغ حق بیمه	۶	
۶	۰/۶۱	دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی	۷	
۲	۰/۶۹	برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای	۸	

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

۲-۲- بررسی علت‌های نارضایتی از بیمه محصولات کشاورزی، از دید کارشناسان
نتایج نظرخواهی از کارشناسان در زمینه علت‌های نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات کشاورزی، به تفکیک سازمانی و ساختاری در جدول شماره ۱۰ آمده است. چنانکه ملاحظه می‌شود، از نظر کارشناسان مورد مطالعه، مواردی همچون پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت، پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک، نبود اطلاع‌رسانی پیرامون مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی، چالشهای

فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی، نبود اطلاع رسانی مناسب در زمینه انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات، اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار و برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی-ترویجی درباره بیمه محصولات کشاورزی، عوامل سازمانی نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات کشاورزی را تشکیل داده است.

گفتنی است، بر اساس آزمونهای آماری، تمامی نظرها و دیدگاههای کارشناسان مورد مطالعه، با اطمینان ۹۹ درصد تعمیم‌پذیر به کل جامعه آماری در استان خراسان رضوی است و تنها نظرات کارشناسان مورد مطالعه در زمینه عامل نبود اطلاع رسانی مناسب پیرامون انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات کشاورزی، با اطمینان ۹۰ درصد به کل کارشناسان تعمیم داده شده است.

بررسی نظرات کارشناسان در مورد عوامل ساختاری مؤثر بر بیمه محصولات کشاورزی نیز نشان می‌دهد، نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری برای پرداخت حق بیمه، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات زراعی از خدمات بیمه‌ای، همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه‌گذاران، زیاد بودن مبلغ حق بیمه، تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه نامه قبلی و برگزار نشدن همایش با حضور بیمه‌گذاران و اعطا نشدن هدیه‌های مختلف، باعث نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات کشاورزی می‌شود.

اما نتایج آزمونهای آماری نشان می‌دهد، تنها نظرات کارشناسان مورد مطالعه، در زمینه موارد دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات از خدمات بیمه‌ای، زیاد بودن مبلغ حق بیمه و تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه نامه قبلی، با اطمینان ۹۹ درصد، تعمیم‌پذیر به کل کارشناسان مربوط است. بنابراین از نظر کارشناسان، عمده دلیلهای نارضایتی از بیمه محصولات کشاورزی به عوامل سازمانی برمی‌گردد.

جدول شماره ۱۰: درصد توزیع نظرها و دیدگاههای کارشناسان پیرامون علتهای نارضایتی بیمه گذاران از بیمه در استان خراسان رضوی

سطح معینداری	آماره خی دو	بی پاسخ	بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم	اصلاً	علتهای نارضایتی	عوامل سازمانی	عوامل ساختاری
۰/۰۰۰	۳۷/۳۷	۷/۲	۳۱/۶۲	۲۸/۸۲	۱۹/۸۱	۱۰/۸۱	۹	۲/۷	پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث		
۰/۰۰۰	۷۴/۰۲۸	۳/۶	۴۰/۵۴	۳۷/۸۳	۹/۹	۳/۶	۳/۶	۰/۹	پرداخت غرامت به میراثی کمتر از خسارت		
۰/۰۰۰	۴۸/۸۹	۱/۸	۳۵/۲۲	۳۲/۴۳	۲۴/۳۲	۸/۱	۳/۶	۴/۵	پرداخت نشدن بوقوع غرامت توسط بانک		
۰/۱۵۳	۳/۰۴۲	۱۳/۵۱	۴/۵	۸/۱	۲۴/۳۲	۱۷/۱۱	۳۳/۴۲	۹	پرداخت نامناسب و پاسخگو نبودن کارمندان بانک و صندوق		
۰/۰۰۶	۷/۵۱۵	۲/۶۱	۹	۱۹/۸۲	۰/۲۳۷	۹/۹	۱۶/۲۲	۵/۴	نبودن اطلاع رسانی پیرامون مزینها و تواناییهای بیمه		
۰/۰۰۰	۳۳/۴۴۰	۹/۹	۱۲/۶۱	۳۷/۰۷	۳/۱۵۳	۷/۲۰	۷/۲۰	۴/۵	محصولات کشاورزی		
۰/۰۱۴	۶/۰۰	۱۳/۵۱	۹/۹	۳۱/۶۲	۲۲/۵۲	۱۶/۲۱	۱۰/۸۱	۵/۴	چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی		
۰/۰۰۵	۸	۱۱/۷۱	۱۰/۸۱	۳۴/۳۲	۲۱/۶۲	۱۷/۱۱	۱۱/۷۱	۲/۷	نبود اطلاع رسانی مناسب پیرامون انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات		
۰/۰۰	۱۷/۲۹۴	۹	۱۷/۱۱	۳۷/۰۲	۲۰/۷۲	۱۱/۷۱	۱۲/۶۱	۲/۷۰	اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه گر و بیمه گذار		
۰/۰۰۱	۱۱/۳۲۷	۱۲/۶۱	۵/۴	۱۱/۷۱	۱۱/۷۱	۳۷/۹۳	۱۹/۸۲	۱۰/۸۱	برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی - ترویجی در مورد بیمه محصولات کشاورزی		
۰/۳۵	۴/۴۴۵	۱۰/۸۱	۹	۲۵/۲۲	۱۹/۸۱	۱۶/۲۲	۱۲/۶۱	۶/۳	دسترسی نداشتن مناسب به بانک برای دریافت		
۰/۰۰	۲۱/۱۶۰	۹/۹	۱۱/۷۱	۳۳/۴۲	۳۰/۶۳	۱۶/۲۲	۸/۱۰	۰	نداشتن سرمایه کافی و دسترسی نداشتن کشاورزان به منابع اعتباری برای پرداخت حق بیمه		
۰/۰۰۱	۱۰/۷۸۲	۹	۱۵/۳۱	۲۵/۲۲	۱۹/۸۲	۱۴/۴۱	۱۱/۷۱	۴/۵	دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی		
۰/۲۵۴	۱۳۰۰۱	۱۶/۳۲	۴/۵	۲۱/۶۲	۲۱/۶۲	۱۷/۱۱	۱۵/۳۱	۳/۶	برخوردار نبودن برخی تولیدات از خدمات بیمه ای		
۰/۰۰۱	۱۰/۷۸۲	۹	۱۵/۳۱	۲۵/۲۲	۱۹/۸۲	۱۴/۴۱	۱۱/۷۱	۴/۵	همسو و مرتبط نبودن خدمات بیمه با نیازهای بیمه گذاران		
۰/۰۰۵	۸	۱۱/۷۱	۲۰/۷۲	۳۱/۶۲	۱۴/۴۱	۱۶/۲۲	۱۰/۸۱	۴/۵	زیاد بودن مبلغ حق بیمه		
۰/۰۰۱	۱۰/۸۹۴	۱۵/۳۱	۰/۹	۱۳/۵۱	۱۳/۵۱	۴۲/۲۲	۲۵/۲۲	۸/۱۰	تخفیف نادان در حق بیمه به بیمه گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه نامه قبلی		
۰/۱۷۸	۱/۸۱۷	۱۶/۳۲	۱۱/۷۱	۱۷/۱۱	۱۸/۰۱	۱۲/۶۱	۱۵/۳۱	۹	دسترسی نداشتن به خدمات فروش و صدور بیمه نامه		
									برگزار نشدن همایش با حضور بیمه گذاران و اعطای نشدن هدیه های مختلف		

برگرفته از: پایتختهای پژوهش

فصلنامه
پژوهشی

۲-۲-۱- اولویتبندی نظرها و دیدگاههای کارشناسان پیرامون دلیلهای نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه کشاورزی با استفاده از روش SAW
جدول شماره ۱۱ نشاندهنده اولویتبندی نظرهای کارشناسان پیرامون دلیلهای نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات کشاورزی است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد، از دید کارشناسان مرتبط با موضوع، در بین عوامل سازمانی و ساختاری مؤثر بر نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات، به ترتیب اهمیت موارد پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت، پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک، پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث، دیوانسالاری و پیچیدگی فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی، برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی-

جدول شماره ۱۱: اولویتبندی دلیلهای نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات کشاورزی
از دید کارشناسان با استفاده از روش SAW

اولویت	وزن	عوامل	
۳	۰/۷۳	پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در رابطه با برخی حوادث	اولویت‌بندی
۱	۰/۸۵	پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت	
۲	۰/۷۶	پرداخت نشدن بموقع غرامت از سوی بانک	
۹	۰/۶۳	نبود اطلاع رسانی پیرامون مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی	
۴	۰/۷۰	چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی	
۸	۰/۶۴	نبود اطلاع رسانی مناسب در زمینه انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات	
۷	۰/۶۶	اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار	
۴	۰/۷۰	برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی در مورد بیمه محصولات کشاورزی	
۵	۰/۶۹	دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی	اولویت‌بندی
۸	۰/۶۴	برخوردار نبودن برخی تولیدات از خدمات بیمه‌ای	
۶	۰/۶۷	زیاد بودن مبلغ حق بیمه	
۵	۰/۶۹	تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه‌نامه قبلی	

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

ترویجی در زمینه بیمه محصولات کشاورزی، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، تخفیف ندادن در حق بیمه به بیمه‌گذاران خسارت ندیده در طول مدت اعتبار بیمه‌نامه قبلی، زیاد بودن مبلغ حق بیمه، اطلاعات نامتناسب موجود بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار، نبود اطلاع رسانی مناسب در زمینه انواع بیمه و زمان بیمه کردن محصولات، برخوردار نبودن برخی تولیدات از خدمات بیمه‌ای و عدم اطلاع رسانی پیرامون مزیتها و تواناییهای بیمه محصولات کشاورزی، مهمترین این عوامل به شمار می‌آیند.

جمع‌بندی و پیشنهادات

در یک جمع‌بندی کلی از نظرها و دیدگاههای بیمه‌گذاران واحدهای زراعی، دامی و باغی و نیز، کارشناسان مرتبط با موضوع بیمه در سازمان جهادکشاورزی، صندوق بیمه، بانک کشاورزی و کارگزاران بیمه کشاورزی استان خراسان رضوی، علتهای نارضایتی بیمه‌گذاران از بیمه محصولات کشاورزی را باید، پرداخت نشدن غرامت از سوی صندوق در مورد برخی حوادث، پرداخت غرامت به میزانی کمتر از خسارت، چالشهای فرایند اداری بیمه محصولات کشاورزی، برگزار نشدن فعالیتهای آموزشی- ترویجی در زمینه بیمه محصولات کشاورزی، دشواریهای موجود در قوانین و مقررات بیمه محصولات کشاورزی، برخوردار نبودن برخی تولیدات از خدمات بیمه‌ای و زیاد بودن مبلغ حق بیمه دانست.

در نهایت، از بیمه‌گذاران و کارشناسان مورد مطالعه، درباره ارائه راهکارهای اجرایی برای افزایش و بهبود عملکرد صندوق بیمه کشاورزی و ارائه خدمات بیمه‌ای مناسبتر، نظرخواهی به عمل آمد. از جمع‌بندی و برایندهای این افراد می‌توان به پیشنهادات و راهکارهای زیر اشاره کرد:

۱- برای بهبود عملکرد صندوق بیمه کشاورزی، باید به سیاستهای بیمه‌ای همچون: تنوع پوشش بیمه‌ای (بیمه کردن همه محصولات و عوامل خطر)، تناسب

حق بیمه با بیمه‌نامه، ارزیابی اصولی و منصفانه خسارت و ایجاد کمیته‌های تعیین خسارت از سوی کارشناسان خبره برای نظارت در مورد برآورد بیطرفانه و منصفانه خسارت، توجه کرد. همچنین افزایش میزان غرامت پرداختی تا سقف حداکثر تعهد، پرداخت بموقع غرامت به بیمه‌گذاران و کاهش فاصله زمانی وقوع خسارت تا پرداخت غرامت، ثبت موارد ادعایی بیمه‌گذار، اعم از موارد پرداخت شدنی و پرداخت نشدنی در سابقه بیمه‌گذار، آسانسازی پرداخت غرامت به بیمه‌گذاران خسارت دیده، از اهمیت بالایی برخوردار است. همچنین، می‌توان، به دیگر موارد، از جمله: آسانتر کردن مراحل اداری بیمه و کاهش بیش از پیش چالش‌های اداری، تخفیف برای خسارت ندیدن و تعیین شرط بیمه برای کشاورزان متقاضی دریافت خدمات یا تسهیلات، ایجاد واحد بازاریابی در صندوق بیمه، به منظور اطلاع‌رسانی و گسترش خدمات بیمه‌ای و ترغیب دیگر شرکت‌های بیمه به زیرپوشش قراردادن ریسک‌های سیستماتیک اشاره داشت.

۲- حق بیمه‌ها باید، مبتنی بر محاسبات آماری مطمئن و استفاده از گزارش‌های جوی موجود و گزارش‌های جمع‌آوری شده درباره کشاورزان بیمه شده باشد. حق بیمه باید آنقدر باشد که متوسط غرامتها، هزینه‌های اجرایی و کمک برای اندوختن ذخیره مالی را جبران کند. همچنین حق بیمه‌ها و غرامتها باید، با سطوح مختلف خطر افراد کشاورز و نه با میانگین‌های منطقه‌ای متناسب باشد. از سویی، هزینه‌های اجرایی بیمه مزارع کوچک می‌تواند، با بیمه گروه‌های کشاورز در کنار افراد کاهش یابد. از دیگر موارد درخور توجه می‌توان به شناور کردن حق بیمه دریافتی و غرامت پرداختی بر اساس پتانسیل تولید بیمه‌گذار، دسته‌بندی مناطق به مناطق پرخطر، کم‌خطر و میان‌خطر با هدف تعیین نرخ متعادل حق بیمه، تعیین حق بیمه بر اساس شاخص آب‌وهوا محور و انجام نظرسنجی‌های دوره‌ای به منظور ارائه فرمولی مناسب برای تعیین حق بیمه دریافتی و غرامت پرداختی اشاره داشت.

۳- بیمه کشاورزی نیازمند آمار و اطلاعات پایه از مناطق و نواحی مختلف است. این اطلاعات، بویژه در زمینه نوع خطرات، میزان خسارت هر خطر، مزیت نسبی و میزان بازده هر محصول، تعداد بهره‌برداران و میزان منابع و امکانات آنها و موارد دیگر است؛ بنابراین اصلاح و تقویت نظام آماری مورد نیاز صندوق بیمه و فراهم آوردن اطلاعات کامل و کافی در زمینه وضعیت آب‌وهوایی، عملکرد، الگوی کشت و فعالیتهای تولیدی بیمه‌گذاران به منظور کاهش ریسک تولید ضروری است و لازمه این امر، همکاری اطلاعاتی سازمان یافته بین نهادهای مرتبط است.

۴- برای توسعه بیمه کشاورزی، انجام اقدامهای آموزشی و ترویجی ضروری است. این اقدامهای آموزشی با هدف جذب بهره‌برداران و آشناسازی آنها در مورد ضوابط و شرایط قراردادهای و حدود مسئولیت بیمه‌گر و بیمه‌گذار صورت می‌گیرد. همچنین آموزش و تربیت کادر صندوق بیمه، به منظور اجرای دقیق و علمی فعالیت بیمه محصولات کشاورزی ضروری است. افزایش ارتباط میان صندوق بیمه و مؤسسه‌های تحقیقات کشاورزی نیز، برای کاهش دامنه تواتر ریسک تولید مناسب است.

منابع

۱. راستگو. ح و الف. رضوانفر، (۱۳۸۶)، «بررسی عوامل مؤثر در توسعه بیمه محصولات راهبردی کشاورزی در شهرستان خدابنده»، اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال ۱۵، شماره ۵۸.
۲. سنجابی. م و م. معینی و ح. شعبانعلی فمی، (۱۳۸۳)، «تعیین مهمترین عوامل ریسک پذیر در گاوداریهای سنتی و عوامل مؤثر بر رضایتمندی بیمه‌گذاران»، دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه گذاری، صندوق بیمه محصولات کشاورزی.
۳. کرمی. ع و غ. زمانی و م. یزدان پناه، (۱۳۸۳)، «رضامندی از بیمه محصولات کشاورزی و سازه های مؤثر بر آن»، دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه گذاری، صندوق بیمه محصولات کشاورزی.
4. Barnett, B.J; J. R. Seeks & J. D. Hourigan (1990), "Examining participation in federal crop insurance", *Staff paper* No.257. Department of Agricultural Economics, University of Kentucky.
5. Meuwissen, M.P.M., Huirne, R.B.M., Hardaker, J.B., (2001), "Risk and risk management: an empirical analysis of Dutch livestock farmers". *Livestock Production Science* 69 (43-53).
6. Muze, M. & Vevere, M, (2006), "Measuring Customer Satisfaction in the State Social Insurance Agency", 4th Quality Conference for Public Administrations in the EU
7. Patrick, G.F., (1998), "Managing Risk in Agriculture", *North Central Region Extension Publication* No. 406.

Gauging Level of Satisfaction of Performance of Insurance Policy holders from Agriculture Insurance Fund in Razavi Khorasan Province

Dr. N. Shahnoushi *, A. Edalatian**, H. Khaksar Astaneh***

S. Soltani*** & F. Rahmani***

Abstract

Agriculture insurance can be considered as a pivotal factor for agricultural development. When deployed, this mechanism could provide more security for agricultural producers and more opportunities for private investment in the agriculture sector. The present study examines agriculture insurance performance, satisfaction of insurance policy holders (Insured) (agricultural, horticultural and livestock) and ways to ensure maintenance of such satisfaction such as attitude and organizational and structural factors, in Razavi Khorasan Province. The data collected by using questionnaires and through multi-stage cluster sampling. The sample size is above 1000, including 503 farmers, 250 horticulturists and 270 livestock breeders. Statistical tests were used to examine targets of the study. The study showed that farmers, horticulturists and livestock breeders were satisfied with all activities related to Agriculture Insurance Fund, in organizational and structural terms. Although the majority insurance brokers expressed their satisfaction, however, the state of satisfaction was moderate. Therefore, in an effort to increase efficiency of the insurance system, improvement of methods in offering insurance services seems to be essential. Generally speaking, factors that lead to dissatisfaction in agriculture insurance are: lack of payment of compensation by the Fund under certain circumstances, less compensation payment than the real amount of damage, prevailing bureaucracy and complexity of administrative process of agriculture insurance, failure in holding training courses pertaining to agriculture insurance, bottlenecks and hardships existing in current laws and regulations with regard to agriculture insurance, absence of insurance services for some products and, high premium.

Keywords:

Agriculture Insurance, Satisfaction, Insurance policy holders (Insured), Agriculture Insurance Fund, Razavi Khorasan Province.

*Associate Professor, Agricultural Economics Department, Ferdowsi University of Mashhad

**Director of Insurance Services Department, Razavi Khorasan Province

***Researchers of Economic Research Department of Jihad University, Mashhad

فصلنامه
پژوهشی

بررسی نگرش کشاورزان نسبت به بیمه انگور

پژوهش موردی: شهرستان قوچان

دکتر محمد رضا کهنسال*، علی رهنما**

چکیده

پژوهش پیش‌رو، به منظور شناخت عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر فرایند پذیرش بیمه در شهرستان قوچان، انجام گرفته است. حجم نمونه انتخابی ۳۰ عدد و به صورت تصادفی، داده‌ها از راه پرسشنامه گردآوری و تکمیل شده است. سپس داده‌های به دست آمده برای تجزیه و تحلیل با الگوی لاجیت مورد برآورد قرار گرفت. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد، متغیرهایی مانند سطح زیرکشت انگور و نوع منبع درآمدی، بر پذیرش بیمه محصولات از سوی کشاورزان، تأثیر منفی می‌گذارد. از دیگر سو، میزان تحصیلات، سطح درآمد، دانش فنی - زراعی کافی برای کشت محصولات، استفاده از خدمات ترویجی و سن بهره‌برداران، متغیرهایی است که بر پذیرش بیمه محصولات از سوی کشاورزان، تأثیر مثبت می‌گذارد و دیگر عوامل مورد بررسی، تأثیر معنیداری بر پذیرفتن یا نپذیرفتن بیمه در میان کشاورزان ندارد.

کلیدواژه‌ها:

عوامل اجتماعی - اقتصادی، شهرستان قوچان، بیمه کشاورزی، انگور، پذیرش بیمه، الگوی لاجیت.

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

Email: Kohansal1@yahoo.com

* دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی دا نگاه فردوسی مشهد

** دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد کشاورزی

مقدمه

کشاورزی فعالیتی سرشار از مخاطره‌های^۱ گوناگون است. در این فعالیت، انواع مخاطره‌های طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و شخصی^۲ دست‌به‌دست هم داده و مجموعه شکننده و آسیب‌پذیری را برای تولیدکنندگان فراهم ساخته است. پیدایش بیمه به‌طورکلی و بیمه محصولات کشاورزی به‌طور ویژه، محصول نبود اطمینان و وجود ریسک در فعالیتهای اقتصادی است. وجود ریسک بدان معنی است که شاید یک وضعیت مطلوب برای فعالیت کشاورزی پدید آید (که به شکل مناسب بودن و بموقع بودن میزان بارندگی، درجه حرارت مناسب، نبود آفتها و بیماریها و بالاهای طبیعی و مانند آن است) و یا ممکن است، یک وضعیت نامطلوب برای فعالیت کشاورز پدید آید (که به شکل نامناسب بودن میزان بارندگی، سرما یا گرمای نامناسب، وجود آفتها و بیماریها و بالاهای طبیعی و مانند آن است).

کهنسال و زارع (۱۳۸۷) در پژوهشی، به بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه بادام در شهرستان تفت از توابع استان یزد پرداخته‌اند. مطالعه انجام شده نشان می‌دهد، متغیرهای سابقه کار کشاورزی، ارتباط با مددکاران ترویج، شرایط آب‌وهوایی سالهای گذشته و میزان غرامت دریافتی در برابر خسارت وارد شده، تأثیر مثبت و معنیداری بر تقاضای بیمه محصول بادام داشته و متغیرهای سطح تحصیلات کشاورز و درآمد سالانه کشاورز، تأثیر معنیداری بر تقاضای بیمه این محصول نداشته است (۱).

عبداللهی و اسلاملوپیان (۱۳۸۶) به مطالعه و بررسی عوامل مؤثر بر گرایش یا تمایل به پذیرش طرح بیمه پسته در ایران پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان‌دهنده آن است که عواملی مانند تحصیلات پاسخگو، سن درخت پسته، میزان مصرف آب و کود شیمیایی، میزان بدهی کشاورزان، عملکرد محصول پسته، ریسک‌گریزی و

فصلنامه
پژوهشی

1. Risk
2. Personal Risk

ریسک‌پذیری بالای باغداران، اطلاع از وجود طرح بیمه آزمایشی یارانه‌دار پسته و داشتن شغل خارج از مزرعه، دارای تأثیر منفی بر گرایش یا تمایل به مشارکت کشاورزان در طرح بیمه منصفانه محصول پسته است. در مقابل، عواملی مانند سن باغدار، ریسک‌گریزی پایین، ریسک‌پذیری پایین و ریسک‌خنثی بودن کشاورزان، تأثیر مثبت بر پذیرش طرح بیمه دارد (۳).

کهنسال و شهرکی مقدم (۱۳۸۸) به بررسی عوامل مؤثر بر بیمه دامداریها در شهرستان نیشابور پرداخته‌اند. نتایج به دست آمده از این پژوهش گویای آن است که عواملی همچون نزدیکی به شهر، میزان مهارت، سن، نوع گاو‌داری و تجربه کاری، بیشترین تأثیر را بر پذیرش بیمه از سوی دامداران دارند (۲).

ویلیام و دیگران^۱ (۱۹۹۶) نیز در پژوهش خود نشان دادند که با تغییر میزان حق بیمه می‌توان بهره‌برداران دارای درجه ریسک‌گریزی متفاوت را به پذیرش بیمه زراعی متمایل کرد (۸).

اسمیت باکت^۲ (۱۹۹۶) در تحقیق خود با هدف بررسی تقاضا بیمه محصولات کشاورزی از سوی گندمکاران ایالت مونت‌نای امریکا، پس از بررسی متغیرهای تأثیرگذار بر مشارکت کشاورزان در طرح خرید بیمه محصولات کشاورزی و میزان سطح پوشش بیمه‌ای، متغیرهایی همچون میزان تحصیلات کشاورزان، سابقه خطر، میزان بدهی به مؤسسه‌های اعتباری و بانکها، نوسانهای میزان محصول تولیدی و نرخ بیمه را در مشارکت کشاورزان در طرح بیمه گندم مؤثر تشخیص داد (۷).

گرچه طبقه‌بندی‌ها و تعریفهای گوناگونی از ریسک ارائه شده است، ولی نکته‌ای که باید بدان توجه کرد، این است که از لحاظ مبنای بیمه محصولات کشاورزی، تنها ریسک تولید و بازاریابی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به دیگر سخن،

ریسک‌هایی که به کاهش عملکرد محصولات می‌انجامد، مورد توجه بیمه محصولات کشاورزی قرار دارد.

ترکمانی و وزیر زاده (۱۳۸۶) در مطالعه‌ای، بیمه محصول گندم در مهمترین استانهای تولیدکننده این محصول را با روش آماری ناپارامتریک محاسبه کرده و رابطه آن را با ضریب تغییرات عملکرد، به عنوان معیاری برای اندازه‌گیری نوسانهای عملکرد، مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج به دست آمده از این مطالعه نشان می‌دهد، رابطه مثبتی بین ضریب تغییرات عملکرد و حق بیمه منصفانه محاسباتی وجود دارد (۴).

کشاورزی به علت نبود امکان کنترل شرایط جوی و آب‌وهوایی نسبت به دیگر فعالیتهای تولیدی مخاطره‌آمیزتر است. در این بخش تولیدی، افزون بر مخاطره‌های طبیعی، مخاطره‌های اجتماعی-اقتصادی و شخصی نیز، مجموعه شکننده و آسیب پذیری را فراروی تولید کنندگان نهاده است. روشهای مختلفی برای مدیریت مخاطره‌های وجود دارد که از آن جمله می‌توان به تعیین قیمت کف، استفاده از نهاده-های کاهش‌دهنده مخاطره، تنوع در فعالیتهای تولیدی، اجرا و گسترش بیمه‌های کشاورزی، اشاره کرد.

کهنسال (۱۳۸۵) به بررسی اثرهای اقتصادی - اجتماعی بیمه محصولات کشاورزی در شهرستان مشهد پرداخته است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد، عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه عبارت است از: نرخ حق بیمه، تبلیغات، میزان غرامت پرداختی، بیمه گروهی یا فردی، عوامل اجتماعی (سن، تحصیلات، افراد خانوار و مانند آن) و عوامل اقتصادی (سرمایه زارع، نوع مالکیت و از این دست) که همگی بر پذیرش بیمه مؤثر بوده‌اند. افزون بر این، تأثیر بیمه بر کاهش ریسک، بهبود عملکرد و افزایش اطمینان، از جمله نتایج عوامل میزان موفقیت بیمه در پیشبرد هدفهای تولیدی بوده و نداشتن آگاهی از مهمترین دلیلهای نپذیرفتن یا خودداری کردن زارعان از بیمه محصولات کشاورزی است (۵).

زمانی و همکاران (۱۳۸۴) به مطالعه پذیرش بیمه محصولات کشاورزی و سازه‌های تعیین‌کننده آن پرداخته و برای تعیین سازه‌های اثرگذار بر رفتار پذیرش بیمه محصولات کشاورزی نیز، از نظریه‌های نشر و گسترش، ساختار مزرعه، و چندبعدی بهره گرفته‌اند. با توجه به یافته‌های این پژوهش، سازه‌های مهم اثرگذار بر پذیرش عبارت است از: آگاهی کشاورز از بیمه، دریافت وام، ریسک‌پذیری، فاصله تا کارگزار، تعهد فرد نسبت به بانک کشاورزی و اندازه واحد تولیدی. در نهایت، با توجه به یافته‌ها، توصیه‌هایی نیز از سوی پژوهشگران، برای اصلاح نظام بیمه محصولات کشاورزی و گسترش هر چه بیشتر آن ارائه شده است (۶).

هدفهای پژوهش

- بررسی عوامل اقتصادی-اجتماعی مؤثر بر پذیرش یا نپذیرفتن بیمه
- چگونگی نگرش و شیوه تفکر کشاورزان نسبت به بیمه محصول انگور

روشها و ابزارهای پژوهش

داده‌های به دست‌آمده از این تحقیق، از راه تکمیل پرسشنامه و مصاحبه حضوری در میان روستاییان شهرستان قوچان، به صورت تصادفی از ۳۰ کشاورز جمع‌آوری شده است که از این میان، ۱۰ کشاورز محصول خود را بیمه کرده و ۲۰ کشاورز، محصول خود را بیمه نکرده بودند. در این بررسی که متغیر وابسته، نگرش کشاورزان نسبت به بیمه محصول انگور در نظر گرفته شده است، به کشاورزانی که محصول خود را بیمه کرده بودند، کد یک و به کشاورزانی که بیمه نکرده بودند، کد صفر، اختصاص یافته است. متغیرهای مستقل نیز، دربرگیرنده عوامل اقتصادی و عوامل نهادی است که در زیر به بررسی آنها پرداخته می‌شود:

- عوامل اقتصادی دربردارنده: سطح زیر کشت، درآمد برگرفته از کار کشاورزی، نوع مالکیت زمین، منبع اصلی درآمدی و دانش فنی - زراعی است.
- عوامل نهادی - اجتماعی دربردارنده: سن، میزان تحصیلات، تعداد افراد خانوار و خدمات ترویجی است.

الگوی به کار رفته در این تحقیق، الگوی لاجیت^۱ است و داده‌های مورد نیاز نیز، به وسیله نرم‌افزار شازم^۲ مورد برازش قرار گرفته است. مدل‌های لاجیت و پروبیت^۳ موارد خاصی از مدل‌های خطی معمولی است و برای بهتر برازش کردن موارد دو بخشی و متغیرهای صریح، به کار می‌رود. مدل‌های لاجیت مشابه مدل‌های لگاریتم - خطی است، اما بیشتر از یک متغیر صریح را توضیح می‌دهد. هنگامی که متغیرهای صریح وابسته وجود داشته باشد، رگرسیون‌های دو تایی و چند جمله‌ای منطقی، بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد. همچنین رگرسیون‌های منطقی، برای متغیرهای مستقل پیوسته به کار می‌رود. مدل‌های لاجیت معمولی، هر دو نوع را به همراه داده‌های پانل^۴ زیر پوشش خود قرار می‌دهد و داده‌هایی را برای تجزیه و تحلیل (آنالیز) کردن، انتخاب می‌کند. مدل پروبیت تغییری از مدل‌های لاجیت بر مبنای فرض داده‌های متفاوت استوار است. مدل لاجیت زمانی بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرد که بر اساس فرض برابری متغیرها استوار باشد. لاجیت و پروبیت در مدل‌های لگاریتم - خطی برای ایجاد ترکیبات دسته‌ها و متغیرهای مستقل پیوسته، برای پشتیبانی یک یا چند دسته مستقل متغیرها، گسترش یافته است. هر دو مدل لاجیت و پروبیت، به طور معمول، به نتایج مشابهی برای داده‌های یکسان می‌انجامد. بازدهی رگرسیون‌های لاجستیک نیز، نتایج مشابهی برای رگرسیون‌های لاجستیک دارد؛ به جز مواردی که با ستاده‌های متفاوت انتخاب می‌شود. بسیاری از مشکلات در این راستا، می‌تواند به

1. Logit
2. Shazam
3. Probit
4. Panel

وسیله رگرسیونهای لاجیت و پروبیت سازماندهی شود. با وجود این، مدل پروبیت، در میان دانشمندان اجتماعی کاربرد بیشتری دارد. فرمولهای لاجستیک در ریاضیات و بویژه آمار استفاده می‌شود. لاجیت شماره p بین صفر و یک به وسیله فرمول زیر تعریف شده است:

$$\text{logit}(p) = \log\left(\frac{p}{1-p}\right) = \log(p) - \log(1-p).$$

همچنین اگر p یک احتمال باشد، پس $p/(1-p)$ شانس مشابهی دارد و لاجیت احتمال، لگاریتم شانس و احتمال است. به همین شیوه و به طور مشابه تفاوت بین لاجیت دو احتمال لگاریتم نسبت احتمال وقوع آن دو است.

نتایج و بحث

با توجه به اطلاعات به دست آمده، کشاورزان عواملی همچون، جلوگیری از خسارت احتمالی و اطمینان خاطری که بیمه برای آنها به وجود می‌آورد را، از دلیلهای اصلی برای گرایش یا تمایل به بیمه کردن محصول برشمردند و کشاورزانی که محصول خود را بیمه نکرده‌اند، دلیلهای آن را عواملی همچون، بالا بودن حق بیمه، پایین بودن غرامت پرداختی و رعایت نکردن تعهدها از سوی بیمه‌گر دانسته‌اند. لازم به یادآوری است که عوامل طبیعی همچون: سیل، تگرگ و سرمازدگی از عوامل مؤثر بر کاهش تولید محصول انگور و در نتیجه، کاهش درآمد کشاورزان در منطقه مورد بررسی است.

نتایج برآورد مدل

به منظور بررسی اثر عوامل مختلف بر اجرای بیمه محصولات، الگوی زیر

به عنوان مناسب‌ترین الگو ارائه شده است:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 \text{age} + \beta_2 \text{edu} + \beta_3 \text{income} + \beta_4 \text{sor} + \beta_5 X_1 + \beta_6 S + \beta_7 X_2$$

که متغیرهای توضیحی موجود در آن، به شرح نگاشته‌های جدول شماره ۱ است.

جدول شماره ۱: تعریف متغیرهای توضیحی در الگو

نام متغیر	تعریف
Age	سن پاسخدهندگان
Edu	میزان تحصیلات پاسخدهندگان
Income	کل درآمد سالانه پاسخدهندگان (تومان)
Sor	نوع منبع درآمدی پاسخدهندگان
X ₁	دانش فنی- زراعی کافی برای کشت محصولات
S	سطح زیر کشت محصول انگور
X ₂	استفاده از خدمات ترویجی اداره جهاد کشاورزی

فصلنامه
پژوهشی

مدل پیشگفته، با روش حداکثر درستنمایی، برآورد شده و نتایج برگرفته از آن، در جدول شماره ۲ آمده است.

جدول شماره ۲: نتایج برآورد مدل لاجیت با استفاده از روش حداکثر راستنمایی

متغیر	ضریبهای برآورد شده	آماره t	کشش پذیری
ضریب ثابت	-۳/۶۲	-۱/۵۵	-۰/۷۰
سن	۰/۰۱۸	^{ns} ۰/۴۸	۰/۱۵۴
میزان تحصیلات	۲/۵۵	[*] ۳/۸۰	۱/۱۲۹
سطح درآمد	۰/۰۰۰۰۰۰۸۸	^{***} ۱/۷۸۸	۰/۰۸۶
سطح زیر کشت	۰/۸۶۷-	^{***} - ۱/۶۵	-۰/۱۸
خدمات ترویج	۱/۱۸	^{***} ۱/۵۳	۰/۱۰۲
دانش فنی-زراعی کافی برای کشت محصولات	۱/۵۹	^{**} ۱/۸۰	۰/۲۲۷
نوع منبع درآمدی	-۰/۳۲	^{ns} ۴۹/۰-	-۰/۸۱

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۳: نتایج برآورد با استفاده از مدل لاجیت

(Likelihood Ration Test (L.R	[*] ۷۱/۵۴
Maddala R ²	۰/۵۴
McFadden R ²	۰/۶۰
Percentage of right perdictions	٪۸۹
<div> <div>*** معنیدار در سطح ۱۰ درصد</div> <div>ns بی معنی</div> <div>** معنیدار در سطح ۵ درصد</div> <div>* معنیدار در سطح ۱ درصد</div> </div>	

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج نگاشته شده در جدول شماره ۲، متغیرهای سطح زیر کشت محصول انگور و نوع منبع درآمدی، بر پذیرش بیمه محصولات از سوی باغداران، تأثیر منفی می‌گذارد. از سوی دیگر، میزان تحصیلات، سطح درآمد، دانش فنی- زراعی کافی برای کشت محصولات، استفاده از خدمات ترویجی و سن باغدار، متغیرهایی است که بر پذیرش بیمه محصولات از سوی باغداران، تأثیر مثبت می‌گذارد. با افزایش سن باغدار، میزان ریسک‌پذیری آنها کاهش می‌یابد و در نتیجه، گرایش بیشتری به پذیرش خدمات صندوق بیمه پیدا می‌کنند.

سطح درآمدی افراد نیز، تأثیر مثبتی بر پذیرش خدمات بیمه دارد. به دیگر سخن، افراد با سطح درآمد بالاتر، گرایش بیشتری به استفاده از این خدمات حمایتی دارند. افراد با سطح درآمد بالاتر، امکان بیشتری نیز، برای پرداخت حق بیمه بالاتر دارند، از همین رو، گرایش بیشتری به اجرای بیمه دارند. نوع منبع درآمدی نیز، تأثیر منفی بر پذیرش بیمه محصولات دارد. با توجه به گزینه‌ها و سطوح ارائه شده، اگر تنها منبع درآمدی افراد، کشاورزی و دامداری باشد؛ نسبت به حالتی که افراد از منابع درآمدی دیگری نیز برخوردارند، گرایش بیشتری در آنها برای پذیرش بیمه محصولات وجود دارد. به دیگر سخن، از آنجاکه گروه نخست، تنها منبع درآمدی خود را کشاورزی می‌داند، بنابراین ریسک‌گریزترند و برای اینکه با ریسک درآمدی کمتری روبه‌رو باشند؛ از این رو، گرایش بیشتری به استفاده از خدمات بیمه محصولات کشاورزی دارند.

یافته‌ها نشان می‌دهد، استفاده از خدمات ترویجی اداره جهاد کشاورزی، موجب افزایش گرایش افراد برای انجام بیمه محصولات شده است و به تقریب، برپایه گفته‌های تمام افرادی که اقدام به اجرای بیمه کرده‌اند، با این روش از راه کارشناسان ترویج جهاد کشاورزی آشنا شده‌اند. تحصیلات نیز، رابطه‌ای مستقیم با تصمیم کشاورزان به بیمه محصولات دارد. افراد دارای تحصیلات بالاتر، نسبت به کسانی که سطح پایینی از تحصیلات دارند، بیشتر اقدام به اجرای این سیاست حمایتی کرده‌اند.

از جمله عوامل دیگر که رابطه مستقیم با انجام دادن بیمه محصولات داشته، تأثیر دانش فنی - زراعی کافی برای کشت محصولات است. با توجه به اینکه محصولهایی مانند انگور، نیاز به دانش فنی-زراعی لازم و تشخیص شرایط و عواملی دارد که باعث پایین آمدن شرایط بهینه تولید می‌شود؛ از همین‌رو، تولیدکنندگان آن، گرایش بیشتری برای بیمه کردن محصولات خود دارند.

از جمله دیگر عوامل مؤثری که تأثیر منفی بر انجام بیمه محصولات کشاورزی دارد، سطح زیر کشت محصول انگور است. به گفته باغداران بزرگ مقیاس، تعرفه‌های ارائه شده بسیار پایین است و در برابر آن خسارت پرداختی نیز، کمتر از حد مورد نیاز است؛ از همین‌رو، این دسته از باغداران گرایش کمتری به بیمه کردن محصولات خود دارد. همچنین، این باغداران به طور معمول، چندین نوع محصول را در باغ خود پرورش می‌دهند که موجب کاهش ریسک تولیدی آنها می‌شود.

براساس کشتشهای ارائه شده در جدول شماره ۲، با افزایش یک درصدی در میزان تحصیلات، بیش از یک درصد نیز، احتمال پذیرش بیمه افزایش می‌یابد. دیگر متغیرهای ارائه شده، کشش‌ناپذیر است. با توجه به اینکه R^2 در مدل لاجیت کاذب است، بنابراین از R^2 McFadden R Maddala استفاده شده است که به ترتیب برابر با ۰/۵۴ و ۰/۶ به دست آمده است. درصد درستی نیز، به میزان ۸۹ درصد است که نشان‌دهنده توان بالای مدل برآورد شده در پیش‌بینی متغیر وابسته است. آماره به دست آمده برای آزمون نسبت راستنمایی برابر ۷۱/۵۴ است که در سطح یک درصد معنیدار است. مقدار این آماره نشان می‌دهد، متغیرهای موجود در الگو، تغییر در متغیر وابسته را در سطح بالایی توضیح می‌دهد و همچنین، فرضیه صفر بودن ضریبهای رگرسیون نیز، رد می‌شود.

اثر نهایی متغیرهای توضیحی

داده‌های جدول شماره ۴، اثر نهایی متغیرهای توضیحی ارائه شده در الگو را

نشان می‌دهد. اثر نهایی برای متغیر درآمد، نمایانگر این است که یک واحد افزایش در درآمد، منجر به $0/00000013$ واحد افزایش در احتمال استفاده از بیمه محصولات می‌شود. همچنین، یک واحد افزایش در سن پاسخگویان، به $0/0028$ واحد افزایش در احتمال بیمه کردن محصولات می‌انجامد. احتمال بیمه کردن محصولات برای اشخاصی که زیر پوشش خدمات ترویجی هستند، $0/184$ واحد، بیشتر از افرادی است که از خدمات ترویجی استفاده نمی‌کنند. باغدارانی که دانش فنی-زراعی بیشتری نسبت به دیگر پاسخگویان دارند، $0/250$ واحد احتمال بیشتری دارد که بیمه محصولات را بپذیرند. با افزایش یک درصدی در سطح زیر کشت محصول انگور، احتمال بیمه کردن محصولات نیز، $0/135$ واحد کاهش می‌یابد.

جدول شماره ۴: اثر نهایی متغیرهای توضیحی

نام متغیر	اثر نهایی
سن	$0/0028$
میزان تحصیلات	$0/40$
سطح درآمد	$0/13000000$
سطح زیر کشت محصول انگور	-135
خدمات ترویجی	$0/184$
دانش فنی - زراعی	$0/250$
نوع منبع درآمدی	-049

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جمع‌بندی و پیشنهادها

- با توجه به اینکه افزایش سطح تحصیلات، تأثیر مثبتی بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی داشته است؛ از همین‌رو، پیشنهاد می‌شود که دوره‌های آموزشی،

هرچه بیشتر در مناطق روستایی برگزار شود تا به افزایش سطح دانش و تحصیلات روستاییان بینجامد.

- با توجه به نتایج به دست آمده که نقش بالای ترویج و مروجان را در پذیرش بیمه محصولات از سوی کشاورزان نمایان می‌سازد؛ پیشنهاد می‌شود که سازمان جهاد کشاورزی و دیگر نهادهای مربوط، برای برگزاری دوره‌های آموزشی - ترویجی تلاش بیشتری کنند.
- کارشناسان بیمه محصولات کشاورزی برای تأثیرگذاری هرچه بیشتر نسبت به پذیرش یا نپذیرفتن بیمه در بین کشاورزان، بهتر است با کشاورزان تماس بیشتری داشته باشند.
- برای بهبود فرهنگ بیمه کردن محصولات در میان کشاورزان، بهتر است از رسانه‌های جمعی همچون رادیو، تلویزیون، مجله‌ها و نشریه‌های آموزشی و مانند آن، برای تبلیغ در بین کشاورزان استفاده شود.
- وضعیت معیشتی و اقتصادی کشاورزان با پرداخت حق بیمه (مانند سطح زیر کشت محصول) تناسب داشته باشد.
- صندوق بیمه کشاورزی، در زمینه عوامل اجتماعی همچون سودمندیها و هدفهای بیمه محصولات، اطلاع‌رسانی مناسب انجام دهد.

منابع

۱. کهنسال. م. و س. زارع، (۱۳۸۷)، «بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای بیمه بادام، پژوهش موردی: شهرستان تفت»، فصلنامه بیمه و کشاورزی، شماره ۱۷: صفحات ۵۲-۲۱.
۲. کهنسال. م. و س. شهرکی مقدم، (۱۳۸۸)، «بررسی عوامل مؤثر بر بیمه دامداری‌ها، پژوهش موردی نیشابور»، فصلنامه بیمه و کشاورزی، شماره ۲۱: صفحات ۵۲-۳۳.
۳. عبداللہی عزت آبادی. م. و ک. اسلام‌ویان، (۱۳۸۶)، «بررسی عوامل مؤثر بر تمایل به پذیرش طرح بیمه پسته در ایران»، مجله دانش کشاورزی، شماره ۳: صفحات ۲۳-۱۳.
۴. ترکمانی. ج و س. وزیرزاده، (۱۳۸۶)، «تعیین حق بیمه محصولات کشاورزی کاربرد روش ناپارامتریک»، فصلنامه اقتصاد و کشاورزی، شماره ۱: صفحات ۱۰۰-۸۳.
۵. کهنسال. م. (۱۳۸۵)، «بررسی اثرهای اقتصادی - اجتماعی بیمه محصولات کشاورزی، مطالعه موردی مشهد»، فصلنامه بیمه و کشاورزی، شماره ۹: صفحات ۳۶-۱۹.
۶. زمانی. غ. کرمی. ع و م. کشاورز، (۱۳۸۴)، «پذیرش بیمه محصولات کشاورزی: سازه‌های تعیین کننده»، فصلنامه اقتصاد و کشاورزی، شماره ۱: صفحات ۱۶۸-۱۴۱.
7. Smich .V & Banquet .A.E, (1996), "The demand for multiple peril crop insurance: bidance from Montana wheat farms", *American Journal of Agriculture Economics*, 78: 189-201
8. William .J.R. Carriker. G.L. Barbnaby. G.A. and Harper, G.K, (1993), "Crop insurance and disaster assistance designs for wheat and grain sorghum". *Journal of Agriculture Economics*, 30 (93): 315-331.

فصلنامه
پژوهشی

Study of Farmers' Attitude towards Grape Insurance

Case Study: City of Qouchan

Dr. M. R. Kohansal * & A. Rahnema**

Abstract

The present study has been conducted with an aim to identify socio-economic factors effective in the process of accepting insurance in the city of Qouchan. The sample size included a random selection of 30 and the data collected through completed questionnaires. The obtained data were then analyzed and estimated on the basis of the Logit model. The results show that variables such as level and type of grapes, land under cultivation and, source of income would leave negative effects on farmers in accepting insurance of grape products. On the other hand, degree of education, income level, and required technical-agricultural knowledge for cultivation of agricultural products, usage of extension services, and age are among variables which are positively effective in accepting insurance. Other factors have no significant impact on the acceptance or denial of insurance among farmers.

Keywords:

Socio-economic Factors, City of Qouchan, Agriculture Insurance, Grape, Acceptance of Insurance, the Logit Model.

*Associate Professor, Agricultural Economics, Ferdowsi University of Mashhad
Email: kohansal1@yahoo.com

**MS student, Agricultural Economics

چالشها و مزایای آموزش مجازی امور کارگزاری بیمه از دیدگاه کارگزاران خصوصی بیمه کشاورزی در ایران

دکتر مریم امیدی نجفآبادی*، دکتر سید جمال فرج الله حسینی**، دکتر سید مهدی میردامادی**

چکیده

همگام با توسعه خدمات بیمه کشاورزی در ایران، یکی از اقدامهای مهم انجام شده در این راستا، به کارگیری بخش خصوصی، زیر عنوان «کارگزاری» است. از سویی، کارگزاران بیمه کشاورزی نیز، مانند هر کارگزار دیگری، باید همواره آموزش ببینند تا بتوانند رضایتمندی مشتریان خود را به دست آورند. از آنجا که روشهای سنتی آموزش، تنها برای گروه مخاطب با تعداد محدود و متمرکز، مناسب است و پاسخگوی نیازهای آموزشی کارگزاران خصوصی نیست؛ بنابراین، در آموزش این افراد، از تکنیکهای جدید فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) استفاده شده که به منظور ساماندهی افراد با تعداد زیاد و پراکنده در مناطق مختلف جغرافیایی پدید آمده است. بر اساس مطالعات انجام گرفته، در تحقیق حاضر، آموزشهای بر پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات در چهار دسته تقسیمبندی شده است: ۱) شیوه همزمان، ۲) شیوه غیر همزمان، ۳) آموزش به کمک سی دی و ۴) آموزش متحرک. هدف از انجام این پژوهش، شناسایی مزایا و چالشهای هر کدام از شیوههای آموزشی پیشگفته، از دیدگاه کارگزاران بیمه کشاورزی در ایران است. در این راستا، با استفاده از نمونه گیری به شیوه طبقه ای متناسب، ۲۳۵ نفر از کارگزاران، به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. نتایج تحقیق با استفاده از تکنیک نوین «ضریب تغییرات ترتیبی» ارائه شده است. نتایج به دست آمده نشان می دهد، از دیدگاه کارگزاران، مهمترین چالش شیوه آموزش مجازی همزمان، آموزش مجازی غیر همزمان، آموزش به کمک سی دی و آموزش متحرک به ترتیب: نیاز به پهنای باند زیاد، کیفیت پایین برنامه های چندرسانه ای به دلیل کم بودن پهنای باند، مشکل بودن به روزرسانی و نبود امکان اتصال به شبکه اینترنت به دلیل فراهم نبودن زیرساخت های لازم، بوده است. مهمترین مزیت شیوه های پیشگفته نیز، به ترتیب: امکان به کارگیری برخی شیوه های یادگیری مشارکتی، امکان ارسال و دریافت هر نوع پیام و فایل های ضمیمه، انطباق سرعت آموزش با یادگیری فراگیران و کیفیت بالای آموزش به دلیل چندرسانه ای بودن و نیاز نداشتن به کابل، عنوان شده است.

کلیدواژه ها:

آموزش مجازی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، خدمات بیمه ای، بیمه کشاورزی، کارگزار خصوصی بیمه.

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

مقدمه

یکی از اقدام‌های انجام شده همگام با توسعه خدمات بیمه کشاورزی در ایران، به کارگیری بخش خصوصی در عملیات اجرایی بیمه، زیر عنوان: «کارگزاری» است. در این راستا، صندوق بیمه کشاورزی نیز، برونسپاری و واگذاری عملیات اجرایی خود به بخش خصوصی را در زمینه بیمه‌گری و ارزیابی خسارت، از نیمه دوم سال ۱۳۸۱ آغاز کرده و تا کنون (هنگام پژوهش) بیش از ۴۹۶۲ تفاهمنامه و قرارداد کارگزاری را با اشخاص حقیقی و حقوقی به انعقاد رسانده است (۲). در این راستا، کارگزاران، به عنوان ارائه‌دهندگان خدمات بیمه کشاورزی، همواره می‌باید آموزش ببینند تا از راه افزایش سطح آگاهی‌های علمی و فنی بیمه کشاورزی بتوانند، رضایتمندی تولیدکنندگان بخش کشاورزی کشور را به دست آورند. در میان شیوه‌های گوناگون آموزشی، آموزش سنتی در فضای فیزیکی کلاس، انجام می‌گیرد؛ جایی که آموزشگر مواد درسی را به گروهی از فراگیران ارائه می‌دهد. به غیر از ارتباط مستقیم بین فراگیر و آموزشگر و بازخورد فوری، کلاسهای سنتی، دارای محدودیتهای بسیاری است. برای نمونه، اگر در زمان خاص برگزاری کلاس، فراگیر حضور نیابد، مواد درسی را از دست خواهد داد. اینگونه محدودیت‌ها، سرانجام به کشف و ابداع شیوه‌های آموزشی مؤثر و نوین رهنمون می‌شود (۱۱). عرصه‌های کاربرد فناوری اطلاعات، همه ابعاد زندگی از جمله مسائل آموزشی را دگرگون ساخته است. در آموزش به کمک فناوری اطلاعات در سطح درازمدت می‌توان تعداد بیشتری فراگیر را به صورت مجازی آموزش داد و در هزینه‌های بسیار بالای اداری و نیروی انسانی نیز، صرفه‌جویی کرد. با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات، می‌توان آموزش‌ها را در قالب متن، گرافیک، ویدئو و صدا (مولتی مدیا) در فایل‌های دیجیتالی ارائه داد. همچنین با کمترین هزینه می‌توان، همان فایل دیجیتالی را تکثیر کرد. این در حالی است که اگر بخواهیم کلاس و آموزش حضوری را تکرار کنیم، به تقریب، هزینه

برقراری کلاس حضوری یکسان و پرهزینه خواهد بود و در صورت لزوم فرستادن پیامهای فوری، می‌توان از راه پست الکترونیکی یا ایمیل، این کار را سرعت و با کمترین زمان و هزینه ممکن، بین مسافتهای طولانی انتقال داد. با استفاده از فناوری اطلاعات برنامه آموزش انفرادی آسانتر می‌شود و یادگیرنده اجازه دارد، سرعت پیشرفتش را خود، تنظیم کند. (۹).

از همین رو، با توجه به تعداد فراوان و پراکندگی کارگزاران بیمه کشاورزی در سطح کشور، شیوه آموزشی می‌تواند کارآمد باشد که در هر زمان و مکانی در دسترس باشد. بدیهی است، پرداختن به آموزش سنتی در بیمه کشاورزی با توجه به فراوانی و گوناگونی موضوعها بیمه‌ای و همچنین، روند رو به فزونی تعداد کارگزاران طی سالهای اخیر، پاسخگوی نیازهای موجود، نبوده است. بنابر این، نیاز به ابزاری است که بتواند با هزینه کمتر و حذف موانع زمانی و مکانی، آموزش کارگزاران را به صورت فراگیر، عملی سازد. در این زمینه، همه موارد پیشگفته، در شیوه‌های آموزشهای بر پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات نمود یافته‌ها است.

در پژوهش حاضر و بر مبنای دیگر مطالعات انجام گرفته، آموزشهای بر پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات، در چهار دسته تقسیمبندی شده است:

(۱) **شیوه همزمان:**^۱ که در آن، آموزش در زمان واقعی صورت می‌گیرد و ارتباطات دو سویه بین فراگیران و آموزشگر وجود دارد. کنفرانس ویدئویی دوطرفه و گفتگوی شبکه‌ای یا چت از موارد استفاده این شیوه است.

(۲) **شیوه غیر همزمان:**^۲ که در آن نیازی به شرکت همزمان فراگیران نیست و دروس آموزشی از قبل تهیه، و به گونه‌ای ذخیره می‌شود که فراگیر هر موقع بخواهد، بتواند از آن استفاده کند. بنابراین، فراگیر امکان کنترل بیشتری بر زمان، فرایند و محتوای یادگیری خواهد داشت. بیشتر نظامهای یادگیری به دلیل ساده و

ارزان بودن، از نوع غیر همزمان است. استفاده از پست الکترونیکی از روشهای گوناگون این شیوه است (۶).

۳) آموزش به کمک سی دی: یادگیری الکترونیکی شبکه‌ای است و امکان جدید کردن، ذخیره، بازیابی سریع و توزیع و مشارکت آموزش و اطلاعات را عملی می‌سازد. سی دی رام‌ها و دی وی دی پلیرها امکان شبکه شدن ندارند و می‌دانیم شبکه تبادل اطلاعات و آموزش را انجام‌پذیر می‌کند تا به سرعت، توزیع و جدید شوند. بنابراین با اینکه سی دی رام‌ها، در شمار آموزشهای بر پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات است، نباید آن را در شمار یادگیری الکترونیکی دسته‌بندی کرد (۱۹).

۴) آموزش متحرک^۱: اگر حدود ۱۵ سال پیش، آموزش بر پایه کامپیوتر انجام می‌گرفت و ابزارهای ابتدایی سی دی و شبکه‌های محلی اینترنت استفاده می‌شد، ۵ سال پیش، نظامهای مدیریت یادگیری و اینترنت مورد توجه قرار گرفت و واژه یادگیری الکترونیکی^۲ به کار رفت. در سالهای اخیر نیز، اصطلاح یادگیری متحرک، پا به دنیای آموزش گذاشته است. منظور از واژه یادگیری متحرک، یادگیری در هر مکان و در هر زمانی بدون نیاز به اتصال دائمی فیزیکی به کابلهای شبکه است. یادگیری متحرک با به کارگیری ابزارهای متحرک همچون کامپیوترهای نوت بوک، تلفن همراه و هوشمند انجام می‌پذیرد. (۱۱)

از همین رو، لذا شناسایی مهمترین چالشها و مزایای ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات برای پیاده‌سازی آموزشهای بر پایه فاوا (ICT) و انتخاب و به کارگیری درست هر کدام از آنها ضروری به نظر می‌رسد.

کروس و کیل (۲۰۰۰) در پژوهشی، آموزش به کمک سی دی و آموزش بر پایه اینترنت را با هم مقایسه کردند و به نتایج زیر دست یافتند:

1. Mobile Learning
2. E-learning (Electronic Learning)

اگرچه فناوری شبکه جهانی (تارنما یا web) برجسته‌ترین و کاربردی‌ترین فناوری ارائه آموزش به شمار می‌آید، اما استفاده از فناوری و ابزار لوح‌های فشرده دیجیتالی یا سی‌دی و دی‌وی‌ها نیز، ادامه دارد. فضای زیاد این ابزارها برای برنامه‌های ویدئویی فشرده، آنها را گزینه‌های خوبی برای ارائه آموزش قرار داده است. این ابزارها یادگیری را برای سه سبک حرکتی، بصری و سمعی ارائه می‌دهد. در ضمن شبیه‌سازی شغلی، به آسانی انجام می‌گیرد؛ برای نمونه، در برنامه‌های آموزش پزشکی، چگونگی درمان بیماران فرضی، از سوی پزشکان آموزش داده می‌شود یا سربازان شیوه انتخاب تاکتیک در میدان جنگ را آموزش می‌بینند و نکته مثبت در اینجا است که این برنامه‌ها، نیازی به پهنای باند زیادی ندارد و یادگیری از راه ابزارهای چندرسانه‌ای، تقویت می‌شود. از محدودیت‌های سامانه سی‌دی خوان یا سی‌دی رام، می‌توان به نبود تعامل بین فراگیران و اجتماعی نشدن اشاره کرد. همچنین، مطالب موجود در سی‌دی‌ها را نمی‌توان براحتی به روز کرد، زیرا نیازمند وقت و هزینه زیادی است (۱۵).

کروس و کیل (۲۰۰۰) همچنین، در زمینه استفاده از فناوری شبکه جهانی یا وب به منظور آموزش بین دو شیوه همزمان و غیر همزمان نیز، مقایسه‌ای به شرح زیر انجام دادند:

پهنای باند^۱ نوع و شیوه آموزش و استفاده کردن یا استفاده نکردن از صدا، ویدئو و یا انیمیشن را تعیین می‌کند. پهنای باند، اصطلاحی است که برای میزان و شاخص سرعت دسترسی به اینترنت به کار می‌رود؛ به گونه‌ای که هرچه پهنای باند بیشتر باشد، سرعت اتصال به اینترنت نیز، بیشتر است و بارگذاری یا دانلود کردن فایل‌های بزرگ، سریعتر صورت می‌گیرد. سرعت بالا، برای ارائه مولتی مدیا مناسب

است و پهنای باند کم، فقط برای متن، به کار می‌آید. بر طبق قانون، فراگیرانی که از لحاظ جغرافیایی پراکنده هستند و به سامانه ارتباطی مودم دایل آپ دسترسی دارند، همچون کاربرانی با دسترسی به اینترنت با پهنای کم، به شمار می‌آیند. از مزیت‌های آموزش بر پایه وب، می‌توان از تعاملی بودن رسانه‌ها و حذف شدن هزینه رفت و آمد در این شیوه، نام برد. همچنین، در مقایسه با لوح‌های فشرده، نیازی به توزیع فیزیکی میان فراگیران ندارد و دسترسی در هر زمان و مکانی امکانپذیر است. از سویی، محتوا نیز به آسانی به‌روز رسانی می‌شود که این ویژگی، بزرگترین سودمندی آموزش بر پایه شبکه وب به شمار می‌رود، زیرا در دنیای امروز، محتوای آموزش بسرعت تغییر می‌کند (۱۵)

جدول شماره ۱: مقایسه میان زمان به‌روزرسانی سی‌دی‌های آموزشی و به‌روزرسانی آموزش بر پایه وب

زمان به‌روز رسانی سی‌دی‌های آموزشی		
۱ هفته	۳ هفته	۲ روز
بسته‌بندی و پخش	تکثیر سی‌دی	تغییر محتوای نرم‌افزار
زمان به‌روزرسانی آموزش بر پایه وب		
۴ ساعت	۲ روز	
انتقال به سرور	تغییر صفحه‌های وب	

برگرفته از: منبع شماره ۱۵

از دیگر سو، مهمترین محدودیت آموزش‌های بر پایه وب در مقایسه با آموزش‌های سنتی، نبود تعامل فراگیران با هم است. البته با پیشرفت فناوری در دنیای آینده و بالاتر رفتن سرعت اینترنت، فراگیران می‌توانند در فضای واقعی و از راه ویدئوهای تمام صفحه، با هم ارتباط داشته باشند. جدول شماره ۲، شبکه

تصمیمگیری ساده‌ای مبنی بر استفاده مناسب سی‌دی‌رام یا وب را نشان می‌دهد (۱۵).

جدول شماره ۲: شبکه تصمیمگیری استفاده از سی‌دی‌رام یا وب

اغلب نیازمند به‌روزرسانی و چندرسانه‌ای نیست.	اغلب نیازمند به‌روزرسانی و چندرسانه‌ای است.
سی‌دی و وب یا آموزش وبی با پهنای باند زیاد	استفاده از آموزش بر پایه وب
محتوای ثابت و نیازمند به چندرسانه‌ای است.	محتوای ثابت و نیازمند به چندرسانه‌ای نیست
استفاده از سی‌دی	استفاده از سی‌دی یا آموزش برپایه وب

برگرفته از: منبع شماره ۱۵

صاحب‌نظران بسیاری، به چالش‌ها و مزیت‌های شیوه‌های آموزشی بر پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات اشاره داشته‌اند که به اختصار در جدول شماره ۳، آمده است.

جدول شماره ۳: تحقیقات انجام شده در زمینه مزیت‌ها

و چالش‌های شیوه‌های آموزش مجازی

چالش‌های آموزش مجازی همزمان	منابع
پهنای باند زیاد، اتصال فراگیران و آموزشگران به شبکه در زمان خاص، ابزارهای ویژه‌ای مانند میکروفن، کیفیت پایین صدا در چت.	(Kerka, 1998) (Cantoni, Cellario & Porta, 2004)
مزیت‌های آموزش مجازی همزمان	
امکان به کارگیری برخی شیوه‌های مشارکتی، فراهم آوردن بازخورد فوری، پایین بودن هزینه گفتگوی اینترنتی.	Gold(2004)
	ادامه جدول ←

منابع	چالشهای آموزش مجازی همزمان
Mckenzieg(2005)	کیفیت پایین برنامه‌های چندرسانه‌ای به دلیل کم بودن پهنای باند، ارتباطات یکسویه و بدون بازخورد، محدودیت فضا در سرویسهای رایگان، نبود تمرکز در استفاده از آنها به دلیل تبلیغات.
	مزیت‌های آموزشهای مجازی غیر همزمان
AlBanna(2006) NathRai(2000) Ouyang(2004) Sielaff etal(2005)	ارسال و دریافت هر نوع پیام و فایل‌های ضمیمه، ارسال مطالب در عرض چند ثانیه، نیاز نداشتن به پهنای باند بالا، تعامل غیر همزمان، رایگان بودن سرویسها و توانایی ارسال پیامهای خصوصی.
	چالشهای آموزش به کمک سی‌دی
Kruse&Keil(2000) Brough(2006)	به‌روزرسانی، نرم‌افزارهای خاص، انزوای اجتماعی، یکسویه بودن آموزش، توزیع سریع، هزینه و زمان زیاد، کنترل آموزشگر.
	مزیت‌های آموزش به کمک سی‌دی
Brough(2006)	انطباق سرعت آموزش با توانایی فرد، کیفیت بالا، تکرار تجربه یادگیری، مقرون به صرفه بودن.
	چالشهای آموزش متحرک
Sribhadung (2006)	قابلیت اتصال به شبکه اینترنت، نمایش مطالب بر روی صفحه‌های کوچک، صفحه کلید کوچک دستگاههای معمولی، تامین برق.
	مزیت‌های آموزش متحرک
Sribhadung(2006); Basol (2006)	نیاز نداشتن به کابل و مهارت‌های پیچیده، توانایی جابه‌جایی فیزیکی.

برگرفته از: داده‌های پژوهش

فصلنامه
پژوهشی

در همین راستا و با توجه به مزیتها و چالشهایی که هر کدام از شیوه‌های آموزش مجازی دارد؛ هدف اصلی پژوهش پیش‌رو، شناسایی مزیتها و چالشهای هر کدام از شیوه‌های آموزش بر پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات از دیدگاه کارگزاران

بیمه کشاورزی ایران در نظر گرفته شد. هدفهای اختصاصی این تحقیق نیز، عبارت است از؛ شناسایی ویژگیهای عمومی کارگزاران صندوق بیمه کشاورزی، اولویتبندی مهمترین چالشهای هر یک از شیوههای آموزش بر پایه فاوا (ICT)، اولویتبندی مهمترین مزیت‌های هر یک از شیوههای آموزش بر پایه فاوا (ICT).

روشها و ابزارهای پژوهش

از آنجا که هدف این تحقیق، شناسایی چالشها و مزیت‌های پیشروی نظام آموزش کارگزاران بر پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات است؛ تحقیق، از نوع توصیفی به شمار می‌آید. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه بود که با بهره‌گیری از پیشینه پژوهش تهیه شد. به منظور بررسی روایی ابزار پژوهش، تعدادی پرسشنامه در اختیار استادان دانشگاه، کارشناسان صندوق بیمه کشاورزی و کارشناسان آموزش مجازی بانک کشاورزی قرار گرفت. در نهایت، پس از دریافت دیدگاهها و پیشنهادها، اصلاحات لازم در آن انجام پذیرفت. همچنین به منظور تعیین اعتبار ابزار تحقیق، آزمون مقدماتی از راه ارائه و تکمیل ۳۰ پرسشنامه به کارگزاران به انجام رسید و مقدار آلفای محاسبه شده برای چالشها $\alpha = 89/1$ و برای مزیتها $\alpha = 88/4$ به دست آمد که در حد پذیرفتنی است. جامعه آماری تحقیق نیز، دربرگیرنده کارگزاران خصوصی بیمه کشاورزی سراسر کشور است. بر اساس آمار ارائه شده از سوی گروه تواناسازی کارگزاران صندوق بیمه کشاورزی، تعداد ۲۶۱۱ کارگزار حقیقی و ۲۲۹۲ کارگزار حقوقی (جمعاً ۴۹۰۳ نفر) مشغول به فعالیت هستند. صندوق بیمه کشاورزی، کل جامعه آماری کارگزاران را به ۶ طبقه کاملاً همگن، تفکیک کرده است که به صورت تصادفی، ۶ استان از هر طبقه انتخاب شد. استانهای انتخاب شده از طبقه‌های همگن عبارت است از: استان اصفهان، کرمان، ایلام، خراسان رضوی،

همدان و گیلان. سپس نمونه‌گیری از هر استانها انتخاب شده به صورت تصادفی ساده، متناسب با حجم استان انجام شد. داده‌های جدول شماره ۴، حجم نمونه انتخاب شده از هر استان را نشان می‌دهد. از همین‌رو، در این تحقیق، روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی به کار رفته است.

جدول شماره ۴: تعداد نمونه گرفته شده در هر طبقه

طبقه	نماینده طبقه	حجم نماینده طبقه	حجم نمونه گرفته شده
۱	اصفهان	۱۳۰	۲۴
۲	کرمان	۲۴۷	۴۴
۳	ایلام	۶۷	۱۲
۴	خراسان رضوی	۳۴۱	۶۲
۵	همدان	۱۱۹	۲۱
۶	گیلان	۴۰۱	۷۲

برگرفته از: داده‌های پژوهش

فصلنامه
پژوهشی

در همین راستا، پرسشنامه طراحی شده میان کارگزاران خصوصی بیمه کشاورزی توزیع شد و از تعداد ۲۳۵ پرسشنامه مربوط به کارگزاران، ۲۱۶ پرسشنامه بازگردید (درصد پاسخدهی = حدود ۹۲٪)، برای تحلیل داده‌ها در این تحقیق، از نرم افزار SPSS16 و تکنیک نوین «ضریب تغییرات ترتیبی»^۱ استفاده شده است. از آنجا که ضریب تغییرات از نسبت انحراف معیار به میانگین محاسبه می‌شود و از دیگر سو، چون این دو معیار برای متغیرهایی که مقیاس آنها ترتیبی باشد معتبر نیست (۳، ۴ و ۱۳). و همچنین با توجه به اینکه، میانه بهترین شاخص تمرکز برای

1. Ordinal C.V. (Coefficient of Variation)

داده‌های ترتیبی است، بنابراین، با استفاده از ایده انحراف معیار می‌توان، انحراف معیار ترتیبی را به فرم $S.D_{Ord} = \sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - m)^2}$ تعریف کرد. در نتیجه می‌توان ضریب تغییرات ترتیبی را برای داده‌های ترتیبی نیز، به صورت $C.V_{Ord} = \frac{S.D_{Ord}}{m}$ تعریف کرد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های مبتنی بر هدف نخست پژوهش: شناسایی ویژگیهای عمومی کارگزاران یافته‌ها نشان می‌دهد، بیشتر کارگزاران (۶۸/۱ درصد) را مردان تشکیل می‌دهند و میانگین سنی آنها ۳۰/۹۵ سال است که نشان‌دهنده جوان بودن جامعه آماری است. در این میان، درصد شایان توجهی از کارگزاران (۳۴ درصد) کمتر از ۵ ساعت در هفته از رایانه یا کامپیوتر بهره می‌گیرند و همچنین، درصد درخور توجهی از کارگزاران (۴۱ درصد) کمتر از ۲/۵ ساعت در هفته از اینترنت استفاده می‌کنند. این در حالی است که بیشتر آنها (۸۲/۲ درصد) فقط به اینترنت به شیوه کم سرعت دسترسی دارند. تحصیلات بیشتر کارگزاران، در مقطع کارشناسی است و نزدیک به نیمی از این افراد، در حد متوسطی به مهارت‌های راهبری و کاربری رایانه ICDL و مهارت‌های آموزش مجازی تسلط دارند. از سویی، نگرش منفی بیشتر آنها (۷۰ درصد) نسبت به آموزش مجازی، در حد کم است (جدول شماره ۵).
گفتنی است که نگرش منفی نسبت به آموزش مجازی با استفاده از پرسشهای استاندارد مورد سنجش قرار گرفته است. (۲۲).

جدول شماره ۵: ویژگی‌های عمومی کارگزاران

جنس	زن (۳۱/۹٪)	مرد (۶۸/۱٪)
سن / سال	میانگین ۳۰/۹۵	انحراف معیار ۵/۵۶
استفاده هفتگی از کامپیوتر / ساعت	میانگین ۱۳/۲۰ و انحراف معیار ۱۴/۱۴	۳۴٪ کمتر از ۵ ساعت
استفاده هفتگی از اینترنت / ساعت	میانگین ۴/۹۹ و انحراف معیار ۶/۳۹	۴۱٪ کمتر از ۲/۵ ساعت
شیوه اتصال به اینترنت	۸۲/۲٪ اینترنت کم سرعت	
تحصیلات*	کارشناسی ۷۱/۴٪	کارشناسی ارشد ۱۳/۴٪
مهارت‌های ICDL	میان ۳	
مهارت‌های آموزش مجازی	میان ۳	
نگرش منفی نسبت به آموزش مجازی	۷۰٪ در حد کم	

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

فصلنامه
پژوهشی

چنانکه نتایج جدول شماره ۶ نشان می‌دهد، از دیدگاه کارگزاران، مهمترین چالش شیوه آموزش مجازی همزمان، آموزش مجازی غیر همزمان، آموزش به کمک سیدی و آموزش متحرک، به ترتیب: نیاز به پهنای باند زیاد، کیفیت پایین برنامه‌های چند رسانه‌ای به دلیل کمبود پهنای باند، دشوار بودن به روزرسانی و نداشتن توانایی اتصال به شبکه اینترنت به دلیل فراهم نبودن زیرساخت‌های لازم، برشمرده شده است.

جدول شماره ۶ : چالشهای شیوههای آموزشی برپایه فناوری اطلاعات و ارتباطات

رتبه	ضریب تغییرات	چالشها	شیوههای آموزش بر پایه فاوا (ICT)
۱	۰/۲۱۰۳	نیاز به پهنای باند زیاد	آموزش مجازی همزمان
۲	۰/۲۲۴۳	نیاز به اتصال فراگیران به شبکه در زمان خاص	
۳	۰/۲۳۰۰	نیاز به اتصال آموزشگران به شبکه در زمان خاص	
۴	۰/۲۵۷۴	نیاز به ابزارهای ویژه، مانند میکروفن	
۵	۰/۲۷۸۶	کیفیت پایین صدا در چت	
۱	۰/۲۳۳۸	کم بودن پهنای باند	آموزش مجازی غیر همزمان
۲	۰/۲۴۸۲	ارتباطات یکسویه و بدون بازخورد فوری	
۳	۰/۳۲۰۷	محدودیت فضا در سرویسهای رایگان	
۴	۰/۳۲۲۴	تمرکز نداشتن فراگیران در هنگام استفاده از ایمیل و وبلاگ به دلیل تبلیغات	
۱	۰/۲۵۱۷	مشکل به روز رسانی	آموزش به کمک سی دی
۲	۰/۲۸۰۲	کنترل نشدن آموزشگر	
۳	۰/۲۹۲۳	مشکل توزیع سریع آنها	
۴	۰/۳۰۷۸	یکسویه بودن آموزش و نبود بازخورد	
۵	۰/۳۱۷۵	هزینه زیاد	
۶	۰/۳۳۴۱	نیاز به زمان زیاد	
۷	۰/۳۳۷۹	نیاز به نرم افزارهای خاص	
۸	۰/۳۴۶۳	انزوای اجتماعی	
۱	۰/۲۳۶۲	نداشتن توانایی اتصال به شبکه اینترنت	آموزش متحرک
۲	۰/۲۵۶۳	نمایش داده نشدن محتوا بر روی صفحات کوچک	
۳	۰/۲۷۲۸	صفحه کلید کوچک دستگاههای موبایل معمولی	
۴	۰/۳۶۲۳	مشکل تامین برق مورد نیاز	

جدول شماره ۷: مزیت‌های شیوه‌های آموزش بر پایه فناوری اطلاعات و ارتباطات

رتبه	ضریب تغییرات	مزیتها	شیوه‌های آموزش بر پایه فناوری یا ICT
۱	۰/۲۱۰۲	امکان به کارگیری برخی شیوه‌های مشارکتی	آموزش مجازی همزمان
۲	۰/۲۲۶۲	فراهم آوردن بازخورد فوری میان آموزشگر و فراگیر	
۳	۰/۲۳۰۰	پایین بودن هزینه گفتگوی اینترنتی	
۱	۰/۱۹۸۸	ارسال و دریافت هر نوع پیام و فایل‌های ضمیمه اعم از متن، تصویر و صوت	آموزش مجازی غیر همزمان
۲	۰/۲۰۶۰	ارسال مطالب در عرض چند ثانیه	
۳	۰/۲۱۷۱	نیاز نداشتن به پهنای باند بالا	
۴	۰/۲۳۰۶	تعامل غیر همزمان	
۵	۰/۲۴۴۸	رایگان بودن سرویسها	
۶	۰/۲۵۳۵	ارسال پیامهای خصوصی از راه ایمیل	
۱	۰/۱۹۸۸	تکرار تجربه یادگیری	آموزش به کمک سی‌دی
۱	۰/۱۹۸۸	کیفیت بالای آموزش	
۲	۰/۲۰۴۶	انطباق سرعت آموزش با یادگیری فراگیران	
۳	۰/۲۳۶۹	ارزانی	
۱	۰/۲۳۳۸	نیاز نداشتن به کابل	آموزش متحرک
۲	۰/۲۴۴۷	نیاز نداشتن به مهارت‌های پیچیده	
۳	۰/۲۶۱۴	توانایی جابه‌جایی فیزیکی	

فصلنامه پژوهشی

یافته‌های پژوهش، نشان می‌دهد، مهمترین مزیت شیوه آموزش مجازی همزمان، آموزش مجازی غیر همزمان، آموزش به کمک سی‌دی و آموزش متحرک، به ترتیب: امکان به کارگیری برخی شیوه‌های یادگیری مشارکتی، امکان ارسال و دریافت هر نوع پیام و فایل‌های ضمیمه (اعم از متن، تصویر و صوت)، انطباق سرعت آموزش با یادگیری فراگیران و کیفیت بالای آموزش به دلیل چندرسانه‌ای بودن (تلفیق متن، صدا و تصویر) و نیاز نداشتن به کابل، گزارش شده است (جدول شماره ۷).

بحث و نتیجه‌گیری

مهمترین مزیتها و چالشهای هر یک از شیوه‌های آموزشی، در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد، در روش آموزش مجازی همزمان، امکان به کارگیری برخی شیوه‌های مشارکتی و فراهم آوردن بازخورد فوری از مهمترین مزیت‌های این شیوه به شمار می‌آید؛ از همین‌رو، پیشنهاد می‌شود، در مورد سرفصل‌هایی که کارگزاران، به تنهایی، توانایی یادگیری آن را ندارند و باید در ارتباط و تعامل با استادان باشند؛ از این روش استفاده کنند. گرچه مهمترین چالش این روش، نیاز به پهنای باند بالا است که باید برای نواحی دارای سرعت پایین، راهکارهایی اندیشید. پیشنهاد می‌شود، دو گزینه برای سرعت بالا و پایین اینترنت در سیستم طراحی گردد تا کسانی که به سرعت بالا دسترسی ندارند، با گزینه دیگر بتوانند از برنامه‌ها (البته با کیفیت پایینتر) استفاده کنند.

از دیدگاه کارگزاران، مهمترین مزیت روشهای غیر همزمان، ارسال پیام و فایل‌های ضمیمه، از راه ایمیل است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود، در مواقعی که نیاز به تعامل و بازخورد همزمان نیست، برای آموزش، این روش به کار رود. در این روش، فرد بدون نیاز به سرعت بالای اینترنت می‌تواند، متن درسی را در یکی از فرمت‌های

متفاوت (pdf, doc, ppt) دریافت و دانلود کند و در صورت داشتن هر مشکل و پرسشی، از راه ایمیل با آموزشگر مربوط ارتباط برقرار سازد.

از سویی، بر اساس نتایج تحقیق، کیفیت بالای آموزش به دلیل چندرسانه‌ای بودن، از مهمترین مزیت‌های آموزش به کمک سی‌دی به شمار می‌آید، از همین‌رو پیشنهاد می‌شود، چنانچه رسانه آموزشی، نیاز به عکس‌هایی با دقت و کیفیت بالا دارد، (برای نمونه آموزش پیامدها و تشخیص انواع خسارت بر روی محصولات) از سی‌دی استفاده کند. البته باید به این مسئله توجه کرد که یکی از بزرگترین چالش‌های آموزش به کمک سی‌دی، نداشتن توانایی در به روز رسانی مطالب آن است و باید تنها مطالبی را در قالب سی‌دی تهیه کرد که ثابت باشد و یا تغییرات چندانی نکند.

چنانکه یافته‌های پژوهش نشان داد، مهمترین مزیت آموزش‌های متحرک، نیاز نداشتن به کابل است، بنابراین، می‌توان در مواقعی که صندوق بیمه، لازم است که پیامی را بسرعت به اطلاع تمام کارگزاران برساند، می‌تواند از پیام کوتاه استفاده کند. همچنین، می‌توان به صورت کوتاه، پیامهای آموزشی را (همچون قوانین صندوق و یا مطالب کوتاه اما مهمی که کارگزار نیاز دارد، همیشه آن را همراه خود داشته باشد) برای کارگزاران فرستاد.

در پایان، با توجه به یافته‌های پژوهش و چشم‌انداز آن، برای پژوهش‌های آینده در این راستا، پیشنهاد می‌شود، بررسی و تجزیه و تحلیل نقطه قوتها، نقطه ضعفها، فرصتها و تهدیدها^۱ در زمینه شیوه‌های آموزش مجازی (آموزش مجازی همزمان، آموزش مجازی غیرهمزمان، آموزش‌های متحرک و آموزش به کمک سی‌دی) در آموزش کارگزاران بیمه کشاورزی، انجام گیرد.

منابع

۱. صندوق بیمه محصولات کشاورزی (۱۳۸۶)، تقویم آموزشی سال ۱۳۸۶، [نشریه]، گروه بهبود مدیریت و آموزش صندوق بیمه محصولات کشاورزی.
۲. صندوق بیمه محصولات کشاورزی (۱۳۸۶)، سازماندهی کارگزاران بخش خصوصی: تبدیل وضعیت کارگزاران حقیقی به حقوقی در قالب شرکت خدمات بیمه‌ای محصولات کشاورزی، گروه تواناسازی کارگزاران و نظارت صندوق بیمه محصولات کشاورزی.
3. Agresti. A, (1996), "An introduction to categorical data analysis", John Wiley & sons, Inc.
4. Agresti. A, (2002), "Categorical Data Analysis", (2nd Ed), John Wiley and sons, Inc.
5. Al. Banna. N.A, (2006), "A comprehensive study of hybrid and internet-based educational technology course module". Ph.D. *Dissertation University of Arkansas*.
6. Anaraki. F, (2004), "Developing an effective and efficient e-learning platform", *International Journal of the computer, the internet and management*. 12(2), pp 57—63.
7. Basole. R.C, (2006), "Modeling and analysis of complex technology adoption decisions: an investigation in the domain of mobile ICT". Ph.D. *dissertation, Georgia institute of technology*.
8. Brough. J.E, (2006), "Assessment of training and features in the virtual training studio". *Master of Science thesis. University of Maryland, Collage Park*.
9. Byer. A.S, (2005), "The adoption of e-learning and its compact on the organization" *.the human equation's news letter and publications*. HRTutor.com
10. Cantoni. V., Cellario. M. and Porta. M, (2004), "Perspective and challenges in e-learning: towards natural interaction paradigms". *Journal of visual languages and computing*, 15, PP 335—345.
11. Georgieva. T. & Smrikarov. A, (2004), "M-learning a new stage of e-learning. International conference on computer systems and technologies".
12. Gold. S.S, (2004), "An analysis of the relationship between software facilitated communication and student outcomes in online education". Ph.D. *dissertation. North Central University*.
13. Johnson. V. E. & Albert. J. H, (1999), *Ordinal Data Modeling*, Springer-Verlag, New York.
14. Kerka.S, (1998), *Distance learning, the internet and World Wide Web*, (Available at: www.ericdigest.org).
15. Kruse. K. & Keil. J, (2000), *Technology based training. The art and science of design, development and delivery*. The Maise Institute.
16. Mckenzie. W, (2005), *Blogs: a new tool for instruction*. Massachusetts University.

17. Nath Rai. A, (2000), Distance education: open learning vs. virtual university concepts, Delhi: Authors press.
18. Ouyang. J. R, (2004), Online instruction, strategies and accountability. Kennesaw University.
19. Rosenberg, M. J, (2001), E-learning strategies for delivering knowledge in digital age, New York: McGraw Hill.
20. Sielaff. & Kadner, N. & Doyle, W, (2005), Training via CD-Rom, a key remedial training, Aquila technology Group Inc.
21. Sribhadung. R. A, (2006), Mobile device in e-learning, Third international conference on e-learning for knowledge-based society Bangkok, Thailand, 35, PP 1—5.
22. Sun. P., Tsai. R., Finger. G., Chen. Y., & Yeh. D, (2007), “What drives a successful e-learning an empirical investigation of the critical factors influencing learner satisfaction?” *Computes and education Journal* (Article in press).

Challenges and Benefits of Virtual Training for Private Agricultural Insurance Brokers in Iran

Dr. M. Omid Najafabadi*, Dr. S. J. Farajollah Hosseini**
& Dr. S. M. Mirdamadi **

Abstract

The Agricultural Insurance Fund (AIF) in Iran has employed the private sector in the category of "broker" to implement an agricultural insurance scheme. The AIF has spent considerable time, effort, and money to train the brokers. Unfortunately, the main part of the investment has produced disappointing results, proving that traditional education is no longer effective. To overcome such a setback, an information and communication technology (ICT)-based training system seemed to be the obvious solution. In this research, the ICT-based training was divided into the four following categories: (1) Synchronous training method (2) Asynchronous instruction method (3) learning through CD and DVD (4) movable instruction method. Therefore, it seemed necessary to identify the most important challenges and benefits of each method to choose them effectively. That is to say, the ordinal coefficient of variation pointed out the most important challenge of the ICT-based training methods as expanded bandwidth, low quality of multi-media programs due to low bandwidth, updating and screening size respectively for synchronous, asynchronous, CD and moveable learning. Also, it pointed to the most important benefits of the ICT-based training methods such as usage of participatory methods, sending and receiving files and attachments, repeatability of learning and high quality of education due to its multi-media application, portable technologies for synchronous, asynchronous, CD and movable learning, respectively.

Keywords:

Virtual Training, ICT, Agriculture Insurance, Private Agricultural Insurance Broker.

* Assistant professors, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Email: maryomidi@gmail.com

** Associate Professor, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran

واکاوی چالشهای فراروی صندوق بیمه کشاورزی ایران

محمد مهدی فاضل بیگی*، دکتر غلامرضا یآوری**

چکیده

پژوهش پیش رو، با بهره‌گیری از روش دلفی^۱ به اجرا درآمده است. بر این اساس، یک مدل دو بخشی در زمینه نقطه‌ضعف‌ها^۲ و تهدیدهای^۳ پیش روی صندوق بیمه کشاورزی طرح شد تا برپایه پاسخهای دریافتی و تجزیه و تحلیل داده‌ها و اطلاعات موجود، چشم‌انداز چالشهای فراروی صندوق بیمه کشاورزی ایران ترسیم شود. جامعه آماری این تحقیق، دربردارنده کارشناسان و متخصصان بخش دولتی (۷۹ درصد کل جامعه)، بخش تعاونی (۱۴ درصد کل جامعه) و بخش خصوصی (۷ درصد کل جامعه) در قلمرو صنعت بیمه، توسعه کشاورزی و روستایی است. بر اساس پاسخهای دریافتی، کسانی که با ساختار، کارکرد و نقشهای چندگانه بیمه محصولات کشاورزی آشنایی لازم و کافی نداشتند، حذف شدند. سرانجام از این میان، تعداد ۶۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردید. همزمان، نظر کارشناسان صفی و ستادی نیز، با یکدیگر مقایسه شد. برپایه نتایج به دست آمده، شماری از مهمترین نقطه‌ضعفهای صندوق بیمه کشاورزی عبارت است از: نپذیرفتن چارچوبهای اقتصادی و اصول بنگاهداری در صنعت بیمه کشاورزی، ضعف در نظام آمار و اطلاعات، نبود رقابت در عرصه خدمات و نبود نظام ارزشیابی و نظارت مستمر. از سویی، از جمله مهمترین تهدیدهای فراروی صندوق بیمه کشاورزی عبارت است از: ساختار نامناسب واحدهای تولیدی، نبود یکپارچگی اراضی، نبود استانداردهای تولید و نظامهای بهره‌برداری معیشتی. افزون بر آن، نتایج نشان داد که دو گروه کارشناسان و متخصصان صفی و ستادی در بسیاری از موارد، نظرهایی یکسان داشتند. در مجموع، بر اساس نتایج این پژوهش، در صورت رفع نقطه‌ضعف‌ها و آگاهی و آمادگی لازم برای رویارویی با تهدیدهای پیش روی صندوق بیمه کشاورزی ایران، می‌توان به آینده صندوق بیمه و تأثیر آن بر توسعه روستایی و کشاورزی کشور در محدوده مورد مطالعه پژوهش، امیدوار بود.

کلیدواژه‌ها:

صندوق بیمه کشاورزی، نقطه‌ضعف‌ها، چالشها، تهدیدها، دیدگاه صفی و ستادی، روش دلفی.

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

1. Delphi Technique
2. Weakness
3. Threats

مقدمه

بخش کشاورزی به لحاظ ویژگیهای ساختاری و نقش برجسته‌ای که در فرایند توسعه کشور ایفا می‌کند، از اهمیت بسیاری برخوردار است. این بخش، اصلی‌ترین ستون توسعه کشور و مهمترین منبع ثروت ملی و همچنین تأمین کننده نیازهای غذایی مردم و مواد خام صنایع کشور به شمار می‌رود.

این در حالی است که فعالیت در بخش کشاورزی، یکی از پر مخاطره‌ترین فعالیتهای اقتصادی است. در فعالیتهای کشاورزی، انواع مخاطره‌های طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و عمدی، دست به دست هم می‌دهند و مجموعه شکننده و آسیب‌پذیری را برای تولیدکنندگان این بخش فراهم می‌آورند (۱۶). در این راستا، کاهش ریسک فعالیتهای اقتصادی و افزایش ضریب امنیت در بخش کشاورزی، از جمله مهمترین نگرانیهای برنامه‌ریزان و سیاستگذاران توسعه کشاورزی به شمار می‌آید و از آن به عنوان پیش شرط لازم برای ضمانت توفیق اجرایی سیاستهای کلی رشد بخش کشاورزی و ایفای نقش واقعی و کلیدی در توسعه کشور یاد می‌شود.

جدول شماره ۱: برخی از محصولات زیر پوشش بیمه کشاورزی در سال زراعی ۸۶-۱۳۸۵

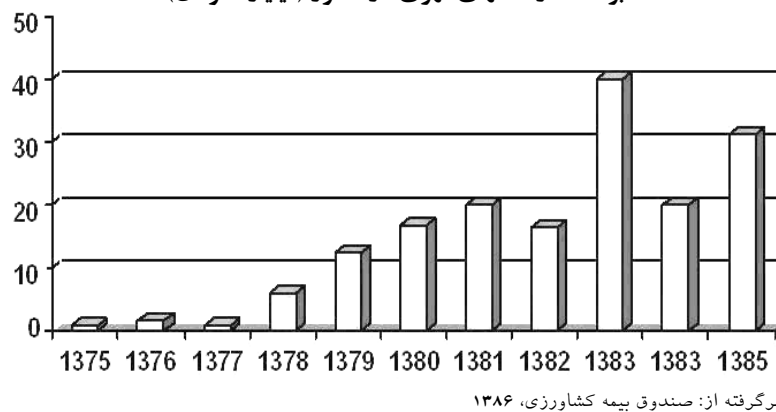
محصول	تعداد بیمه‌گذار (نفر)	تعداد عاملهای خطر	درصد پوشش بیمه‌ای (نسبت به کل ظرفیت)	نسبت خسارت
گندم	۵۷۹۶۹۴	۸	۵۷	۱/۶
برنج	۱۸۲۰۶۱	۷	۳۳	۳/۵
چغندر قند	۶۶۶۸۳	۸	۸۸	۳/۲
پنبه	۱۶۷۹۶	۷	۳۴	۵
سیب	۳۸۹۲۰	۷	۲۴	۱
انگور	۷۰۲۴۰	۷	۱۴	۰/۶
خرما	۷۶۳۸۶	۹	۳۰	۱/۶
پسته	۵۳۳۹۴	۱۰	۳۱	۰/۶
دام صنعتی	۹۵۸	۵۶	۳۰	۱/۷
طیور	۳۱۰۷۵	۱۷	۶۱	۰/۷
آبزیان سردآبی	۱۶۹	۱۱	۲۶	۲/۶
آبزیان گرم‌آبی	۲۰۷	۷	۱۵	۲
مراتع	۱۸۸۱	۳	۳	۱/۸

برگرفته از: گزارش صندوق بیمه کشاورزی، ۱۳۸۶

فصلنامه
پژوهشی

جدول شماره ۲: مقایسه دهساله خسارتهای وارد شده بر بخش کشاورزی،
برآمده از عملهای قهری در کشور (میلیارد تومان)

از آنجا که کشور ما، شرایط اقلیمی بسیار متنوع (صحرائی، معتدل، سرد و مرطوب) و گسترده‌ای دارد، بناچار دامنه خطرهای تهدیدهای بخش کشاورزی نیز، بسیار متنوع است (خشکسالی، یخبندان، بارانهای سیل آسا و نابهنگام، توفان، تگرگ و مانند آن). از سویی، ۳۱ مورد از حدود ۴۰ نوع بلاهای طبیعی شناخته شده در جهان، در ایران اتفاق می‌افتد. همچنین، قرار گرفتن بیش از ۹۰ درصد از مساحت کشور در منطقه خشک و نیمه خشک نیز، زمینه را به گونه‌ای فراهم آورده است تا دوره‌های خشکسالی و تکانه‌های برخاسته از آن (که بر دوره‌های ترسالی چیرگی دارد) بتواند، بخش کشاورزی و مناطق روستایی را بشدت آسیب‌پذیر سازد.

جدول شماره ۳: مقایسه عملکرد صندوق بیمه کشاورزی

شاخص	میانگین عملکرد برنامه سوم	عملکرد سال ۸۴-۸۵
تعداد بهره‌بردار (نفر)	۷۵۲۸۱۸	۱۷۰۰۰۰۰
تعداد محصولات	۵۳	۸۲
تعداد محصولات زیر پوشش بیمه خشکسالی	۱۸	۳۰
تعداد تعرفه‌ها	۵۷۹	۶۰۱

برگرفته از: گزارش صندوق بیمه کشاورزی، ۱۳۸۶

جدول شماره ۴: درصد تحقق یافتن هدفهای کمی برنامه چهارم توسعه کشور
در مورد پوشش بیمه‌ای محصولات کشاورزی در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴

سال ۱۳۸۴			سال ۱۳۸۳				
درصد تحقق برنامه	سطح بیمه شده	هدف کمی برنامه‌ی چهارم	درصد تحقق برنامه	سطح بیمه شده	هدف کمی برنامه چهارم*	واحد سنجش	شرح
۸۷٪	۵۳۹۶۳۴۹	۶۲۰۰۰۰۰	۸۳٪	۵۱۳۰۴۸۰	۶۲۰۰۰۰۰	هکتار	محصولهای زراعی
۳۹٪	۳۱۴۹۲۴	۸۰۰۰۰۰	۲۶٪	۲۱۰۳۱۲	۸۰۰۰۰۰	هکتار	محصولهای باغی
۱۷٪	۹۰۹۵۶۰۶	۵۵۰۰۰۰۰۰	۱۲٪	۶۳۸۱۲۳۱	۵۵۰۰۰۰۰۰	واحد دامی	دام
۴۵٪	۳۷۵۷۵۶۴۶۷	۸۲۴۷۸۱۰۰۰	۳۶٪	۲۸۹۶۹۴۶۹۴	۸۰۴۴۵۴۰۰۰	قطعه	طیور**
۱۲۷٪	۷۴۷۲	۵۹۰۰	۵۸٪	۳۴۲۳	۵۹۰۰	هکتار	آبزیان
۴۴٪	۲۶۰۹۳۰۱	۵۸۷۰۰۰۰	۴۱٪	۲۴۱۲۱۷۹	۵۸۰۱۷۰۰۰۰	هکتار	منابع طبیعی

* هدف کمی برنامه چهارم توسعه، پوشش حداقل ۵۰ درصد بیمه محصولات کشاورزی است.

** هدف کمی بیمه طیور پوشش ۱۰۰ درصد طیور کشور است.

برگرفته از: گزارش صندوق بیمه کشاورزی، ۱۳۸۵

فصلنامه
پژوهشی

روشها و ابزارهای پژوهش

پژوهش پیش رو، با هدف تحلیل و بررسی چالشها و تهدیدهای فراروی صندوق بیمه کشاورزی ایران انجام گرفته است و در این راستا تلاش شد تا از روش دلفی استفاده شود. این پژوهش، توصیفی و از نوع پیمایشی است و به کمک روش دلفی و تحلیل محتوا صورت پذیرفته است.

در روش دلفی، تلاش بر آن بود تا با استفاده از پرسشهای زیر، به چالشها و تهدیدهای پیش روی صندوق بیمه کشاورزی پاسخ داده شود.

الف) نقطه ضعفها:

- نقطه ضعفهای بیمه کشاورزی در ایران، چه عاملهایی را در بر می‌گیرد؟
- مهمترین محدودیتهای صندوق بیمه کشاورزی دربردارنده چه عاملهایی است؟

ب) تهدیدها:

- موانع پیش روی بیمه کشاورزی در ایران چه موردی را دربر می گیرد؟
- آیا توسعه و رفع کاستیهای بیمه کشاورزی در ایران، نیازمند دگرگونی و تحول بنیادی در نظام بیمه کشاورزی است؟

شیوه جمع آوری اطلاعات و داده ها

با توجه به بهره گیری از روش پژوهشی دلفی، برای جمع آوری داده ها از پاسخگویان و افراد متخصص، از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه در سه مرحله، تنظیم و در اختیار افراد صاحب نظر قرار داده شد. در مرحله نخست، پرسشنامه باز، دربردارنده چند پرسش در زمینه نقطه ضعفها و تهدیدها در مورد بیمه محصولات کشاورزی ایران بود. پاسخهای داده شده در این مرحله و پس از تجزیه و تحلیل، مبنای تنظیم پرسشنامه مرحله های دوم و سوم قرار گرفت. برای تعیین میزان روایی ابزار پژوهش نیز، از دیدگاهها و پیشنهادهای صاحب نظران و پژوهشگران دانشگاهی و دیگر افراد متخصص در زمینه موضوع پژوهش، بهره گرفته شد و اصلاحهای لازم صورت گرفت.

جامعه آماری تحقیق نیز، در برگیرنده کارشناسان و متخصصان بخش دولتی (۷۹ درصد کل جامعه)، بخش تعاونی (۱۴ درصد کل جامعه) و بخش خصوصی (۷ درصد کل جامعه) در قلمرو صنعت بیمه، توسعه کشاورزی و روستایی می شد. از آنجا که روش پژوهش، دلفی بود و این شیوه هم، بر پایه نظرخواهی از متخصصان استوار است، به طبع، نمونه ها تصادفی نبوده، بلکه هدفمند، انتخاب شده اند (۱۶). بر این اساس، در گام نخست، شناسایی افراد متخصص از راه پرسشنامه ای مقدماتی انجام گرفت، زیر در آغاز کار، اطلاعات مدون و کاملی در دسترس نبود. برای این منظور، با مراجعه به نهادهایی مانند صندوق بیمه کشاورزی ایران، بانک کشاورزی، سازمان برنامه و بودجه، سازمان جهاد کشاورزی، مرکز پژوهشهای مجلس شورای

اسلامی و استانداردها، پس از تجزیه و تحلیل پرسشنامه مقدماتی، از مجموع ۱۸۴ نفر افراد معرفی شده، تنها ۳۰ نفر به عنوان متخصص و کارشناس انتخاب شدند. این افراد، از یکسو با صنعت بیمه، و از سوی دیگر با مسائل و پیچیدگیهای بخش کشاورزی و روستایی آشنا بودند و در سازمان خود، سمتها و مسئولیتهای ستادی بر عهده داشتند. همزمان، به منظور امکان مقایسه نظرهای متخصصان صفی و ستادی، پس از تحقیق و بررسی، ۳۰ نفر از کارشناسان روستایی و کشاورزی که در ردههای متوسط و پایین اجرایی و در تماس مستقیم با محیط روستایی و کشاورزی بودند، انتخاب شدند. همچنین تلاش شد تا جامعه نمونه از لحاظ پراکنش محل کار و خدمت، دارای توزیع نرمال و متناسب در تمام نواحی کشور باشد. در نهایت نیز، تعداد متخصصان و کارشناسان برگزیده شده، به ۶۰ تن رسید.

با توجه به ویژگیهای پژوهش به روش دلفی، در هر مرحله، به تناسب از فراوانی و درصد، میانگین و انحراف معیار در آمار توصیفی استفاده شد و در بخش آمار استنباطی، با توجه به موضوع و روش تحقیق، برای مقایسه پاسخهای کارشناسان صفی و ستادی به پرسشنامه مرحله سوم، از آزمون ناپارامتری «مان - ویتنی»^۱ استفاده شد و عملیات تجزیه و تحلیل دادهها با استفاده از نرم افزار SPSS 14 صورت گرفت.

یافتههای پژوهش

۱. آمار توصیفی

در بخش آمار توصیفی و در مرحله نخست که پرسشهای باز در اختیار کارشناسان صفی و ستادی قرار گرفت، پاسخهای داده شده در دو بخش، نقطه ضعفها (۱۴ پرسش) و تهدیدها (۱۷ پرسش) طبقه بندی و اولویت بندی شدند، که نتایج آن در جدولهای شماره ۵ و ۶ مشاهده می شود.

1. Mann - Whitney

جدول شماره ۵: نقطه‌ضعف‌های صندوق بیمه کشاورزی
از دیدگاه کارشناسان و متخصصان صفی و ستادی (برحسب اولویت)

ردیف	نقطه‌ضعف‌ها
۱	نپذیرفتن (عدم پذیرش) چارچوبهای اقتصادی و اصول بنگاهداری در صنعت بیمه کشاورزی
۲	نگاه به بیمه محصولات کشاورزی به عنوان ابزار پرداختهای انتقالی و حمایتی دولت
۳	ضعف در نظام آمار و اطلاعات
۴	نبود رقابت در عرصه خدمات
۵	محدودیت‌های حقوقی و اعتباری صندوق بیمه کشاورزی
۶	نبود نظام ارزشیابی و نظارت مستمر
۷	درامیختگی نقشهای تولی‌گری و تصدی‌گری
۸	تقسیم نامناسب کار در ارکان صندوق بیمه
۹	نبود نظام واسطه‌ای، عملیاتی و کمکی
۱۰	دسترسی نداشتن به روشهای علمی ارزیابی خسارت
۱۱	روند افزایشی هزینه‌های اجرایی
۱۲	تنوع پایین تولیدهای بیمه‌ای
۱۳	انتخاب نامناسب (تعیین حق بیمه)
۱۴	گزینش خطرهای زیر پوشش

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۶: تهدیدهای پیش‌روی صندوق بیمه کشاورزی
از دیدگاه متخصصان و کارشناسان صفی و ستادی (برحسب اولویت)

ردیف	تهدیدها
۱	ساختار نامناسب واحدهای تولیدی
۲	نظامهای بهره‌برداری معیشتی و خرده مالکی و پراکندگی واحدهای تولیدی
۳	وابستگی به منابع دولتی
۴	نبود نظام آماری و اطلاعاتی مناسب
۵	تمرکز فعالیتها و مدیریت
۶	مخاطره‌های اخلاقی
۷	نداشتن شناسنامه مالکیت و حقوق مشخص برای اراضی و باغها
۸	مشارکت نداشتن بخش خصوصی
۹	نبود سازوکار بیمه اتکایی
۱۰	نگاه حمایتی به بیمه کشاورزی
۱۱	نبود استانداردهای تولید
۱۲	ماهیت ریسک در بخش کشاورزی
۱۳	یکپارچه نبودن اراضی
۱۴	ضعف در نظام کشاورزی در جهت کنترل آفتها و بیماریها
۱۵	وجود نوسانهای بالای قیمت در محصولات کشاورزی
۱۶	محدودیت‌های قانونی
۱۷	نبود نظام کشت و پهنه‌بندی اقلیمی

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

در روش تحقیق دلفی، دسته‌بندی و اولویت‌بندی پاسخها بر مبنای میزان اشتراک و توافق پاسخها با یکدیگر انجام می‌گیرد و برای هماهنگی و همگرایی مورد نظر، پاسخهای انفرادی و یا با فراوانی اندک، حذف شده است. پرسشنامه مرحله دوم با استفاده از بررسی و تحلیل داده‌های مرحله نخست، به دست آمده و در اختیار پاسخگویان قرار گرفته است تا با ایجاد ارتباط و کنشی غیر مستقیم بین کارشناسان و متخصصان صفی و ستادی، دیگر بار، پاسخها در نگاهی تازه، ارزیابی، جمع‌بندی و خالص‌سازی شوند. جدولهای شماره ۷ و ۸ فراوانی و درصد میزان موافقت و یا مخالفت پاسخگویان را در دو بخش مورد نظر نشان می‌دهد.

جدول شماره ۷: چکیده نتایج مرحله دوم (نقطه‌ضعف‌ها)

مقوله		میزان موافق بودن کارشناسان ستادی			میزان موافق بودن کارشناسان صفی		
نقطه ضعف‌ها		میانگین	انحراف معیار	سطح موافقت	میانگین	انحراف معیار	سطح موافقت
۱	نپذیرفتن اصول بنگاهداری	۴/۲۲	۰/۷۸	موافق	۴/۸۷	۰/۵۴	موافق
۲	اِزار پرداختهای حمایتی دولت	۴/۱۱	۰/۸۱	موافق	۴/۴۶	۰/۶۵	موافق
۳	ضعف در آمار و اطلاعات	۴/۷۸	۰/۶۵	موافق	۴/۸۸	۰/۸۴	موافق
۴	نبود رقابت در عرصه خدمات	۳/۴۵	۱/۰۵	ممتنع	۴/۲۶	۰/۸۲	موافق
۵	محدودیت‌های حقوقی و اعتباری	۳/۴۴	۱/۱۹	ممتنع	۳/۵۶	۱/۰۴	ممتنع
۶	نبود ارزشیابی و نظارت مستمر	۴/۵۶	۰/۸۷	موافق	۴/۶۳	۰/۹۸	موافق
۷	درآمیختگی نقش تولی‌گری و تصدی‌گری	۴/۰۴	۱/۲۲	موافق	۴/۲۶	۱/۰۶	موافق
۸	تقسیم نامناسب کار	۳/۶۸	۱/۳۳	ممتنع	۴/۴۸	۰/۶۸	موافق
۹	نبود نظام واسطه‌ای، عملیاتی و کمکی	۳/۹۶	۰/۸۴	ممتنع	۴/۳۲	۱/۲۹	موافق
۱۰	نبود روشهای علمی ارزیابی خسارت	۳/۵۶	۱/۲۰	ممتنع	۴/۱۶	۰/۸۱	موافق
۱۱	روند افزایشی هزینه‌های اجرایی	۳/۲۴	۰/۸۴	ممتنع	۴/۰۸	۱/۲۵	موافق
۱۲	تنوع پایین تولیدهای بیمه‌ای	۳/۵۶	۰/۸۰	ممتنع	۴/۱۶	۰/۷۶	موافق
۱۳	انتخاب نامناسب	۳/۱۶	۱/۲۶	ممتنع	۳/۷۸	۰/۷۶	ممتنع
۱۴	گزینش خطرهای زیر پوشش	۳/۶۵	۰/۸۲	ممتنع	۳/۷۲	۰/۸۸	ممتنع

جدول شماره ۸: چکیده نتایج مرحله دوم (تهدیدها)

مقوله		میزان موافق بودن کارشناسان ستادی			میزان موافق بودن کارشناسان صفی		
تهدیدها		میانگین	انحراف معیار	سطح موافقت	میانگین	انحراف معیار	سطح موافقت
۱	ساختار نامناسب واحدهای تولیدی	۴/۴۴	۰/۹۴	موافق	۲/۴۲	۱/۳۴	موافق
۲	نظامهای بهره برداری معیشتی	۴/۱۲	۰/۶۴	موافق	۲/۶۸	۱/۴۲	ممتنع
۳	وابستگی به منابع دولتی	۳/۵۶	۱/۲۹	ممتنع	۴/۴۴	۰/۶۴	موافق
۴	نبود نظام آماری و اطلاعاتی مناسب	۴/۱۸	۰/۴۹	موافق	۴/۱۴	۰/۵۲	موافق
۵	تمرکز فعالیتهای و مدیریت	۲/۵۲	۱/۳۳	ممتنع	۴/۱۲	۱/۵۶	موافق
۶	مخاطرههای اخلاقی	۲/۴۴	۰/۸۶	ممتنع	۴/۵۶	۱/۱۸	موافق
۷	نداشتن شناسنامه مالکیت	۴/۱۲	۰/۸۴	موافق	۴/۳۶	۱/۵۶	موافق
۸	مشارکت نداشتن بخش خصوصی	۳/۴۸	۰/۸۸	ممتنع	۴/۲۶	۰/۴۹	موافق
۹	نبود سازوکار بیمه اتکایی	۳/۲۶	۱/۱۸	ممتنع	۴/۲۸	۰/۷۴	موافق
۱۰	نگاه حمایتی به بیمه کشاورزی	۴/۱۲	۱/۴۴	موافق	۴/۵۶	۰/۸۹	موافق
۱۱	نبود استانداردهای تولید	۴/۴۶	۱/۲۳	موافق	۴/۵۸	۰/۸۴	موافق
۱۲	ماهیت ریسک در بخش کشاورزی	۴/۲۶	۰/۹۴	موافق	۳/۴۸	۱/۳۴	ممتنع
۱۳	یکپارچه نبودن اراضی	۴/۶۸	۱/۱۲	موافق	۴/۴۲	۰/۶۲	موافق
۱۴	ضعف در نظام کنترل آفتها و بیماریها	۲/۶۸	۱/۴۶	ممتنع	۴/۳۸	۰/۸۳	موافق
۱۵	وجود نوسانهای بالای قیمت	۲/۴۲	۰/۸۷	مخالف	۴/۳۶	۱/۴۴	موافق
۱۶	محدودینهای قانونی	۳/۱۶	۱/۴۴	ممتنع	۴/۱۴	۱/۶۸	موافق
۱۷	نبود نظام کشت و پهنه بندی اقلیمی	۲/۲۴	۰/۸۸	مخالف	۴/۱۲	۱/۶۴	موافق

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

چنانکه ملاحظه می‌شود، پذیرفتن (عدم پذیرش) چارچوبهای اقتصادی و اصول بنگاهداری در صنعت بیمه کشاورزی به میزان ۸۹/۱ درصد به عنوان نقطه ضعف اصلی نظام بیمه کشاورزی، مورد موافقت کارشناسان صفی و ستادی بوده است. به همین ترتیب، نگاه حمایتی دولت به بیمه کشاورزی به عنوان ابزار پرداخت انتقالی با ۸۸ درصد، ضعف در آمار و اطلاعات با ۸۶ درصد و نبود رقابت در عرصه خدمات با ۷۲ درصد و محدودیتهای حقوقی و اعتباری صندوق بیمه با ۶۹ درصد، با اندکی اختلاف در دو گروه کارشناسان صفی و ستادی بالاترین امتیاز را به خود اختصاص داده است. در همین حال، در بخش تهدیدها نیز به ترتیب: عاملهای ساختار نامناسب

واحدهای تولیدی به میزان ۹۲ درصد، نظام بهره‌برداری سنتی و معیشتی به میزان ۸۹ درصد، نبود نظام کارآمد و هماهنگ آماری با ۸۴ درصد، وابستگی به منابع دولتی با ۸۱ درصد، مخاطره‌های اخلاقی با ۷۸ درصد و همچنین، تمرکز مدیریت و سازمان با ۷۴ درصد از مهمترین عاملهای تهدید در زمینه نظام صندوق بیمه کشاورزی ایران شناخته شده است.

پس از تجزیه و تحلیل مرحله سوم و تنظیم پرسشنامه این مرحله، بار دیگر پاسخها دریافت شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جدولهای شماره ۹ و ۱۰، نتایج این مرحله را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۹: چکیده نتایج مرحله سوم (نقطه‌ضعف‌ها)

میزان موافق بودن کارشناسان صفی			میزان موافق بودن کارشناسان ستادی			مقوله
میانگین	انحراف معیار	سطح موافقت	میانگین	انحراف معیار	سطح موافقت	نقطه ضعف‌ها
۲/۹۶	۰/۲۲	موافق	۲/۸۷	۰/۴۴	موافق	۱ نپذیرفتن اصول بنگاهداری
۲/۷۶	۰/۲۸	موافق	۲/۷۸	۰/۲۸	موافق	۲ ابزار پرداختهای حمایتی دولت
۳/۰۰	۰/۰۰	موافق	۳/۰۰	۰/۰۰	موافق	۳ ضعف در آمار و اطلاعات
۲/۸۰	۰/۴۷	موافق	۲/۸۲	۰/۴۱	موافق	۴ نبود رقابت در عرصه‌ی خدمات
۲/۶۲	۰/۴۲	موافق	۲/۸۲	۰/۷۶	موافق	۵ محدودیتهای حقوقی و اعتباری
۳/۰۰	۰/۰۰	موافق	۳/۰۰	۰/۰۰	موافق	۶ نبود ارزشیابی و نظارت مستمر
۲/۷۶	۰/۵۲	موافق	۲/۸۸	۰/۶۴	موافق	۷ درآمیختگی نقش تولی‌گری و تصدی‌گری
۲/۶۲	۱/۳۳	موافق	۲/۶۹	۰/۶۸	موافق	۸ تقسیم نامناسب کار
۲/۸۴	۰/۸۴	موافق	۲/۸۶	۰/۶۶	موافق	۹ نبود نظام واسطه‌ای، عملیاتی و کمکی
۲/۵۶	۰/۵۲	موافق	۲/۶۴	۰/۸۱	موافق	۱۰ نبود روشهای علمی ارزیابی خسارت
۲/۶۰	۰/۸۴	ممتنع	۲/۷۴	۰/۶۴	موافق	۱۱ روند افزایشی هزینه‌های اجرایی
۱/۵۲	۰/۶۰	مخالف	۲/۷۴	۰/۵۶	موافق	۱۲ تنوع پایین تولیدهای بیمه‌ای
۱/۴۴	۰/۴۴	مخالف	۲/۷۸	۰/۵۳	موافق	۱۳ انتخاب نامناسب
۱/۴۸	۰/۴۲	مخالف	۲/۷۲	۰/۵۸	موافق	۱۴ گزینش خطرهای زیر پوشش

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۱۰: چکیده نتایج مرحله سوم (تهدیدها)

مقوله		میزان موافق بودن کارشناسان ستادی		میزان موافق بودن کارشناسان صفی	
تهدیدها		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
۱	ساختار نامناسب واحدهای تولیدی	۲/۹۶	۰/۶۴	۲/۹۲	۰/۴۰
۲	نظامهای بهره‌برداری معیشتی	۲/۸۶	۰/۶۸	۲/۶۸	۰/۷۴
۳	وابستگی به منابع دولتی	۱/۵۴	۰/۹۶	۲/۶۸	۰/۶۴
۴	نبود نظام آماری و اطلاعاتی مناسب	۲/۸۰	۰/۴۹	۲/۷۸	۰/۵۲
۵	تمرکز فعالیتها و مدیریت	۱/۹۲	۰/۵۸	۲/۶۷	۰/۶۳
۶	مخاطره‌های اخلاقی	۲/۶۴	۰/۸۶	۲/۶۸	۰/۷۴
۷	نداشتن شناسنامه مالکیت	۲/۵۶	۰/۸۴	۲/۶۶	۰/۶۸
۸	مشارکت نداشتن بخش خصوصی	۲/۷۸	۰/۸۸	۲/۶۲	۰/۴۹
۹	نبود سازوکار بیمه اتکایی	۲/۶۷	۰/۸۸	۲/۵۶	۰/۷۴
۱۰	نگاه حمایتی به بیمه کشاورزی	۲/۶۶	۰/۴۴	۲/۷۴	۰/۷۹
۱۱	نبود استانداردهای تولید	۲/۸۶	۰/۶۷	۲/۸۸	۰/۵۴
۱۲	ماهیت ریسک در بخش کشاورزی	۲/۵۶	۰/۷۴	۲/۵۴	۰/۷۲
۱۳	یکپارچه نبودن اراضی	۲/۸۸	۰/۵۶	۲/۹۴	۰/۶۲
۱۴	ضعف در نظام کنترل آفتها و بیماریها	۲/۶۸	۰/۸۷	۲/۸۴	۰/۸۳
۱۵	وجود نوسانهای بالای قیمت	۲/۵۴	۰/۸۲	۲/۶۴	۰/۴۴
۱۶	محدودیتهای قانونی	۲/۶۶	۰/۷۳	۲/۶۸	۰/۵۶
۱۷	نبود نظام کشت و پهنه‌بندی اقلیمی	۱/۶۳	۰/۸۸	۲/۷۴	۰/۸۶

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

در مرحله سوم، در جدول نقطه‌ضعف‌ها مشاهده می‌شود که نبود ارزشیابی و نظارت مستمر، نبود آمار و اطلاعات مناسب، نپذیرفتن اصول بنگاهداری و چارچوبهای اقتصادی و نبود رقابت در عرصه خدمات، با چند درصد اختلاف، بالاترین نظر توافقی را به عنوان نقطه‌ضعف‌های بیمه کشاورزی به خود اختصاص داده‌اند که نشان‌دهنده همگرایی بیشتر، میان متخصصان در این مرحله است. در بخش تهدیدها، ساختار نامناسب واحدهای تولیدی با ۹۶ درصد، یکپارچه نبودن اراضی با ۹۱ درصد، نبود استانداردهای تولید با ۸۹ درصد و نظامهای بهره‌برداری معیشتی با ۸۷ درصد، مورد تأکید متخصصان صفی و ستادی قرار گرفته است.

۲. آمار استنباطی

در بخش آمار استنباطی، به منظور مقایسه پاسخهای دو گروه کارشناسان صفی و ستادی، از آزمون مان-ویتنی استفاده شد. جدولهای شماره ۱۱ و ۱۲، نتایج آزمون را در دو مقوله نقطه ضعفها و تهدیدها، نشان می‌دهند.

جدول شماره ۱۱: نتایج آزمون مان-ویتنی در راستای نقطه ضعفهای پیش روی صندوق بیمه کشاورزی ایران

Asymp.sig. (2- tailed)	Z	N	نقطه ضعفها
۰/۵۳۳	۰/۶۳۵	۶۰	۱ نپذیرفتن اصول بنگاهداری
۰/۲۲۵	۱/۲۵	۶۰	۲ ابزار پرداختهای حمایتی دولت
۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۶۰	۳ ضعف در آمار و اطلاعات
۰/۳۱۸	۰/۸۶۵	۶۰	۴ نبود رقابت در عرصه خدمات
۰/۶۲۵	۰/۵۹۱	۶۰	۵ محدودیتهای حقوقی و اعتباری
۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۶۰	۶ نبود ارزشیابی و نظارت مستمر
۰/۸۵۴	۰/۷۵۴	۶۰	۷ درآمیختگی نقش تولی‌گری و تصدی‌گری
۰/۳۵۶	۱/۵۶	۶۰	۸ تقسیم نامناسب کار
۰/۴۲۱	۱/۲۲	۶۰	۹ نبود نظام واسطه‌ای، عملیاتی و کمکی
۰/۷۵۱	۰/۸۴۱	۶۰	۱۰ نبود روشهای علمی ارزیابی خسارت
۰/۴۱۲	۰/۷۴۶	۶۰	۱۱ روند افزایشی هزینه‌های اجرایی
۰/۰۴۹	۲/۴۵	۶۰	۱۲ تنوع پایین تولیدهای بیمه‌ای
۰/۰۲۵	۱/۲۸	۶۰	۱۳ انتخاب نامناسب (تعرفه بیمه)
۰/۰۳۴	۲/۴۱	۶۰	۱۴ گزینش خطرهای زیر پوشش

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

داده‌های جدول شماره ۱۱، نمایانگر آن است که دو گروه متخصصان صفی و ستادی، توافقی در مورد مقوله‌های تنوع پایین تولیدهای بیمه‌ای و گزینش خطرهای زیر پوشش و انتخاب نامناسب در زمینه نقطه ضعفهای صندوق بیمه کشاورزی

فصلنامه
پژوهشی

ندارند و به دیگر سخن، نظر یکدیگر را نپذیرفته‌اند و اختلاف در این باره، معنیدار است.

در زمینه نقطه‌ضعف‌ها، به نظر می‌رسد، یک همگرایی کلی در نظرها و باورهای کارشناسان صفی و ستادی وجود دارد. در مورد مقوله‌های تنوع پایین تولیدهای بیمه‌ای، انتخاب نامناسب و گزینش خطرهای زیر پوشش نیز، به نظر می‌رسد که این اختلاف برگرفته از تفاوت در جایگاه شغلی و بینشی دو گروه، نسبت به موضوع است. برخی از کارشناسان صفی به علت تماس مستقیم با روستاییان و محیط کشاورزی بر این باورند که صندوق بیمه کشاورزی، آگاهانه در زمینه محصولهای زراعی که نرخ ریسک بالایی دارند، سطح پوشش بیمه‌ای خود را پایین می‌آورد و به عکس، در مورد محصولهایی که نرخ ریسک پایینی دارند، سطح پوشش بیمه‌ای خود را بالا می‌برد. همچنین کارشناسان صفی باور دارند که تنوع تولیدهای بیمه‌ای و میزان خدمات صندوق بیمه کشاورزی ایران، متناسب با نیاز روز روستاییان و نیاز بخش کشاورزی نیست و تنها می‌تواند شعاع محدودی از بخش کشاورزی و روستایی را به طور مناسب پوشش دهد. در مورد عامل انتخاب نامناسب نیز، به باور کارشناسان صفی، کشاورزان یک منطقه، دارای درجه‌های متفاوتی از ریسک هستند؛ اما نظام بیمه کشاورزی کشور چنین اطلاعاتی ندارد و در نتیجه، برای افرادی با نرخ ریسکهای متفاوت، حق بیمه یکسانی در نظر گرفته می‌شود. در آن سو، کارشناسان ستادی بیان می‌دارند که صندوق بیمه کشاورزی از منابع محدودی برخوردار است و از این رو، نمی‌تواند با وجود توانمندیهای موجود، از تعرفه‌ها و خدمات متنوع فراوان استفاده کند. همچنین بر پایه دیدگاههای کارشناسان ستادی، دولت نیز، بویژه از لحاظ مادی با صندوق بیمه کشاورزی، همکاری لازم را ندارد و موضوع بستانکاریهای مالی صندوق بیمه کشاورزی از دولت راه، دلیل اصلی نارساییهای کنونی می‌دانند.

جدول شماره ۱۲: نتایج آزمون مان-ویتنی در راستای تهدیدهای پیش روی صندوق بیمه کشاورزی ایران

تهدیدها	N	Z	Asymp.sig. (2- tailed)
۱ ساختار نامناسب واحدهای تولیدی	۶۰	۰/۴۳۶	۰/۶۵۸
۲ نظامهای بهره برداری معیشتی	۶۰	۰/۳۹۹	۰/۷۴۳
۳ وابستگی به منابع دولتی	۶۰	۲/۳۵۸	۰/۰۳۷
۴ نبود نظام آماری و اطلاعاتی مناسب	۶۰	۰/۶۸۴	۰/۵۲۹
۵ تمرکز فعالیتها و مدیریت	۶۰	-۲/۵۴۲	۰/۰۳۴
۶ مخاطره‌های اخلاقی	۶۰	۰/۳۲۵	۰/۸۶۳
۷ نداشتن شناسنامه مالکیت	۶۰	۰/۶۹۱	۰/۵۲۰
۸ مشارکت نداشتن بخش خصوصی	۶۰	۰/۳۱۸	۰/۸۷۳
۹ نبود سازوکار بیمه اتکایی	۶۰	-۰/۶۵۶	۰/۵۶۹
۱۰ نگاه حمایتی به بیمه کشاورزی	۶۰	۰/۳۶۹	۰/۶۹۳
۱۱ نبود استانداردهای تولید	۶۰	۰/۴۸۲	۰/۶۵۴
۱۲ ماهیت ریسک در بخش کشاورزی	۶۰	۰/۴۰۲	۰/۷۴۱
۱۳ یکپارچه نبودن اراضی	۶۰	۰/۳۹۶	۰/۸۵۴
۱۴ ضعف در نظام کنترل آفتها و بیماریها	۶۰	۰/۶۲۳	۰/۵۹۹
۱۵ وجود نوسانهای بالای قیمت	۶۰	۰/۶۷۰	۰/۵۶۶
۱۶ محدودیتهای قانونی	۶۰	-۰/۶۶۲	۰/۵۶۸
۱۷ نبود نظام کشت و پهنه‌بندی اقلیمی	۶۰	-۲/۷۴۲	۰/۰۲۵

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

بر اساس داده‌های نتایج جدول شماره ۱۲، در مورد عامل‌های تهدید کننده صندوق بیمه کشاورزی، می‌توان گفت که مقوله‌های تمرکز فعالیتها و مدیریت، نداشتن نظام کشت و پهنه‌بندی اقلیمی و وابستگی به منابع دولتی از دیدگاه متخصصان دو گروه نتایج، مشابهی نداشته است و به دیگر سخن، دو گروه کارشناسان صفی و ستادی نظر یکدیگر را نپذیرفته‌اند و در این موارد، بین نظرهای آنها اختلاف معنیداری وجود دارد.

فصلنامه
پژوهشی

در زمینه تهدیدهای پیش روی صندوق بیمه کشاورزی نیز، کارشناسان صفی بر این باورند که ساختار و سازمان صندوق بیمه، به علت تمرکز در پایتخت و همچنین نداشتن بازوهای نظارتی و اجرایی دائمی، دقیق و شایان اعتماد در سرتاسر کشور، نمی‌تواند بخوبی از عهده وظایف و مسئولیت‌های خود برآید. همچنین کارشناسان صفی باوردارند که صندوق بیمه کشاورزی، برای بیمه‌کردن محصولات کشاورزی و روستایی از یک پهنه‌بندی مناسب و کامل جغرافیایی برخوردار نیست. به عنوان نمونه، از دیدگاه کارشناسان صفی، ممکن است در یک پهنه جغرافیایی که از سوی صندوق بیمه در جایگاهی با ریسک پایین تقسیم‌بندی شده، ناحیه‌ای به علت شرایط توپوگرافی خود، از میزان ریسک بالایی نسبت به مناطق پیرامون خود برخوردار باشد، که در نتیجه کشاورزان این ناحیه نمی‌توانند خسارتهای وارد شده را از راه تعرفه‌های صندوق بیمه جبران کنند. همچنین به باور کارشناسان صفی، وابستگی صندوق بیمه کشاورزی به منابع دولتی سبب می‌شود تا صندوق بیمه در آینده آسیب‌پذیرتر شود و از این‌رو بیم آن می‌رود که در بحرانهای اقتصادی و مانند آن، نتواند از عهده تعهدات خود نسبت به بخش روستایی و کشاورزی برآید. در دیگر سو، کارشناسان ستادی بر این باورند که گرچه ساختار صندوق متمرکز است، اما در مقابل، کارا و بهینه است و صندوق بیمه می‌تواند در صورت نیاز برای امور نظارتی و اجرایی خود از کارگزاران و شعبه‌های بانک کشاورزی که در سراسر کشور وجود دارد، استفاده کند و همچنین، در صورت نیاز بیشتر می‌تواند، کارشناسان شرکتهای خدماتی روستایی و کشاورزی را در سراسر کشور به کارگیرد. در مورد نظام کشت و پهنه‌بندی اقلیمی نیز کارشناسان ستادی بر این باورند که نظام مناسبی را پی‌ریزی کرده‌اند اما باید توجه داشت، کشور ایران از لحاظ جغرافیایی و آب‌وهوایی از تنوع بسیار بالایی برخوردار است که در نظر گرفتن همه این شرایط جغرافیایی و آب‌وهوایی، تنها با وجود ابزارهای پیشرفته و ماهواره، در خور تشخیص است. در مورد وابستگی به منابع دولتی نیز، به باور کارشناسان

ستادی، وجود حمایت‌های دولتی و تخصیص منابع دولتی به بخش کشاورزی و بیمه کشاورزی برای رشد و توسعه بخش روستایی و کشاورزی الزامی است، زیرا با وجود نرخ ریسک بالا و نبود سوددهی مناسب، بخش خصوصی، کمتر خواستار سرمایه‌گذاری در این بخش است.

بحث و نتیجه‌گیری

حاصل جمع‌آوری و تحلیل سه مرحله پرسشنامه را بر مبنای روش تحلیل دلفی و با بهره‌گیری از تحلیل‌های آمار توصیفی و استنباطی در مورد واکاوی چالشهای فراروی صندوق بیمه کشاورزی ایران در گستره پژوهشی مورد نظر، در دو بخش نقطه ضعف‌ها و تهدیدها، می‌توان به صورت زیر خلاصه کرد:

الف) نقطه‌ضعف‌ها

- نپذیرفتن (عدم پذیرش) چارچوبهای اقتصادی و اصول بنگاهداری در صنعت بیمه کشاورزی
- نگاه به بیمه کشاورزی به عنوان ابزار پرداختهای انتقالی و حمایتی دولت
- ضعف در نظام آمار و اطلاعات
- نبود رقابت در عرصه خدمات
- محدودیتهای حقوقی و اعتباری صندوق بیمه کشاورزی
- نبود نظام ارزشیابی و نظارت مستمر
- درآمیختگی نقشهای تولی‌گری و تصدی‌گری
- تقسیم نامناسب کار در ارکان صندوق بیمه
- نداشتن نظام واسطه‌ای، عملیاتی و کمکی
- دسترسی نداشتن به روشهای علمی ارزیابی خسارت
- روند افزایشی هزینه‌های اجرایی
- انتخاب نامناسب

ب) تهدیدها

- ساختار نامناسب واحدهای تولیدی
- نظامهای بهره‌برداری معیشتی و خرده مالکی و پراکندگی واحدهای تولیدی

- نبود نظام آماری و اطلاعاتی مناسب
- مخاطره‌های اخلاقی
- نداشتن شناسنامه مالکیت و حقوق مشخص برای اراضی و باغات
- مشارکت نداشتن بخش خصوصی
- نبود سازوکار بیمه اتکایی
- نگاه حمایتی به بیمه کشاورزی
- نبود استانداردهای تولید
- ماهیت ریسک در بخش کشاورزی
- یکپارچه نبودن اراضی
- ضعف در نظام کشاورزی در جهت کنترل آفتها و بیماری‌ها
- وجود نوسانهای بالای قیمت در محصولات کشاورزی

بحث و جمع‌بندی

- با استناد به نتایج به دست آمده، ملاحظه می‌شود، ۹۴ درصد از کارشناسان صفی و ستادی در مورد این مقوله که «نبود ارزشیابی و نظارت مستمر از نقطه ضعف‌های صندوق بیمه کشاورزی است» اتفاق نظر داشته‌اند. این نتیجه، با نظر اسکیز (۲۰۰۰) و دانداکر (۱۹۹۰) نیز، همسو است.
- بیش از ۸۹ درصد از کارشناسان صفی و ستادی در مورد این مقوله که «نبود نظام آمار و اطلاعات مناسب، از نقطه ضعف‌های صندوق بیمه کشاورزی است» هم‌نظر بوده‌اند. این موضوع با نتیجه اسکیز (۲۰۰۳) سازگار است.
- بیش از ۸۸ درصد از کارشناسان صفی و ستادی در مورد این مقوله که «نپذیرفتن اصول بنگاهداری و چارچوبهای اقتصادی از نقطه ضعف‌های صندوق بیمه کشاورزی است»، نظرهای مشابه داشتند. این نتیجه نیز، با نظر هیزل (۱۹۸۳) و یاما اوجی (۱۹۹۸) همسان است.

- ۸۶ درصد از کارشناسان صفی و ستادی در مورد این مقوله که «نبود رقابت در عرصه خدمات از نقطه ضعفهای صندوق بیمه کشاورزی است» همعقیده بودند؛ که با نظر اسکیز (۲۰۰۰) و سازمان آ.پ.او (۱۹۹۰) سازگار است.
- در مورد «تنوع پایین تولیدهای بیمه‌ای»، نظرهای کارشناسان صفی و ستادی یکسان نبود، به گونه‌ای که کارشناسان ستادی این موضوع را مهم نمی‌دانند. این نتیجه با نظر جوادیان (۱۳۷۸) همسان نیست.
- در مورد «گزینش خطرهای زیر پوشش» دیدگاههای کارشناسان صفی و ستادی یکسان نبود، به گونه‌ای که کارشناسان ستادی به این موضوع اعتقاد ندارند. در حالی که افرادی همانند خادم آدم (۱۳۷۰) و هیزل (۱۹۸۳) چنین نظری را تأیید نمی‌کنند.
- در زمینه «انتخاب نامناسب در تعیین حق بیمه‌ها»، نظرهای کارشناسان صفی و ستادی، یکدیگر را تأیید نکردند، به گونه‌ای که کارشناسان ستادی این موضوع را نپذیرفتند. این نتیجه، با نظر روتسچیلد و استیگلیتز (۱۹۷۶)، پوئلز و اسناو (۱۹۹۴)، دالبی (۱۹۸۳) و اسکیز (۲۰۰۰) همسان نیست.
- با استناد به نتایج ارائه شده، ملاحظه می‌شود که ۹۶ درصد از کارشناسان صفی و ستادی در مورد مقوله «ساختار نامناسب واحدهای تولیدی» به عنوان یکی از تهدیدهای فرا روی صندوق بیمه کشاورزی اتفاق نظر داشتند. این نتیجه، با گزارش فائو (۱۹۹۰) همسویی دارد.
- ۹۱ درصد مخاطبان این تحقیق در این مورد که «یکپارچه نبودن اراضی» به عنوان یکی از تهدیدهای فرا روی صندوق بیمه کشاورزی، نظرهای مشابه داشتند. این نتیجه، تأییدگر گزارش فائو (۱۹۹۰) و اسکیز (۲۰۰۰) است.

- ۸۹ درصد پاسخگویان در این مورد که «نبود استانداردهای تولید» تهدیدی فرا روی صندوق بیمه کشاورزی است»، همعقیده بودند، که این نیز با گزارش حسینی (۱۳۸۲) همراستاست.
- ۸۷ درصد از پاسخگویان این پژوهش در این مورد که «نظامهای بهره‌برداری معیشتی» یکی از تهدیدهای فراروی صندوق بیمه کشاورزی است، اتفاق نظر دارند. این نتیجه نیز، گزارش فائو (۱۹۹۰) را تأیید می‌کند.
- در مورد «تمرکز فعالیتها و مدیریت» نظرهای کارشناسان صفی و ستادی یکسان نبود، به گونه‌ای که کارشناسان ستادی این موضوع را به عنوان عاملی برای تهدید، مؤثر نمی‌دانند. در حالی که گزارش اسکیز (۲۰۰۳) چنین نظری را تأیید نمی‌کند.
- در مورد «نداشتن نظام کشت و پهنه‌بندی اقلیمی» به عنوان عامل تهدید، دو گروه، عقیده مخالف داشتند و کارشناسان ستادی آن را تأیید نکردند. این نتیجه نیز، با نظر اسلام و همکاران (۱۹۹۹) و جین (۲۰۰۴) همسان نیست.
- در مورد «وابستگی به منابع دولتی» نظرهای هر دو گروه از کارشناسان، همانند نبود و کارشناسان ستادی این موضوع را به عنوان عامل تهدید نپذیرفتند، در حالی که گزارش دانداکر (۱۹۹۰)، پودمار (۱۹۹۶) و ونر و آریاس (۲۰۰۳) این موضوع را تأیید می‌کند.

آنچه از مجموع بررسی و پژوهش پیش رو برمی‌آید، این است که صندوق بیمه کشاورزی ایران، به عنوان مهمترین نهاد در زمینه جبران نسبی خسارتهای برخاسته از بلاهای طبیعی بخش کشاورزی و روستایی کشور، با چالشها و تهدیدهای فراوانی روبه‌روست که لازمه موفقیت آن، برطرفسازی نقطه‌ضعفها و آگاهی و همچنین آمادگی رویارویی با تهدیدهای فراروست. در این صورت می‌توان به چشم‌انداز بهبود صنعت بیمه کشاورزی و توسعه روستایی و کشاورزی کشور، خوشبین بود.

منابع

۱. حسینی. فرج الله (۱۳۸۴)، ارزش آفرینی بیمه محصولات کشاورزی برای مشتریان از طریق بررسی میزان رضایتمندی کشاورزان بیمه گذار از صندوق بیمه کشاورزی، طرح پژوهشی صندوق بیمه محصولات کشاورزی.
۲. خادم آدم، ن. (۱۳۷۰)، سیاست اقتصاد کشاورزی در نظام های مختلف ایران، انتشارات اطلاعات، تهران.
۳. شیرزاد، ح و الله، جوادیان، (۱۳۷۸)، «مطالعه تطبیقی نظام های بیمه محصولات کشاورزی در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته»، دومین سمینار ملی کارشناسان بیمه محصولات کشاورزی ایران، بابلسر، انتشارات بانک کشاورزی.
۴. صندوق بیمه محصولات کشاورزی، (۱۳۸۵)، بیمه کشاورزی در ایران، گزارش صندوق بیمه محصولات کشاورزی به نمایندگان مجلس شورای اسلامی.
۵. صندوق بیمه محصولات کشاورزی، (۱۳۸۶)، تنوع خدمات و تعرفه ها، گزارش صندوق بیمه محصولات کشاورزی.
۶. صندوق بیمه محصولات کشاورزی، (۱۳۸۵)، منابع مالی در بیمه کشاورزی ایران، گزارش صندوق بیمه محصولات کشاورزی به نمایندگان مجلس شورای اسلامی.
۷. فاتو، (۱۹۹۲)، سیاستهای برنامه ریزی بیمه محصولات کشاورزی، انتشارات بانک کشاورزی، صندوق بیمه محصولات کشاورزی.

فصلنامه
پژوهشی

8. A.P.O, (1990), "Report of APO" seminar an Agriculture Insurance Held in Japan from 21 to 31 Agust.
9. Dahlby, B.G, (1983), "Adverse Selection and Statistical Discrimination: An Analysis of Canadian Automobile Insurance", *Journal of Public Economics*.
10. Dandaker, V.M., (1990), "Crop Insurance for Developing Countries". *Teaching and Research Forum paper*, No. 10. New York: Agricultural Development Council.
11. F.A.O, (1990), "Compendium of Crop Insurance".
12. Hazell, P.B.R. (1983), "Applicat on Risk preference Estinmates in Farmhousehold and Agriculture Sector Models", *American Journal of agriculture Economic* 86, pp. 384- 390.
13. Islam, Z, M, Hoy and C, Turvey, (1990), " The Economics and Implication of Ex-anti regulations in Addressing Problems of Moral Hazard in Agriculture Insurance", University of Guelph Working paper Series.

14. Jain, S.R.C, (2004), "Challenges in Implementing Agriculture Insurance and Reinsurance in Developing Countries", *Paper Presented at ICDC*.
15. Pomarada, C, (1983), "Financial Policies and Management of Agriculture Development Bank, *Westview*, Boulder.
16. Ray, P.K., (1967), "Agriculture Insurance". *Rome: F.A.O. Press*.
17. Rothschild, M. and Stiglitz, (1976), "Equilibrium in Competitive Market: An Essay on the Economics of imperfect information", *Quartly Journal of Economics*.
18. Skees, J.R, (2000), "Agriculture Insurance Program: Challenges and Lessons Learned" Workshop on income risk management. Section 4: from risk- polling to safety Nets: Insurance System. OECD, Paris 15-16 May
19. Skees, J.R, (2003), "Risk Management Challenges in Rural Financial Markets: Blending Risk Management Innovations with Rural Finance", *Working paper*.
20. Wanner, M. and D, Arias, (2003), "Agriculture Insurance in Latin America: Where are we?". *Paper Presented in International Conference on Paving the way Forward for Rural finance*.

Study of Challenges Facing Agriculture Insurance Fund of Iran

M.M. Fazel Beigi* & Dr. G. R. Yavari **

Abstract

Insurance of agricultural products is among the main factors which results in reducing risk in production process. Therefore, study of function of agricultural crops insurance and factors which are potential to influence it, as well as problems it is faced with, can play an outstanding role in identifying the weak and strong points of the process, and help in finding some methods to solve parts of agricultural problems. The present study is about current status of Agricultural Insurance Fund and some of the problems it faced with in 2007-2008 period. The main aim of this research is to study problems of Agricultural Insurance Fund in Iran. The results showed that presence of a professional organization to develop the agriculture sector and to compensate its losses would be highly useful for agricultural production insurance. The results also showed that problems facing Agriculture Insurance Fund are divided into several distinct and major categories which could be resulted by lack of competition of agricultural products in insurance industry, deficiency in statistical system, incomplete structure of Insurance Fund and finally weakness of system of management in the area of agricultural production, scattered farms and conventional and livelihood system in agricultural sector. However, in case of elimination of the prevailing bottlenecks, future of the Agricultural Insurance Fund and its effect on development of agriculture and rural life is promising.

Keywords:

Agriculture Insurance Fund, Weakness, Threats, Challenges, Delphi Technique.

* MS., Rural Development, Department of Development, Islamic Azad University, Science & Research Unit

Email: fazel_mehdi@yahoo.com

** Contribution of Payam-e Noor University, Department of Agricultural Economics

فصلنامه
پژوهشی

تحلیل لجستیک عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول پسته

ریحانه ریاحی^{*}، دکتر اسدالله زمانی پور^{**}، دکتر کوروش روستا^{***}، دکتر همایون فرهنگ فر^{****}

چکیده

پژوهش پیش‌رو، با هدف بررسی لجستیکی عوامل تعیین کننده پذیرش بیمه محصول پسته در میان باغداران خراسان جنوبی انجام گرفته است و جامعه آماری آن را پسته‌کاران استان خراسان جنوبی، با تعداد ۸۲۵۳ نفر، تشکیل می‌دهند.

برای انجام این تحقیق از میان پسته‌کاران پیشگفته، طبق فرمول کوکران، تعداد ۴۰۰ نفر پسته‌کار به عنوان نمونه انتخاب شد. نسبت پذیرندگان بیمه محصول پسته در نمونه (۱۸ درصد) به تعداد ۷۰ نفر پذیرنده و باقیمانده به تعداد ۳۳۰ نفر، نپذیرنده بیمه محصول پسته، در نمونه به دست آمد. ابزار پژوهش نیز، دربردارنده پرسشنامه‌ای با ۲۴ پرسش بود و افزون بر آن، اطلاعات مربوط نیز، با دو روش کتابخانه‌ای و میدانی فراهم گردید. همچنین، اعتبار محتوایی این پرسشنامه از سوی صاحب‌نظران و استادان رشته ترویج کشاورزی در استان، مورد تأیید قرار گرفت و در خور اعتماد بودن آن نیز، از راه آزمون مقدماتی یا پیش آزمون، و محاسبه آلفای کرونباخ برای بخشهای مختلف، حاصل شد که متوسط ضریب به دست آمده ۷۵ درصد بود. نتایج آمار توصیفی و استنباطی به دست آمده در این پژوهش نشان داد که عواملی مانند: سن، عضویت در تعاونی، میزان تحصیلات، میزان علاقه‌مندی به شرکت در کلاسهای آموزشی ترویجی، میزان تماس با مروجان، رسانه‌های انبوهی، تسهیلات حمایتی، عمل کردن بیمه به تعهدات خویش، پایین بودن غرامت پرداختی، دوراندیشی و محتاط بودن پسته‌کاران، پرداخت نشدن بموقع غرامت، مساحت زیر کشت پسته، بالا بودن حق بیمه، پایین بودن قیمت فروش، میزان ارتباط با کارشناسان و مسئولان بیمه، میزان تماس با شوراهای و رهبران محلی و سابقه پسته‌کاری، رابطه معنیداری در میزان پذیرش بیمه محصول پسته داشته و ولی عواملی مانند در دسترس نبودن مراکز بیمه، آگاهی از شرایط و مزایای بیمه، رضایت دیگر کشاورزان و درآمد کشاورزان رابطه معنیداری در میزان پذیرش بیمه محصول پسته نداشته است. همچنین، نتایج تحقیق نشان داد که از میان ۲۵ متغیر مورد استفاده تعداد ۹ متغیر مستقل که در آزمون رگرسیون لجستیک به کار گرفته شده بود، متغیر سابقه پسته‌کاری با ۶۵ درصد، از بالاترین تأثیر و متغیر میزان تماس با مروجان با ۲۰ درصد، از پایینترین تأثیر بر پیشبینی میزان پذیرش بیمه محصول پسته برخوردار بوده است. بنابراین توصیه می‌شود، صندوق بیمه با پسته‌کاران با سابقه که سطح زیر کشت پسته آنها نیز، بیشتر از ۲/۷ هکتار باشد، کار کند؛ زیرا آنها آمادگی بالقوه و بالفعل بیشتری برای پذیرش بیمه دارند.

کلیدواژه‌ها:

بیمه کشاورزی، تحلیل لجستیک، نوآوری، پذیرش بیمه، پسته‌کاران، استان خراسان جنوبی.

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

مقدمه

امروزه، جایگاه بخش کشاورزی در مقایسه با دیگر بخش‌های اقتصادی، از دیدگاه تأمین نیاز غذایی رو به رشد جهان، اهمیت ویژه‌ای دارد. هر چند، باور کلی بر این است که بخش کشاورزی، نسبت به دیگر بخشهای اقتصادی دارای ریسک و نبود حتمیت بالاتری است. بنابراین، یکی از تنگناها و چالشهای بنیادی و مهمی که دستیابی به هدفهای توسعه کشاورزی و روستایی را دشوار می‌سازد، «متغیرهای ناامن کننده طبیعی در بخش کشاورزی» است (۳).

وجود خطرهای طبیعی گوناگون و پرشمار در کشور باعث می‌شود که کشاورزان پیوسته با دشواریهای بسیاری روبه‌رو باشند. این امر نیز، دلسردی آنها را برای سرمایه‌گذاری در سالهای بعد، در پی دارد. کاهش سرمایه‌گذاری نیز، به کاهش تولید می‌انجامد و در نتیجه، امنیت غذایی جامعه به خطر می‌افتد.

برای کم کردن اثرهای عوامل خسارتزا در بخش کشاورزی و تشویق کشاورزان برای سرمایه‌گذاری در این بخش، راهکارهای مختلفی ارائه شده که یکی از آنها بیمه است (۲ و ۵).

از دیدگاه بکر^۱ (۱۹۹۰) بیمه محصولات کشاورزی، نوعی فناوری است که در آغاز راه‌یافتن آن به جامعه روستایی، ممکن است با موانع و تنگناهای مختلفی روبه‌رو شود.

به هرروی، بیمه کشاورزی، یکی از مهمترین ابزارها برای مدیریت ریسک در بخش کشاورزی به شمار می‌آید که نقش مهمی در پخش ریسک میان کشاورزان و سراسر بخش‌های اقتصادی در طول زمان ایفا می‌کند.

ولی از آنجا که بیمه محصولات کشاورزی برای جامعه تولیدکننده بخش

فصلنامه
پژوهشی

کشاورزی، پدیده‌ای نو به شمار می‌آید، پذیرش آن نیز، مانند دیگر ایده‌های نوین، همواره در آغاز، از سوی افراد با مقاومت‌هایی روبه‌رو شده است.

بیمه با پیشینه چند ساله‌اش در ایران، هنوز نتوانسته است، به طور جدی و گسترده در بافت باورهای اجتماعی و فرهنگ کشاورزان رخنه کند و در مورد هیچکدام از محصولات کشاورزی نیز نتوانسته است، تمامی کشاورزان را زیر پوشش قرار دهد و زمینه مشارکت همه آنها را در بیمه همگانی کشاورزی فراهم آورد. این امر برگرفته از یکرشته عواملی است که باید شناسایی شود و برای توسعه بیمه در میان کشاورزان مورد توجه قرار گیرد (۶).

بنابراین شناسایی عوامل تعیین کننده و مؤثر بر پذیرش بیمه از سوی پذیرندگان بیمه و تولید کنندگان محصولات کشاورزی، در این زمینه اهمیت ویژه‌ای دارد. هدف از انجام این پژوهش نیز، بررسی و تعیین عوامل مؤثر بر پذیرش و نپذیرفتن بیمه محصول پسته از سوی تولید کنندگان پسته در استان خراسان جنوبی است.

از آنجاکه محصول پسته، جایگاه مهمی در اقتصاد کشاورزی این استان دارد و درآمد تعداد زیادی از کشاورزان و باغداران مستقیم بستگی به آن دارد و از سویی، تولید محصول پسته، مانند تولید دیگر محصولات کشاورزی با نبود حتمیت و ریسک روبه‌روست و بیمه می‌تواند، به مقدار زیادی این ریسک و نبود حتمیت را تعدیل کند؛ از این‌رو، باید سازوکارهایی را ترتیب داد که پسته‌کاران، بیمه را به عنوان یک نوآوری بپذیرند و دراین راستا، تعیین و شناسایی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول پسته، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. انجام این تحقیق نیز، در راستای شناسایی و تعیین درجه اهمیت عوامل تأثیرگذار بر پذیرش بیمه محصول پسته در استان خراسان جنوبی است.

سطح زیر کشت پسته، به ترتیب اندازه و مساحت زیر پوشش شهرستان بدین

شرح است:

شهرستان فردوس ۳۱۸۵ هکتار، سرایان ۱۲۹۵ هکتار، قائن ۱۱۶۷ هکتار، بیرجند ۱۰۵۴ هکتار، درمیان ۳۶۹ هکتار، نهبندان ۲۶۰ هکتار و سربیشه ۳۵۱ هکتار را به خود اختصاص داده است (۱). بنابراین سطح زیر کشت پسته در تمام استان، در مجموع ۷۶۸۱ هکتار است.

چنانکه آمار نشان می‌دهد، پسته یکی از محصولهای عمده صادراتی بخش کشاورزی ایران بوده؛ به گونه‌ای که هم اکنون صادرات این محصول، دارای رتبه نخست در میان صادرات دیگر کالاهای این بخش است. یادآوری می‌شود، ایران هنوز هم، بزرگترین تولیدکننده پسته در سطح جهان به شمار می‌آید (۱۲ و ۱۶).

از مجموع ۷۶۸۱ هکتار سطح زیر کشت باغهای پسته استان خراسان جنوبی، ۶۰ درصد بارور (۶۶۰۰ هکتار) است که در سال ۱۳۸۶ از سطح بارور این باغها، ۸۲۵۰ تن پسته برداشت شد (۱۳).

بر پایه همین آمار، ۹۵ درصد پسته کشور، به خارج صادر می‌شود که این مقدار صادرات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. طبق آمار رسمی، صادرات پسته ایران در سال ۱۳۸۶، از مرز ۲۰۰ هزار تن گذشت (۱۳).

با توجه به این واقعیتها، از یکسو باید کوشش شود تا تولید این محصول در کشور افزایش یابد و از دیگر سو، تولیدکنندگان نیز، با بیمه کردن محصول خود، از خطرهای احتمالی، دور بمانند.

از سویی، پذیرش بیمه محصول پسته نیز، از سوی پسته‌کاران، با محدودیتها و دشواریهایی روبه‌روست و عوامل مختلف اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی در پذیرش نیافتن بیمه محصول دخالت دارند. هر چند برای از میان بردن این مشکلات، صندوق بیمه کشاورزی، کوششهای بسیاری کرده؛ اما هنوز هم، پوشش بیمه محصول پسته، در همه جا گسترده نشده است و تعداد اندکی از پسته‌کاران استان خراسان جنوبی، مانند دیگر استانهای کشور، نسبت به بیمه محصول پسته خود اقدام کرده‌اند.

پیشینه پژوهش

بیمه محصولات کشاورزی، به عنوان ابزاری اساسی برای حفظ ثبات درآمد کشاورزی، شناخته شده است و به دلیل ماهیت حمایتی خود، زمینه‌های به کارگیری فناوریهای ترغیبی، سرمایه‌گذاری‌های تشویقی و افزایش جریان اعتبارات بخش کشاورزی را فراهم می‌سازد. بنابراین، بیمه محصولات کشاورزی، تکانه یا شوک برخاسته از رخدادن خسارت در محصولات زراعی را به دلیل تضمین فعالیتهای کشاورزان در برابر مخاطره‌های طبیعی خارج از کنترل آنان، به گونه‌ای درخور ملاحظه، کاهش می‌دهد (۱۲).

در این راستا، نلسون و لوهمن (۱۹۸۷) بیمه محصولات کشاورزی را سازوکاری برای مشارکت در ریسک می‌دانند که در عمل، موجب انتقال ریسک از بیمه‌گذاران به نهادهای بیمه‌کننده دولتی یا خصوصی می‌شود (۱۹).

بکر (۱۹۹۰) در مطالعه خود، تقاضای بیمه بارندگی را در نواحی نیمه خشک هندوستان مورد بررسی قرار داده است. نتایج به دست آمده از این تحقیق نشان می‌دهد؛ آگاهی روستاییان نسبت به مزیتها و اهمیت بیمه بارندگی، تأثیر مثبتی بر گرایش آنها در پذیرش بیمه داشته است (۱۴).

به باور میراندا و گلابر (۱۹۹۷) برای بیمه‌پذیر بودن ریسک تولید، دو شرط اساسی، مورد نیاز است. شرط نخست، وقوع تصادفی مخاطره‌های تولید و مستقل بودن خسارت وارد آمده بر افراد بیمه شده از یکدیگر است. شرط دوم برای بیمه‌پذیر بودن ریسک تولید این است که بیمه‌گر و بیمه‌گذار باید تا اندازه زیادی، اطلاعات متقارن و یکسان، درباره توزیع احتمال خسارت وارد آمده، داشته باشند (۱۶).

عبداللهی عزت‌آبادی (۱۳۸۶)، در تحقیقی، به بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به

پذیرش طرح بیمه پسته در ایران پرداخت.

نتایج این پژوهش نشان داد که عواملی مانند تحصیلات پاسخگو، سن درخت پسته، میزان مصرف آب و کود شیمیایی، میزان بدهی کشاورزان، عملکرد محصول پسته، ریسک‌گریزی و ریسک‌پذیری بالای باغداران، اطلاع از وجود بیمه آزمایشی یارانه‌دار پسته و داشتن شغل خارج از مزرعه، دارای تأثیر منفی بر گرایش یا تمایل به مشارکت کشاورزان در طرح بیمه محصول پسته است. در مقابل، عواملی مانند سن باغدار، ریسک‌گریزی پایین، ریسک‌پذیری پایین و ریسک خنثی بودن کشاورزان، تأثیر مثبت بر پذیرش طرح بیمه دارد. در نهایت، برای افزایش احتمال مشارکت کشاورزان، راهکارهایی همچون، استفاده از بیمه منطقه‌ای، اصلاح نظام اعتبارات کشاورزی و حذف یارانه بر حق بیمه، ارائه شده است.

روشها و ابزارهای پژوهش

برای بررسی و انجام این پژوهش، خصوصیت‌های فردی، ویژگی‌های باغی، اقتصادی، فعالیتهای آموزشی ترویجی، متغیرهای نگرشی پسته کاران نسبت به پذیرش بیمه محصول پسته برای بررسی برگزیده شد.

در این تحقیق، برای جمع‌آوری اطلاعات لازم نیز، دو روش کتابخانه‌ای و میدانی به کار رفته است.

جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق، دربردارنده تعداد $N=8253$ نفر پسته‌کار استان خراسان جنوبی است که این جمعیت آماری، در هفت شهرستان استان خراسان جنوبی، یعنی: بیرجند، قائن، نهبندان، سرایان، فردوس، سربیشه و درمیان، پراکنده بودند (۱).

از میان پسته‌کاران استان، با استفاده از فرمول کوکران، تعداد ۴۰۰ نفر پسته‌کار ($n=400$) به عنوان نمونه‌های مورد تحقیق، انتخاب شدند. آنگاه، با توجه به اینکه

هنگام انجام پژوهش، ۱۸ درصد از پسته کاران استان، محصول خود را بیمه کرده بودند؛ بنابراین از حجم نمونه پیشگفته، تعداد ۷۰ نفر پسته کار به عنوان پذیرنده بیمه و تعدد ۳۳۰ نفر دیگر، به عنوان نپذیرنده بیمه، تعیین شدند و به شهرستانهای مختلف استان، به نسبت، تخصیص یافتند (جدول شماره ۱ و ۲).

جدول شماره ۱: پسته کاران استان خراسان جنوبی
به تفکیک شهرستان و وضعیت بیمه آنها

نام شهرستان	نهبندان	سربیشه	درمیان	بم	بج	قوچان	فرودس	جمع کل استان
بیمه کرده	۶	۹	۲	۲۷۴	۲۵	۱۵۰	۹۹۷	۱۴۶۳
بیمه نکرده	۹۴	۶۹۱	۱۱۸	۱۴۵	۲۲۵	۶۱۴	۴۹۰۳	۶۷۹۰
جمع	۱۰۰	۷۰۰	۱۲۰	۴۱۹	۲۵۰	۷۶۴	۵۹۰۰	۸۲۵۳

برگرفته از: سالنامه آماری — مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵

جدول شماره ۲: توزیع تعداد پسته کارانی که به عنوان نمونه از هر شهرستان انتخاب شدند
(اعم از بیمه شده و بیمه نشده)

نام شهرستان	نهبندان	سربیشه	درمیان	بم	بج	قوچان	فرودس	جمع کل استان
تعداد نمونه های انتخاب شده	۵	۳۴	۶	۲۰	۱۲	۳۷	۲۸۵	۴۰۰
تعداد نمونه انتخاب شده که محصول پسته خود را بیمه کرده اند	۱	۵	۱	۴	۲	۶	۵۱	۷۰
تعداد نمونه انتخاب شده که محصول پسته خود را بیمه نکرده اند	۴	۲۹	۵	۱۷	۱۰	۳۱	۲۳۴	۳۳۰

برگرفته از: داده های پژوهش

یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج و یافته‌های برگرفته از کاربرد روش آماری آزمون خی‌دو (کای اسکوار) مشخص شد که بین میزان تماس با مروجان کشاورزی، استفاده از رسانه‌های انبوهی، میزان استفاده از تسهیلات حمایتی، پرداخت نشدن بموقع غرامت، عمل‌کردن بیمه به تعهدهای خود، پایین بودن غرامت پرداختی، نگرش افراد پسته‌کار (از نظر دوراندیشی و محتاط بودن)، بالا بودن حق بیمه، پایین بودن قیمت فروش، میزان ارتباط با کارشناسان و مسئولان بیمه، تماس با شوراهای و رهبران محلی، میزان علاقه‌مندی به شرکت در کلاسهای آموزشی - ترویجی، میزان تحصیلات و میزان پذیرش بیمه محصول پسته، ارتباط معنیدار آماری ($P < 0.01$) وجود دارد.

فصلنامه
پژوهشی

جدول شماره ۳: نتایج برگرفته از همبستگی بین متغیرهای پژوهش

فرضیه	متغیر اول	متغیر دوم	آزمون خی دو یا کای اسکوار سطح معنیداری	مقدار کای اسکوار
۱	تماس با مروجان کشاورزان	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۶۰/۷۷
	رسانه‌های انبوهی	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۵۴/۹۰۳
۲	تسهیلات حمایتی	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۱۲۶/۷۰۱
۳	پرداخت به موقع غرامت	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۲۲/۴۷۰
۴	در دسترس نبودن مراکز بیمه	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/۱۳۷$	۲/۲۱۰
۵	عمل کردن بیمه به تعهدهای خود	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۲۱/۷۳۱
۶	پایین بودن غرامت پرداختی	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۳۶/۳۱۵
۷	نگرش افراد (دوراندیش و محتاط بودن)	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۱۸/۹۰۸
۸	درآمد کشاورزان	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/۱۸۳$	۶/۲۲۳
۹	آگاهی از شرایط و مزایای بیمه	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/005$	۱۴/۹۸۰
۱۰	بالا بودن حق بیمه	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۴۹/۸۴۹
۱۱	پایین بودن قیمت فروش	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۲۳/۱۲۳
۱۲	رضایت دیگر کشاورزان بیمه‌گذار	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/064$	۸/۸۶۹
۱۳	میزان ارتباط با کارشناسان و مسئولان بیمه	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۱۰۰/۰۵
۱۴	تماس با شوراها و رهبران محلی	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۷۰/۵۹۳
۱۵	میزان علاقه‌مندی به شرکت در کلاسهای آموزشی - ترویجی	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۴۵۲/۵۷۱
۱۶	میزان تحصیلات	پذیرش بیمه محصول پسته	$p=0/001$	۲۶/۹۷۳

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

۱. نتایج آزمون T نمونه‌های مستقل

چنانکه می‌دانید، در آزمون T با نمونه‌های مستقل، تفاوت میانگینهای دو گروه مستقل، ارزیابی می‌شود که نتیجه این آزمون در این پژوهش نشان داد، بین دو گروه پذیرنده و نپذیرنده بیمه، تفاوت معنیداری برای میانگین متغیرهای کمی سن، سطح زیر کشت و سابقه پسته‌کاری وجود دارد. بنابراین هرچه سابقه پسته‌کاری باغداران بیشتر شود، تجربه‌های بیشتری به دست می‌آورند و در نتیجه بیشتر در برابر خطرهای خسارت‌های احتمالی قرار می‌گیرند و به این باور می‌رسند که تنها چاره رویارویی با این خطرهای پذیرش بیمه است.

جدول شماره ۴: تجزیه و تحلیل متغیرهای کمی تحقیق،

به روش Independent Samples T-test

فرضیه	متغیر اول	متغیر دوم	آزمون T-Test سطح معنیداری
۱	سن	میزان پذیرش بیمه	۰/۰۰۱
۲	سطح زیر کشت پسته	میزان پذیرش بیمه	۰/۰۰۱
۳	سابقه پسته‌کاری	میزان پذیرش بیمه	۰/۰۵۰

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

فصلنامه
پژوهشی

۲. نتایج رگرسیون لجستیک

در این پژوهش، از میان ۲۵ متغیر، تعداد ۹ متغیر مستقل در آزمون رگرسیون لجستیک استفاده شده و نتایج برگرفته از تجزیه و تحلیل عوامل مختلف، مطابق داده‌های جدولهای شماره ۵ و ۶ است.

جدول شماره ۵: تأثیر عوامل مختلف، بر پذیرش بیمه

ردیف	متغیر مستقل	درجه آزادی	آزمون wald	سطح معنیداری
۱	تحصیلات	۶	۱۱/۲۲۸۲	۰/۰۸۱۶
۲	دوری مراکز بیمه	۱	۱/۰۸۵۶	۰/۲۹۷۴
۳	تماس با مروجان	۴	۳۷/۵۴۷۵	>۰۰۰۱
۴	رسانه‌های انبوهی (رادیو، روزنامه، تلویزیون و...)	۴	۱۹/۱۷۵۰	۰/۰۰۰۷
۵	آگاهی نداشتن از شرایط بیمه محصول پسته	۴	۸/۵۴۰۵	۰/۰۷۳۷
۶	پایین بودن قیمت فروش	۴	۱۷/۶۴۹۶	۰/۰۰۱۴
۷	سن	۱	۱۰/۹۹۵۹	۰/۰۰۰۹
۸	مساحت زمین	۱	۲۳/۴۲۳۸	>۰۰۰۱
۹	سابقه پسته‌کاری	۱	۳/۴۰۰۸	۰/۰۶۵۲

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

تحلیل لجستیک عوامل مؤثر بر...

جدول شماره ۶: تحلیل لجستیک عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه به روش گام به گام

ردیف	متغیر مستقل	درجه آزادی	آزمون Wald	سطح معنیداری	R^2 ضریب تغییرات
۱	تماس با مروجان	۴	۳۸/۷۳۰۵	۰/۰۰۰۱	٪۲۰
۲	رسانه‌های انبوهی (رادیو، روزنامه، تلویزیون و...)	۴	۲۴/۴۵۸۳	۰/۰۰۰۱	٪۴۹
۳	پایین بودن قیمت فروش	۴	۲۲/۸۱۷۶	۰/۰۰۰۱	٪۶۴
۴	سن	۱	۲۲/۴۷۷۴	۰/۰۰۰۱	٪۵۵
۵	مساحت زمین	۱	۲۷/۷۱۶۹	۰/۰۰۰۱	٪۴۰
۶	سابقه پسته‌کاری	۱	۵/۴۴۵۷	۰/۰۰۰۱	٪۶۵

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

فصلنامه
پژوهشی

پس از تجزیه و تحلیل لجستیک عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصول پسته به روش گام به گام، نمایان می‌شود که متغیرهای مستقل دربردارنده موارد تماس با مروجان، رسانه‌های انبوهی، پایین بودن قیمت فروش، سن، مساحت زمین، سابقه پسته‌کاری، در زمینه پذیرش بیمه محصول پسته، دارای رابطه معنیداری است.

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سابقه‌پسته‌کاری با میزان ۶۵ درصد بالاترین تأثیر را بر میزان پذیرش بیمه محصول پسته و میزان تماس با مروجان، با ۲۰ درصد، پایین‌ترین تأثیر را بر میزان پذیرش بیمه محصول پسته در میان پسته‌کاران استان خراسان جنوبی داشته است.

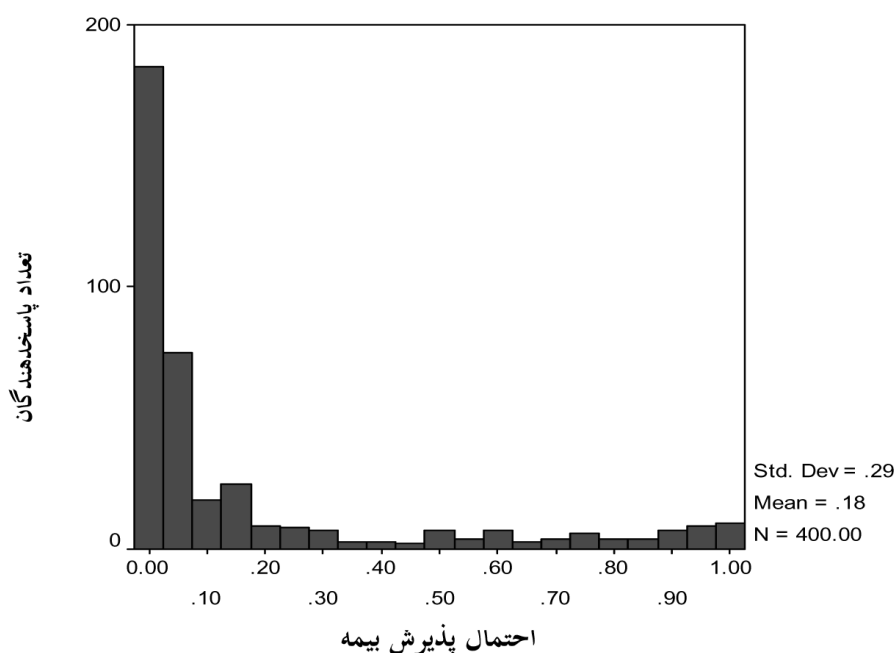
جدول شماره ۷: برآورد نقطه‌ای نسبت احتمالات (پذیرش و نپذیرش)

برای سطوح مختلف اثرهای معنیدار در مدل لجستیک

ردیف	OR	سطوح متغیر	متغیر مستقل
۱	۲/۲۳۱	خیلی کم - کم	تماس با مروجان
	۰/۰۸۶	خیلی کم - متوسط	تماس با مروجان
	۰/۳۲۴	خیلی کم - زیاد	تماس با مروجان
	۳/۷۱۴	خیلی کم - خیلی	تماس با مروجان
۲	۰/۰۴۶	خیلی کم - کم	رسانه‌های انبوهی (رادیو، روزنامه، تلویزیون)
	۰/۰۲۶	خیلی کم - متوسط	رسانه‌های انبوهی (رادیو، روزنامه، تلویزیون)
	۰/۰۱۸	خیلی کم - زیاد	رسانه‌های انبوهی (رادیو، روزنامه، تلویزیون)
	۰/۰۰۹	خیلی کم - خیلی	رسانه‌های انبوهی (رادیو، روزنامه، تلویزیون)
۳	۰/۰۵۹	خیلی کم - کم	پایین بودن قیمت فروش
	۰/۰۰۸	خیلی کم - بی‌تأثیر	پایین بودن قیمت فروش
	۰/۳۴۰	خیلی کم - زیاد	پایین بودن قیمت فروش
	۱/۳۴۸	خیلی کم - خیلی	پایین بودن قیمت فروش
۴	۰/۸۷۷	متغیر کمی	سن
۵	۱/۰۱۲		مساحت زمین پسته‌کاری
۶	۱/۱۳۱		سابقه پسته‌کاری

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

نسبت برتری OR متغیرهای کمی در برگرفته سن، مساحت زمین، سابقه پسته‌کاری، به ترتیب به مقدار ۰/۸۷۷، ۱/۰۱۲ و ۱/۱۳۱ است که بالاترین نسبت برتری را سابقه پسته‌کاری، با $OR = ۱/۱۳۱$ و پایین‌ترین نسبت برتری را سن، با $OR = ۰/۸۷۷$ دربر دارد. از همین‌رو، متغیر کمی سابقه پسته‌کاری بر میزان پذیرش بیمه محصول پسته، بسیار تأثیرگذار خواهد بود.

نمودار شماره ۱: احتمال پیشینی شده پذیرش بیمه محصول پسته

بر اساس نمودار شماره ۱، اغلب پاسخگویان در ناحیه احتمال بسیار پایین پذیرش بیمه محصول پسته، قرار گرفته‌اند. دلیل این امر نیز، آن است که بیمه، یک نوآوری به شمار می‌آید و پذیرش آن در یک جامعه، طی فرایندی طولانی روی می‌دهد و در مراحل آغازین، درصد بیشتری از کشاورزان در گروه دیرپذیران و پذیرندگان ثانویه قرار می‌گیرند که در این تحقیق نیز، موضوع به همین گونه است و احتمال پذیرش بیمه از سوی پسته‌کاران استان خراسان جنوبی، بسیار کم است و بیشتر پاسخگویان، پاسخ منفی به پذیرش بیمه داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این بخش، تلاش شده است، به کمک داده‌های جمع‌آوری شده، به تحلیل و مقایسه اثر متغیرهای مختلف، بر پذیرش بیمه محصول پسته، پرداخته شود.

- بررسی وضعیت میزان تحصیلات با توجه به وضعیت بیمه محصول پسته نشان داد، بیش از یک سوم افراد نمونه، بیسواد هستند و پس از آن نیز، افراد دارای سواد در حد خواندن و نوشتن، بیشترین فراوانی را دارد. این یافته‌ها نمایان می‌سازد که افراد بیسواد، گرایش کمتری به بیمه دارند و هرچه سطح سواد افراد، بالاتر می‌رود، گرایش به بیمه نیز، بیشتر می‌شود؛ زیرا همراستا با افزایش سطح سواد، نسبت افراد بیمه کرده، به بیمه نکرده نیز، فزونی می‌یابد.

- نتایج برگرفته از آمار توصیفی بر اساس عضو بودن در تعاونی، با توجه به وضعیت بیمه محصول پسته، نشان داد، کسانی که در تعاونی عضو بوده‌اند، گرایش بیشتری به بیمه داشته‌اند. علت آن هم ممکن است چنین باشد که افراد در تعاونیها، بیشتر با هم در تماس هستند و برای اعضا زمینه فراهم می‌شود تا مزایای بیمه محصول پسته را از دیگر اعضا فراگیرند. در واقع، عضو بودن در تعاونی، محیط مساعد فرهنگی پدید می‌آورد که در تبادل افکار انجام می‌گیرد و موضوع بیمه و ویژگیها و سودمندیهای آن از سوی اعضای که محصول خود را بیمه کرده‌اند، برای اعضای دیگر تشریح می‌شود و آنها را بر می‌انگیزد که محصول خود را بیمه کنند.

- آمارهای توصیفی بر اساس سن، با توجه به وضعیت بیمه محصول پسته نشان داد، طبقه سنی ۳۵ تا ۵۰ سال بیش از نیمی از نمونه را به خود اختصاص داده و در این طبقه، نسبت افراد بیمه کرده، به بیمه نکرده نیز، بیشتر است و به طور کلی افراد در این گروه سنی، نسبت به دیگر گروهها، گرایش بیشتری به بیمه دارند.

- همچنین، آمارهای توصیفی نشان می‌دهد، توزیع نمونه بر اساس سابقه

پسته‌کاری با توجه به وضعیت بیمه محصول پسته، در قسمت بیمه‌کرده‌ها، به گونه‌ای است که کمترین سابقه، ۳ سال و بیشترین آن، ۴۰ سال، و در قسمت بیمه‌نکرده‌ها کمترین سابقه، ۲ سال و بیشترین آن، ۴۰ سال است. به دیگر سخن، سابقه پسته‌کاری، عامل مهمی در پذیرش بیمه به شمار می‌آید؛ زیرا کشاورزان تجربه بیشتری به دست می‌آورند و این تجربه به آنها می‌آموزد که اگر محصول پسته بیمه باشد، به سود کشاورز است؛ بنابراین، کشاورزان با تجربه، گرایش یا تمایل بیشتری برای پذیرش نوآوری بیمه، از خود نشان می‌دهند.

- از سویی، بر اساس یافته‌های برگرفته از آمار توصیفی، کسانی که از تسهیلات استفاده کرده‌اند، گرایش بیشتری به بیمه داشتند؛ زیرا در مجموع، نزدیک به ۳۰ درصد افراد بیمه شده، از تسهیلات استفاده کرده بودند.
- بر اساس دیگر نتایج به دست آمده از آمار توصیفی، هرچه سطح زیرکشت محصول پسته بیشتر باشد، گرایش باغداران برای بیمه کردن محصول نیز، بیشتر می‌شود؛ زیرا از نظر اقتصادی هم، به سود کشاورزان است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

در مجموع، بررسی نتایج آماری توصیفی و استنباطی در این پژوهش نشان می‌دهد، عواملی مانند: سن، عضو بودن در تعاونی، تحصیلات، میزان علاقه‌مندی به شرکت در کلاسهای آموزشی - ترویجی مربوط به بیمه محصول پسته، میزان تماس با مروجان، رسانه‌های انبوهی، استفاده از تسهیلات حمایتی، عملکرد بیمه به تعهدهای خویش، پایین بودن غرامت پرداختی، دوراندیشی و محتاط بودن، پرداخت نشدن بموقع غرامت، بالا بودن حق بیمه، پایین بودن قیمت فروش، میزان ارتباط با کارشناسان و مسئولان بیمه، میزان تماس با شوراهای و رهبران محلی و همچنین، سابقه پسته‌کاری، رابطه معنیداری در میزان پذیرش بیمه محصول پسته دارد و عواملی مانند: در دسترس نبودن مراکز بیمه، آگاهی از شرایط و مزیتها بیمه، رضایت

دیگر کشاورزان و درآمد کشاورزان نیز، رابطه معنیداری با میزان پذیرش بیمه محصول پسته نداشت.

در پایان، با توجه به نتایج به دست آمده از یافته‌های این تحقیق، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱- زمان پرداخت وجه جبران غرامت به پسته‌کاران استان خراسان جنوبی، بسیار مهم است و در توسعه پذیرش بیمه محصول پسته، تأثیر بسیار دارد (با احتمال ۹۹ درصد)؛ بنابراین توصیه می‌شود، صندوق بیمه تلاش کند تا مبلغ غرامت، بموقع به پسته‌کاران پرداخت گردد تا پسته‌کاران بتوانند، به گسترش کمی و کیفی پسته‌کاری بپردازند.

۲- از آنجا که سابقه پسته‌کاری، تأثیر زیادی در امر پذیرش بیمه دارد و ۶۵ درصد پیشبینی پذیرش را تبیین می‌کند، بنابراین، می‌توان توصیه کرد، مسئولان بیمه و کارشناسان مربوط، هرچه بیشتر با پسته‌کاران با سابقه تماس بگیرند و آنها را که بالقوه آماده پذیرش بیمه هستند، به کمک آموزش و دیگر راهکارها و تمهیدها، به صورت بالفعل برای پذیرش بیمه، آماده کنند.

۳- طبق یافته‌های پژوهش، چون سطح بیسوادی در میان بیمه نکرده‌های محصول پسته زیاد است (۴۲/۴ درصد) بنابراین توصیه می‌شود، اقدامی در زمینه گسترش سوادآموزی در میان پسته‌کاران بیسواد چانجام‌پذیر؛ زیرا بیسوادی یکی از موانع پذیرش بیمه محصول پسته به شمار می‌آید.

۴- از آنجا که رابطه‌ای مثبت میان تماس با مروجان کشاورزی و پذیرش بیمه، طبق نتایج تحقیقات وجود دارد و ۲۰ درصد پیشبینی پذیرش را تبیین می‌کند؛ بنابراین توصیه می‌شود که مسئولان بیمه، هرچه بیشتر از وجود مروجان کشاورزی برای به باور رساندن و متقاعد کردن پسته‌کاران برای پذیرش بیمه محصول پسته، استفاده کنند.

۵- کسانی که سطح زیرکشت محصول پسته آنها بالاتر بوده است، آمادگی بیشتری برای پذیرش داشته‌اند. همچنین سطح زیرکشت پسته، به تنهایی ۴۰ درصد پیشبینی پذیرش را مشخص می‌کرده است، از همین‌رو توصیه می‌شود، مسئولان بیمه با پسته‌کاران بزرگ مالک که بیشتر از ۲/۷ هکتار پسته‌کاری دارند، در زمینه بیمه کار کنند؛ زیرا آنها آمادگی بیشتری برای پذیرش بیمه دارند.

منابع

۱. آمارنامه کشاورزی، دفتر آمار و فناوری اطلاعات، سال زراعی (۱۳۸۵)، معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی، صص ۱۶۳-۱۵۰.
۲. تاج‌آبادی‌پور. علی و بهمن پناهی، (۱۳۸۰)، اثرات پایه‌های اهلی (بادامی ریز)، سرخس، بیه و آتلانتیکا بر روی درصد زود خندانی در پسته‌های تجاری ایران، مؤسسه تحقیقات پسته کشور.
۳. جوادیان. سیدابوالفضل، (۱۳۸۱)، «بیمه محصولات کشاورزی و چشم‌انداز آینده بیمه»، ماهنامه علمی - تخصصی کشاورزی زیتون، سال ۱۳۸۱، شماره ۱۵۱، صص ۳۳-۲۸.
۴. زمانی‌پور. ا. (۱۳۸۰)، ترویج کشاورزی در فرایند توسعه، بیرجند: انتشارات دانشگاه بیرجند.
۵. سلامی. ح و دوراندیش. الف، (۱۳۸۳)، «موانع و چالش‌های فراروی بیمه کشاورزی»، ویراستار، ج، ارجمند، مجموعه مقالات دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، (صص ۸۶-۶۴)، تهران: صندوق بیمه محصولات کشاورزی.
۶. سلامی. ح و م. عین‌الهی احمد آبادی، (۱۳۸۰)، «عوامل مؤثر بر تمایل کشاورزان چغندرکار به خرید بیمه محصولات کشاورزی: مطالعه موردی استان خراسان»، مجموعه مقالات همایش بیمه کشاورزی، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، بانک کشاورزی ایران، تهران، صص ۱۱۰-۹۷.
۷. عبداللہی عزت‌آبادی. م و ب. نجفی، (۱۳۸۲)، «بررسی امکان استفاده از بازارهای آتی و اختیار معامله در کاهش نوسانات قیمتی محصولات کشاورزی در ایران، مطالعه موردی محصول پسته»، فصلنامه علمی و پژوهشی اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال ۱۱ شماره ۴۲ - ۴۱. تهران - صص ۶۲ - ۴۸.
۸. غیبی. میربهروز، (۱۳۸۴)، اصول کاربردی کاشت و مراقبت باغ پسته، نشر علوم کشاورزی کاربردی، صص ۵-۲.
۹. فصلنامه بیمه و کشاورزی، سال سوم، شماره ۱۰، تابستان ۱۳۸۶.
۱۰. فصلنامه علمی - تحلیلی و خبری پسته ایران، سال اول، شماره ۳، زمستان ۱۳۸۶، صص ۲۸-۲۶.
۱۱. فلاوند. کیانوش، (۱۳۸۲)، بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی رفتار بین کشاورزان استانهای تهران و مازندران، پایان نامه کارشناسی ارشد ترویج دانشگاه آزاد، واحد علوم تحقیقات، صص ۶۷-۶۱.
۱۲. مطلبی، (۱۳۸۰)، «بیمه محصولات کشاورزی و نقش آن در تضمین سرمایه‌گذاری و امنیت غذایی»، ماهنامه دام، کشت و صنعت، سال دوم، تهران، صص ۲۹-۲۳.
۱۳. نشریه خبری روابط عمومی وزارت جهاد کشاورزی، شماره ۶۶، مهرماه ۱۳۸۶.

بیمه و کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

14. Baker. E.J, (1990), "Demand for rainfall insurance in the semi – arid tropics in India", FAO, *farm system management, series 2*. rome.
15. ManojKumar, K. sreekumar, B. and Ajihkumar, G. S, (2003), "Crop Insurance scheme: a case study of banana farmers in wayanad district", Kerala research programme on local level Development (KRPLLD): *Discussion paper N. 54*.
16. Miranda. M. J and J. w. Glauber, (1997), "Systematic risk, reinsurance, and the failure of crop insurance markets", *Am. J. Agric. Econ.* 79: 206-215
17. Miranda. M.j. (1991), "Area – yield crop insurance reconsidered", *Am.J.Agric. Econ.* 73: 233 -242.
18. Mishra.p, (1996), Agricultural risk insurance and income: A study of the impact and design of india's comprehensive crop insurance scheme, avebury publishing, aldershot, uk.
19. Nelson. C. H. and loehman, E. T, (1989), "Further Toward a theory of Agricultural Insurance", *American Journal of Agricultural Economics*, August: 523-531.
20. Robert.J.m. and S.D. Hanson, (2005), "How should we value agricultural insurance contracts?" *American Agricultural Economic Association Annual Meeting Providence*, Rhode island. July 24-27
21. Torkamani. J, (2000), "Measuring productive efficiency of farmers: Techniques and application", *Iran Agricultural Research*, 19:115-128.

Logistical Analysis of Factors Effective in Accepting Pistachio Insurance

R. Riyahi*, Dr. A. Zamanipour **, Dr. K. Roosta **
& Dr. H. Farhang-Far**

Abstract

The present research study has been conducted with an aim to examine logistically factors that are effective in accepting insurance of pistachio product among pistachio growers in South Khorasan Province. The target population in the study was a total of (N=8253) pistachio growers in South Khorasan Province.

The research instrument was a questionnaire including 24 questions validity and reliability of which were admitted. Reliability of the questionnaire was assessed and approved by a panel consisting of senior agricultural experts. Also Cronbach's alpha was used to estimate its reliability which showed an average of 75% for different part of the questionnaire. The result of correlation analysis showed that factors such as age, membership in cooperatives, level of education, willingness for participation in training extension classes, contact with extension agents, contact with mass-media, getting supportive facilities, commitment of insurance in observing its undertakings, low-level of compensation, prudence of pistachio growers, failure to timely payment of compensation, area under pistachio cultivation, high rates of premium, low rate of selling price, contact level with insurance experts and officials, and communication with rural councils and local officials as well as pistachio growing background had significant effect on accepting pistachio insurance. But, other factors such as inaccessibility to insurance centers, non-awareness of conditions and advantage of insurance, dissatisfaction of other farmers and income of pistachio growers had no significant effect on accepting pistachio insurance. The results of logistic regression indicated that the variable of the background of pistachio cultivation with 65% had the highest rate of influence on anticipating acceptance of insurance and the variable of contact with agricultural extension agents with 20% had the lowest influence in this regard. Therefore, it is recommended that insurance agencies work with pistachio growers who have a longer record of pistachio cultivation and their under cultivation land is above 2.7 hectares.

Keywords:

Agriculture Insurance, Logistical Analysis, Innovation, Insurance Acceptance, Pistachio Growers, South Khorasan Province.

* MS of Agricultural Extension and Education

Email: riyahi-2004@yahoo.it

** Associate Professor, Islamic Azad University, Birjand

بررسی ویژگیهای فردی، اقتصادی و زراعی گندمکاران

در پذیرش بیمه گندم

علی دادرس مقدم*

چکیده

در این پژوهش، به بررسی ویژگیهای فردی، اقتصادی و زراعی گندمکاران در پذیرش بیمه گندم استان خراسان جنوبی پرداخته شده است. در راستای اجرای این تحقیق، با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۴۰۰ نفر انتخاب شد و پس از تنظیم پرسشنامه و تأیید روایی آن با بهره‌گیری از نظر استادان مرتبط و پایایی آن از راه انجام پیش‌آزمون، داده‌های به دست آمده از تکمیل پرسشنامه نیز، به کمک نرم‌افزار spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. پژوهش پیش‌رو، به روش توصیفی - همبستگی و آزمون T-test انجام پذیرفته و در راستای هدف اصلی تحقیق، هدفهای اختصاصی زیر، در نظر گرفته شده است:

۱- بررسی ویژگیهای فردی گندمکاران در پذیرش بیمه، ۲- بررسی ویژگیهای اقتصادی گندمکاران در پذیرش بیمه، ۳- بررسی ویژگیهای زراعی گندمکاران در پذیرش بیمه
بر مبنای هدفهای پیشگفته، نتایج زیر به دست آمده است:

با بیشترین فراوانی (۷۰ درصد) گندمکاران، ساکن روستا بودند و با بیشترین فراوانی، شغل اصلی آنها را کشاورزی و جنس مرد (۹۵ درصد) تشکیل می‌داد. گندمکاران مورد بررسی، با بیشترین فراوانی (۹۴ درصد) متأهل و همچنین، ۶۸ درصد، دارای ۳ فرزند هستند. میانگین سن گندمکاران نیز، ۵۰ سال بوده و ۸۱ درصد این افراد، از تسهیلات دولتی استفاده نکرده‌اند. نتایج برگرفته از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد که بین استفاده از تسهیلات دولتی، مزیت‌های بیمه، پایین بودن قیمت فروش گندم، ویژگیهای شخصیتی گندمکاران، سطح تحصیلات، درآمد گندمکاران و مانند آن، با بیمه گندم، رابطه‌ای مثبت و معنیدار وجود دارد. همچنین، نتایج برگرفته از رگرسیون چندگانه نیز، نمایان کرد که سطح زیر کشت گندم، سابقه، سن بهره‌بردار و عمل کردن بیمه به تعهدات خود ۷۹ درصد از میزان پذیرش بیمه گندم را تبیین می‌کند. نتایج به دست آمده آزمون T-test بین دو گروه گندمکار بیمه کرده و بیمه نکرده، نشان داد که این دو گروه در سن، سابقه گندمکاری و سطح تحصیلات با هم اختلاف معنیداری دارند. در نهایت نیز، نتایج زیر به دست آمد:

۱- کسانی که سطح زیر کشت گندم آنها بالاتر است، آمادگی بیشتری برای پذیرش بیمه دارند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود؛ برنامه‌های ویژه‌ای برای این گروه از افراد در نظر بگیرند تا آنها را از آسیبهای احتمالی در امان نگاه دارند.

۲- باتوجه به اینکه بیشترین میزان پذیرش بیمه، مربوط به گندمکارانی است که بین ۳۵ تا ۵۰ سال دارند؛ توصیه می‌شود، فعالیتهای برانگیزنده یا محرک در زمینه پذیرش بیمه، بر این قشر از گندمکاران در استان خراسان جنوبی تمرکز یابد

۳- از آنجا که سابقه گندمکاری در امر پذیرش بیمه تأثیر زیادی دارد؛ بنابراین می‌توان توصیه کرد، مسئولان و کارشناسان بیمه، هرچه بیشتر با این افراد باتجربه، تماس گیرند و به کمک شیوه‌های آموزشی، از آنها رهبرانی محلی تربیت کنند تا به صورت بالفعل برای پذیرش بیمه آماده شود و مشوقی برای دیگران باشند.

کلیدواژه‌ها:

گندمکاران، استان خراسان جنوبی، پذیرش بیمه، ویژگیهای فردی، ویژگیهای اقتصادی، ویژگیهای زراعی.

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

مقدمه

بخش کشاورزی که یکی از مهمترین بخشهای اقتصادی کشور به شمار می‌آید؛ دارای زیربخشهای گوناگونی است و زراعت، باغداری و دامپروری، از مهمترین آنهاست. در این میان، زیر بخش زراعت، ۲۳ درصد از اشتغال، ۲۵ درصد از تولید ناخالص داخلی و ۱۳ درصد از درآمد غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده و می‌تواند، نقش ارزنده‌ای در توسعه کشاورزی و در نهایت، توسعه ملی ایفا کند. در میان این محصولات، گندم، یکی از محصولات راهبردی به شمار می‌آید و در ابعاد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و اعتقادی، جایگاه ویژه‌ای دارد (۷). این در حالی است که بیش از ۲/۲ میلیارد نفر در جهان، دچار سوءتغذیه هستند. (۱۱). در چنین وضعیتی، رشد کمی و کیفی تولیدات کشاورزی، مهمترین هدف در برنامه‌های بخش کشاورزی است. در این میان، گندم مهمترین محصول زراعی کشور است و نقش برجسته‌ای در تأمین تغذیه مردم دارد. در سال ۲۰۰۰ میلادی، از مجموع زمین‌های زیر کشت جهان، ۱۶ درصد آن، یعنی ۲۲۸ میلیون هکتار، به کشت گندم اختصاص داشته است. این محصول، یکی از پرمصرف‌ترین و با ارزشترین غلات در سراسر جهان است و به دلیل ارزانی و فراوانی آن، الگوی مصرف غذایی روزانه نزدیک به سه چهارم جمعیت جهان به شمار می‌آید (۱۵). گندم در ایران، بویژه در سالهای اخیر، نسبت به دیگر مواد خوراکی، سهم مهمی از ترکیب خوراک مردم را تشکیل می‌دهد و می‌تواند، هم سهم توان اقتصادی را بالا ببرد و هم حجم سرمایه‌گذاری را افزایش دهد.

با توجه به شرایط مناسب برای کشت، تولید و صادرات این محصول در کشورمان و همچنین، افزایش درآمد کشاورزان، بویژه در استان خراسان جنوبی، این محصول دارای جایگاه راهبردی و ویژه‌ای (طبق جدول شماره ۱) است. که باتوجه به نقش گندم در استان خراسان جنوبی و اشتغالزایی بالای کشاورزان در این بخش، لزوم انجام چنین تحقیقی در سطح استان نمایان می‌شود.

فصلنامه
پژوهشی

جدول شماره ۱: سطح زیر کشت گندم و جو و جمعیت مرتبط

با بهره‌برداران آن در استان خراسان جنوبی

کاشت در استان خراسان جنوبی	سطح زیر کشت	جمعیت مرتبط با بهره‌برداران
گندم	۲۹۰۰۰ هکتار	۷۲۵۰۰۰ نفر
جو	۶۲۰۰۰ هکتار	۱۵۵۰۰۰۰ نفر

برگرفته از: سازمان جهاد کشاورزی، ۱۳۸۸

با توجه به ریسک‌پذیری بالای محصولات کشاورزی، بویژه گندم، بیمه کشاورزی، سازوکار مالی مناسبی برای حداقل کردن بی‌ثباتی برآمده از خسارتهای برخاسته از عوامل گوناگون و همچنین تقسیم ریسک به شمار می‌آید. بیمه، گندمکاران را در برابر آسیبهای وارد شده به محصولاتشان، با پرداخت حق‌بیمه‌ای اندک، محافظت می‌کند و می‌تواند زمینه‌ساز سرمایه‌گذاری‌های بیشتر در این زمینه باشد تا عدالت اجتماعی محقق شود (۱۲). در این مقاله، با توجه به نقش ویژگیهای فردی و زراعی گندمکاران در پذیرش بیمه، نخست، به بررسی ویژگیهای فردی - زراعی تأثیرگذار پرداخته و سپس عوامل اقتصادی مؤثر بر پذیرش بیمه گندم، تعیین می‌شود.

روشها و ابزارهای پژوهش

پژوهش پیش‌رو، از نوع توصیفی- همبستگی است و برای جمع‌آوری اطلاعات لازم، از روش مشاهده، مطالعه کتابخانه‌ای و همچنین، روش میدانی (پرسشنامه) استفاده شده؛ سپس داده‌های به دست آمده، با استفاده از نرم افزار spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. حجم نمونه مورد مطالعه نیز، از راه فرمول کوکران به دست

آمده و دربردارنده ۴۰۰ نفر از بیمه‌گذاران گندمکار استان خراسان جنوبی بوده است که به صورت طبقه‌ای تخصیصی و سپس تصادفی انتخاب شدند (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲: گندمکاران استان خراسان جنوبی به تفکیک شهرستان و وضعیت بیمه آنها

نام شهرستان	تعداد	سابقه	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	جمع (نفر)
بیمه کرده	۲۹۸۴۹	۳۰۹۸۷	۳۸۰۸۰	۴۹۰۷۰	۵۵۴۴۷	۷۷۳۶۸	۷۹۱۹۹
بیمه نکرده	۲۹۸۰۰	۳۱۰۰۰	۳۸۹۸۹	۵۰۰۰۰	۵۸۰۱۰	۷۸۰۰۲	۷۹۱۹۹
نمونه بیمه کرده‌ها	۳۳	۳۴	۴۲	۵۵	۶۲	۸۶	۸۸
نمونه بیمه نکرده‌ها	۳۲	۳۴	۴۳	۵۵	۶۴	۸۵	۸۷

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

متغیرهای مستقل این تحقیق نیز، دربردارنده: نیز سن، سطح تحصیلات، جنسیت، سابقه (تجربه) گندمکاری، تعداد اعضای خانواده، وضعیت تأهل، مساحت کل زمین، میزان مالکیت آب، سطح زیر کشت گندم، شغل اصلی، شغل فرعی، درآمد گندمکاران، استفاده از تسهیلات دولتی، بالا بودن حق بیمه، عمل کردن بیمه به تعهدهای خود است که در برابر متغیر وابسته پذیرش بیمه گندم، در نظر گرفته شده است.

نتایج و بحث

در این بخش، نتایج و یافته‌های پژوهش، در دو زیر بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی، تحلیل و بررسی می‌شود.

نتایج برگرفته از آمار توصیفی

الف) ویژگیهای فردی گندمکاران:

بر اساس نتایج به دست آمده از تحقیق، محل سکونت پاسخگویان به صورت نمودار

فصلنامه
پژوهشی

دادرس مقدم

شماره ۱ نشان داده شده است. بر مبنای این نمودار، تعداد بیمه نکرده‌ها در روستا، بیشتر از شهر است که ریسک‌پذیری بالای روستاییان را نمایان می‌کند.

نمودار شماره ۱: محل سکونت گندمکاران بر پایه بیمه بودن یا نبودن

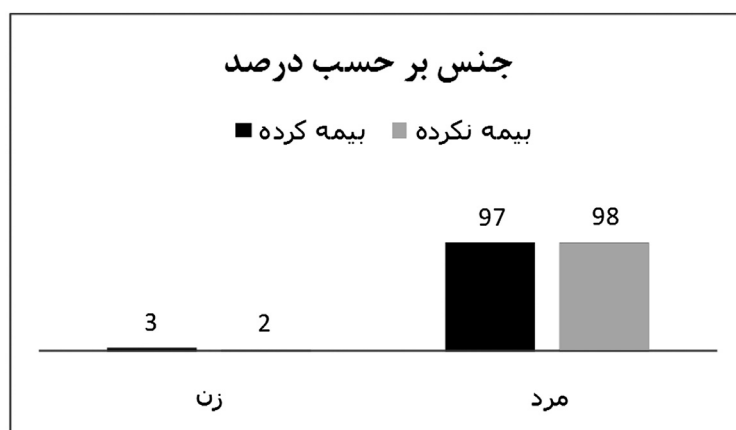

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

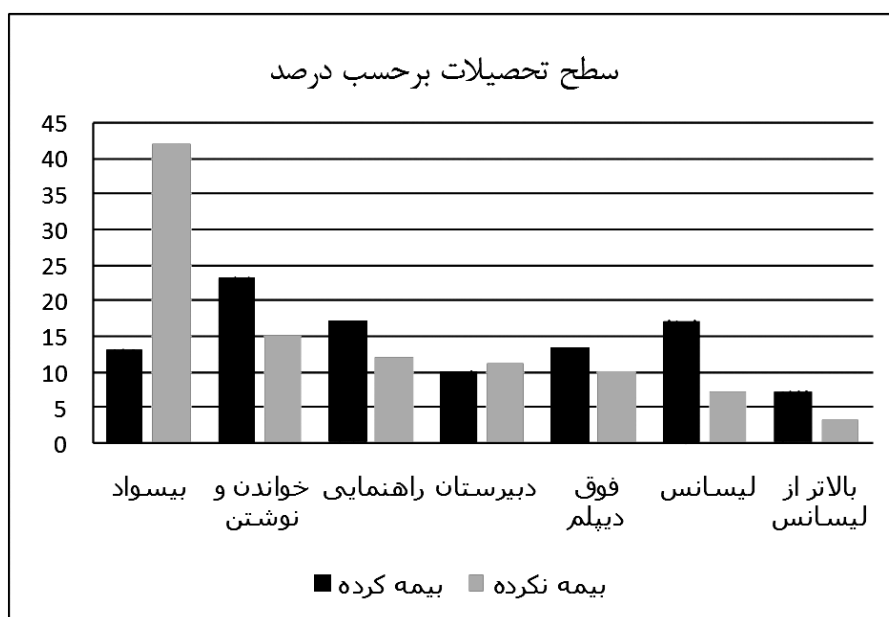
توزیع نمونه گندمکاران بر حسب جنسیت نیز، به صورت نمودار شماره ۲ نشان داده شده است. بر مبنای این نمودار، تعداد زنان گندمکار بیمه نکرده، دو برابر مردان است که ریسک‌پذیری بالای زنان را نمایان می‌کند.

نمودار شماره ۲: جنسیت گندمکاران بر پایه بیمه بودن یا نبودن

نمودار، شماره ۳، سطح تحصیلات گندمکاران را نشان داده است. بر مبنای این نمودار، تعداد بیمه نکرده‌ها در روستا، بیشتر از شهر است که ریسک‌پذیری بالای روستاییان را نمایان می‌سازد.

نمودار شماره ۳: سطح تحصیلات گندمکاران بر پایه بیمه بودن یا نبودن

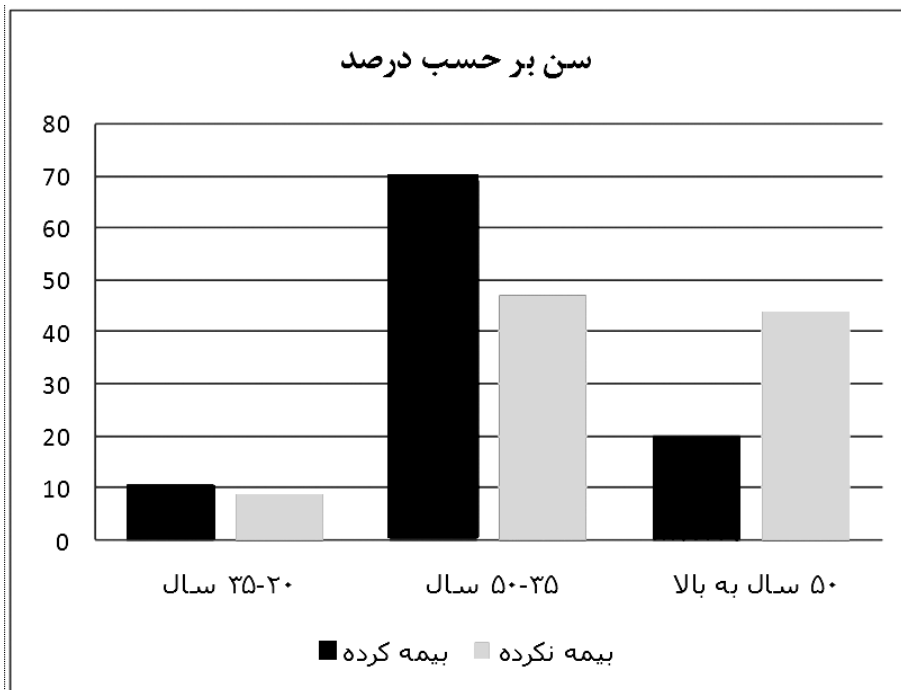

فصلنامه
پژوهشی

یافته‌ها نشان می‌دهد، اکثر نزدیک به کل گندمکاران، متأهل بوده و میانگین تعداد اعضای خانواده گندمکاران بیمه کرده و بیمه نکرده مورد مطالعه نیز ۳ نفر است. همچنین، متوسط سابقه کشت گندم بیمه‌گذاران، بیشتر از افراد بیمه نکرده است. همچنین، از دیدگاه مقایسه سنی، همانگونه که نمودار شماره ۴ نشان می‌دهد، گندمکاران بیمه‌کرده، جوانتر از گندمکاران بیمه نکرده هستند.

نمودار شماره ۴: توزیع فراوانی گندمکاران بر حسب سن

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

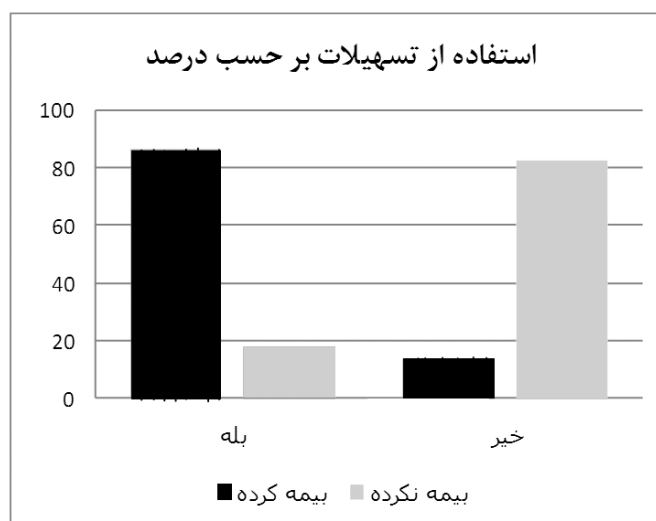
ب) ویژگیهای زراعی گندمکاران

برپایه یافته‌های به دست آمده، میانگین مساحت زمین زراعی گندمکاران بیمه نکرده، از گندمکاران بیمه کرده، کمتر است و این نشان می‌دهد که هرچه مساحت زمین بیشتر باشد، گرایش گندمکاران برای پذیرش بیمه نیز، بیشتر است. نتایج در مورد میزان مالکیت آب هم، مانند مساحت زمین نشان داد که هرچه میزان مالکیت آب بیشتر باشد، چون امکان به زیر کشت آوردن زمین بیشتر است، پذیرش بیمه نیز، بیشتر خواهد بود. همچنین، نتایج سطح زیر کشت گندم نشان داد که هرچه سطح زیر کشت گندم بیشتر باشد، نسبت بیمه‌کرده و بیمه نکرده نیز، بیشتر خواهد بود. این امر از نظر اقتصادی به سود گندمکاران است؛ زیرا از پدید آمدن خسارت در سطوح بالای زیر کشت جلوگیری می‌کند.

ج) ویژگیهای اقتصادی گندمکاران

نمودار شماره ۵ نمایانگر توزیع گندمکاران بر اساس استفاده از تسهیلات حمایتی است و نشان می‌دهد که گندمکاران بیمه نکرده، از تسهیلات حمایتی، کمتر استفاده کرده‌اند.

نمودار شماره ۵: استفاده از تسهیلات حمایتی برپایه بیمه بودن یا نبودن

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، شغل اصلی گندمکاران بیمه کرده و بیمه نکرده، کشاورزی است؛ ولی در این میان، با بیشترین فراوانی (۸۳ درصد) گرایش کمتری به بیمه گندم دارند. از سویی، گندمکاران با بیشترین فراوانی (۷۲ درصد) به این پرسش (شغل اصلی و فرعی) پاسخ ندادند، زیرا شغل فرعی ندارند. از نظر میزان تولید، تولید گندمکاران بیمه کرده نیز، پایین‌تر از گندمکاران بیمه نکرده است و درآمد گندمکاران بیمه نکرده، بالاتر از درآمد گندمکاران بیمه کرده است و این دلیل بالا بودن ریسک‌پذیری گندمکاران بیمه نکرده به شمار می‌آید. درمورد عملکرد بیمه به تعهدهای خود نیز، نتایج نشان داد؛ هرچه بیمه در زمان مناسب و به میزان مناسب به تعهدهای خود عمل کند، پذیرش بیمه از سوی گندمکاران نیز، بیشتر خواهد بود و این خود انگیزه‌ای برای دیگر گندمکاران است.

نتایج برگرفته از آمار استنباطی

در این بخش، به منظور تعیین رابطه بین متغیرها، از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده و سپس برای تعیین تأثیر متغیرهای مستقل بر وابسته نیز، رگرسیون چندگانه به کار رفته و همچنین از آزمون T-t est بهره گرفته شده است.

الف) نتایج به دست آمده از ضریب همبستگی اسپیرمن
داده‌های جدول شماره ۳، متغیرهای همبسته را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۳: خلاصه نتایج ضریب همبستگی اسپیرمن

متغیرها	R	P
سن	۰/۴۷۸	۰/۰۰۱
سابقه کشاورزی	۰/۲۱۸	۰/۰۰۰
سطح تحصیلات	-۰/۱۱۴۱	۰/۰۰۰
تسهیلات حمایتی	۰/۶۱۱	۰/۰۰۰
بالابودن حق بیمه	۰/۸۳۹	۰/۰۱۷
پایین بودن قیمت فروش	۰/۹۰۳	۰/۰۰۱
درآمد گندمکاران	۰/۷۳۱	۰/۰۰۰
عمل کردن بیمه به تعهدهای خود	۰/۵۹۳	۰/۰۰۰
سطح زیر کشت	۰/۴۳۶	۰/۰۰۱

برگرفته از: یافته‌های پژوهش

ب) نتایج برگرفته از رگرسیون چندگانه:

نتایج به دست آمده از رگرسیون چندگانه در زمینه تغییرات متغیر وابسته، بر مبنای

متغیر مستقل، نشان داد که به ترتیب: سطح زیر کشت گندم، سابقه، سن بهره‌بردار و عمل کردن بیمه به تعهدهای خود، ۷۹ درصد از میزان پذیرش بیمه گندم را تبیین می‌کند که داده‌های آن در جدول شماره ۴ نشان داده شده است:

جدول شماره ۴: نتایج برگرفته از رگرسیون چندگانه

مراحل	متغیرهای وارد شده به معادله	R ²	Si g
گام یکم	سطح زیر کشت گندم	٪۲۰	۰/۰۰۰۱
گام دوم	سطح زیر کشت گندم، سابقه	٪۴۹	۰/۰۰۰۱
گام سوم	سطح زیر کشت گندم، سابقه، سن	٪۶۴	۰/۰۰۰۱
گام چهارم	سطح زیر کشت گندم، سابقه، سن و عمل کردن بیمه به تعهدات خود	٪۶۵	۰/۰۰۰۱

فصلنامه
پژوهشی

ج) نتایج به دست آمده از آزمون T-t est

چنانکه داده‌های جدول شماره ۵ نیز نشان می‌دهد، نتایج به دست آمده از آزمون T - test، نمایان می‌کند که بین گندمکاران بیمه کرده و نکرده، تفاوت معنیداری در متغیرهای اول و دوم وجود دارد:

جدول شماره ۵: نتایج آزمون T- test

متغیر اول	متغیر دوم	sig
سن	میزان پذیرش بیمه	۰/۰۰۰۱
سطح زیر کشت گندم	میزان پذیرش بیمه	۰/۰۰۰۱
سابقه	میزان پذیرش بیمه	۰/۰۵۰

جمع‌بندی و پیشنهادها

- ۱- باتوجه به اینکه، بیشتر میزان پذیرش بیمه مربوط به گندمکارانی است که بین ۳۵ تا ۵۰ سال دارند، توصیه می‌شود، فعالیتهای برانگیزنده ویژه‌ای در زمینه پذیرش بیمه، بر روی این دسته از گندمکاران، در استان خراسان جنوبی انجام پذیرد.
- ۲- از آنجا که سابقه گندمکاری، در امر پذیرش بیمه، تأثیر بسیاری دارد؛ بنابراین می‌توان توصیه کرد که مسئولان و کارشناسان بیمه، هر چه بیشتر با این افراد تماس داشته باشند و به کمک آموزش، از آنها رهبرانی محلی بسازند تا به صورت بالفعل برای پذیرش بیمه آماده شوند و خود، انگیزه‌ای، برای دیگران باشند.
- ۳- بر پایه یافته‌ها، کسانی که سطح زیر کشت گندم آنها، بالاتر بوده است، آمادگی بیشتری برای پذیرش بیمه دارند؛ از همین رو پیشنهاد می‌شود، برنامه‌های ویژه‌ای برای این گروه از افراد در نظر گرفته شود تا آنها را از آسیبهای احتمالی، در امان نگاه دارد.
- ۴- از آنجا که رابطه مثبتی بین پذیرش بیمه و استفاده بیشتر از تسهیلات دولتی وجود دارد؛ بنابراین توصیه می‌شود دولت از ارائه تسهیلات تشویقی بیشتری برای جلب گندمکاران به انجام دادن بیمه محصول گندم خود، استفاده کند.
- ۵- زمان پرداخت وجه غرامت برای جبران خسارت به گندمکاران استان خراسان جنوبی، بسیار مهم است؛ از این رو پیشنهاد می‌شود، میزان غرامت پرداختی متناسب و پرداخت آن بموقع باشد تا بیمه‌گذاران بتوانند به بهترین شیوه از آن استفاده کنند. این امر به نوبه خود، انگیزه‌ای برای دیگر گندمکاران به شمار می‌آید.

منابع

۱. اداره کل امار و اطلاعات، (۱۳۷۷)، غلات در آئینه آمار، وزارت کشاورزی.
۲. اداره کل امار و اطلاعات، (۱۳۷۴)، شناسنامه تصویری گندم، وزارت کشاورزی.
۳. آل اسحاق. ی، (۱۳۸۳)، «نقش بیمه در فراگرد توسعه اقتصادی»، فصلنامه صنعت بیمه، شماره ۳.
۴. ایشاری. ب، (۱۳۸۳)، «نقش بخش خصوصی در توسعه بیمه کشاورزی»، مجموعه مقالات دومین همایش علمی بیمه کشاورزی، تهران: صندوق بیمه محصولات کشاورزی.
۵. برزنده. م، (۱۳۷۸)، «زمینه تحولات بیمه محصولات کشاورزی در ایران»، مجموعه مقالات دومین همایش سراسری مسئولان و کارشناسان بیمه،
۶. پورزش. ع، (۱۳۸۱)، «عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه محصولات کشاورزی (مطالعه موردی استان کهگیلویه و بویراحمد)»، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته اقتصاد کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
۷. پناهی. ب، (۱۳۸۲)، اصول آماده سازی زمین و کاشت، نشر اداره تکنولوژی آموزشی.
۸. ترکمانی. ج، (۱۳۸۲)، «ارزیابی عملکرد بیمه دام؛ مطالعه موردی»، فصلنامه بیمه و کشاورزی، شماره ۲.
۹. جوادیان. س. ا، (۱۳۸۱)، «بیمه محصولات کشاورزی و چشم انداز آینده بیمه»، ماهنامه علمی — تخصصی زیتون، شماره ۱۵۱.
۱۰. جهاد کشاورزی استان خراسان جنوبی، (۱۳۸۸)، آمار در مورد بیمه‌کننده‌های گندم و جو.
۱۱. جهاد کشاورزی، (۱۳۸۵)، مصاحبه جهت دریافت اطلاعات در زمینه گندم.
۱۲. فردوسی. ر، (۱۳۷۳)، «بررسی نقش بیمه در تولید محصولات کشاورزی (مطالعه موردی پنبه استان گرگان)»، پایان نامه کارشناسی ارشد تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
۱۳. قائدامینی. ح، (۱۳۷۷)، عوامل مؤثر بر رضایت بیمه‌گذار و افزایش فروش شرکتهای بیمه»، فصلنامه صنعت بیمه، شماره ۵.
۱۴. کارنامه‌های صندوق بیمه محصولات کشاورزی (۱۳۶۳-۱۳۷۰).
۱۵. وزارت کشاورزی، ۱۳۸۴، آمار در زمینه غلات بویژه گندم.

16. Anonymous (2002). Farmers long for Agricultural Insurance china, org, cn.
17. Anonymous (2003). Agriculture Insurance to protect farmers from risk ,china, org,cn.
18. Baker. E. J, (1990), “Dammed for rainfall insurance in the semi – arid tropics in india”,
FAO, farm system management, series 2, rime.

Study of Individual, Economic and Agricultural Specifications of Wheat Farmers in Accepting Wheat Insurance

A. Dadras Moqaddam*

Abstract

The present research study has examined individual, economic and agricultural specifications of wheat farmers in accepting wheat insurance in South Khorasan Province. A sample of 400 farmers were selected by using Cochran formula and after completion of questionnaires and inquiring views of related professors, the data obtained through questionnaires were analyzed with the help of SPSS software. The present study was conducted on the basis of descriptive-correlation method and T-test and in line with the main target, the following aims were examined: Study of individual specifications of wheat farmers in accepting insurance; Study of economic specifications of wheat farmers in accepting insurance; Study of agricultural specifications of wheat farmers in accepting insurance.

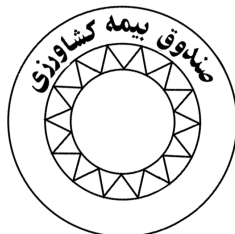
On the basis of the above-mentioned targets, following results were achieved: The most common wheat farmers (70%) were rural dwellers with farming being their main occupation and their gender being male (95%). The wheat farmers were mainly married (94%) and with 68% having three children. The average age of the sample wheat farmers was 50, and some 81% of who had not used public facilities. Results gained through Spearman correlation coefficient showed a positive effect among farmers using public facilities, insurance preferences, low price of wheat, personal characteristics of wheat farmers, educational status, income of wheat farmers and wheat insurance. Meanwhile, multi-regression results showed that area under cultivation, background, age and commitment of insurance to its undertakings justifies 79% of acceptance of insurance. Results gained through T-test between the two groups of insured wheat farmers and non-insured wheat farmers showed that the two groups are different in terms of age, wheat cultivation background and educational status. Ultimately, the following results were gained: Those with large span of under cultivation land are more prepared for accepting insurance. Therefore, it is proposed that special programs be made for this group in order to secure them against possible risks. Given that insurance is mainly accepted by wheat farmers with an age span ranging from 35 to 50 years, it is recommended that plans encouraging acceptance of insurance be focused on this group in South Khorasan Province. With regard to the fact that wheat farming background is highly effective in the acceptance of insurance, it could be recommended that insurance officials make more contacts with such people and through training courses develop them into local experts who could encourage others.

Keywords:

Wheat Farmers , South Khorasan Province, Accepting Insurance, Individual Specifications, Economic Specifications, Agricultural Specifications

بیمه و
کشاورزی

سال ششم
شماره ۲۲
۱۳۸۸

BIMEH VA KESHAVARZI

(Insurance & Agriculture)

**Quarterly Journal of Agricultural
Insurance Fund**

Vol. 6, No. 22. Winter 2010

Managing Director : Gh. Khamseh

Chief Editor: J. Arjmand

Executive Manager & Editor: H. Rasoulof

Editorial Board (in Alphabetic order):

Dr. A. Arab Mazar, Dr. M. Bakhshoodeh,

Dr. A. Dehghani, Dr. A. Hashemi, Dr. A.

Javadian, Dr. M. Kohansal, Dr. B. Najafi, M.

H. SafarPourTaher, Dr. H. Salami, Dr. M.

ShahVali, Dr. M. Talebi, Dr. G. Torkamani

Editing, Technical & Administrative Supervising:
FARAVAND Research & Publication Services Co.

**Agricultural Products Insurance
Fund Address:**

P.O.Box: 14155-3365, Tehran, Iran

Tel & Fax: (+9821) 66557708,
66557709

Website : www.aiiri.gov.ir

E-mail : info@aiiri.gov.ir

Faravand Address: No. 804, , Aseman
Vanak Bldg, Vanak Ave., Vanak Sq.,
Tehran, Iran

P.O.Box: 14145-615, Tehran, Iran

Tel & Fax: (+9821) 88652808-11

E-mail : faravand_co@yahoo.com

E-mail : info@zistarad.com